

adoption & samfund



TEMA: Kunst og kreativitet

Læs også om adopteredes sammenvævede identitet, nye tiltag i Korea og stærk poesi om at være adopteret.

Hvad er vores rolle nu og fremover?



MICHAEL PAASKE,
FORPERSON

Adoption & Samfund har netop afholdt landsmøde i Odense med temaet »Adopteret og voksen – hvem er jeg?« Hvor var det fantastisk at se så mange adopterede, alene eller med deres forældre og endnu engang særdeles gode oplægsholdere. Vi havde den største tilslutning til landsmødet siden 2007.

Det var meget inspirerende og også meget rørende for mig. Fra min post bagest i lokalet så jeg de mange sigende, forstående og kærlige blikke mellem adopterede og forældre dagen igennem. Det var meget personligt og kan ikke gengives. Vi ramte helt rigtigt med temaet.

Opbakningen fortæller os, at vi fortsat har en vigtig rolle, men det er også en rolle, der er under forandring. Antallet af DIA's samarbejdslande falder, og antallet af nationale adoptioner stiger. Vi har fortsat en meget vigtig stemme. Fokus i de kommende år vil være en udvidet indsats på PAS-området for alle adopterede. Vi har i dag et særdeles godt PAS-tilbud gennem Ankestyrelsen, men også andre områder fortjener opmærksomhed – og finansiering. Vores forslag om et centralt videns- og kompetencecenter for adoption gælder stadig. Centret kan finansieres forholdsvis få midler, og vi kan dermed sikre, at al den vigtige viden og erfaring, der findes, kan deles med alle parter på området – hvad enten det gælder søgning efter rødder, tilbagerejse, forskning eller andet.

På hotellet i Odense fandt jeg en seddel med spørgsmålet: »Er der noget vi burde vide?« Ja! Det er der i den grad, for vi bliver klogere hele tiden, heldigvis. Vores primære fokus er altid de adopterede og deres familier, både adoptivfamilier, biologiske familier og plejefamilier. Vi er alle en del af adoptionsfirkanten. Men vi må også forholde os ansvarligt til den berettigede kritik, når











ting ikke er foregået korrekt. Vi må ikke afvise, at der er sket ting, som kræver en nærmere undersøgelse. Derfor støtter vi initiativet om en generel undersøgelse af adoptionsområdet. Blot skal det sikres, at berørte adopterede og hele adoptionsfirkanten får den nødvendige hjælp, råd og vejledning før, under og efter. For hvor går man hen, hvis man finder ud af, at der er sket uregelmæssigheder? Der er mindst 25.000 adopterede i Danmark. Det kræver et godt beredskab at yde den ansvarlige hjælp, når behovet viser sig, uanset den adopteredes alder.

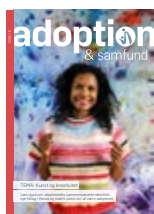
Vores identitet og kendskab til vores baggrund er vigtig. Det er måske det mest fundamentale spørgsmål, man kan stille: Hvem er jeg? Vi mener, at alle har ret til at kende deres ophav. Det kræver professionel hjælp, juridiske rettigheder, finansiering m.v. at opfylde den ret. Hvor går grænsen? Hvor gammel skal man være for at være 'voksen' nok til at kunne kræve, forstå og bearbejde den viden? I Norden er man ikke enige om det, for aldersgrænserne er meget forskellige. Hvem skal være dommer, hvem kan bedømme? Det må vi også blive klogere på.

På landsmødet kom et budskab frem om, at »man som adopteret kan føle sig meget uden for kategori«. Det var virkelig stærkt og rørende for mig. Det handler ikke blot om identitet, men også om den såkaldte hverdags- og hyggeracisme, der må stoppes. Der er intet hyggeligt ved racisme; den rammer blandt andre mænd, der vil på natklub, og den rammer kvinder, der udsættes for upassende adfærd.

Vi har rigtig meget at gøre endnu. Din/jeres opbakning betyder alt. Tak for det.

Glædelig jul og godt nytår. ■

AKTUELT	4
Nyt fra adoptionsverdenen.	
 ARTIKEL: Sammenvævet identitet	7
Den svenske antropolog David Asplund har undersøgt mangfoldigheden og kompleksiteten i adopteredes adoptionserfaringer og identitetsdannelse.	
 TEMA: Kunst og kreativitet	12
De internationalt adopteredes kunst er nyskabende og ofte grænseoverskridende, og mange kunstnere er inspireret af deres oprindelsesland.	
 TEMA: Billedkunstner June Jin	20
June Jin laver grandiose malerier på lærred og plexiglas, konceptkunst, der skal fortælle onskaben, og aktivistisk kunst mod hadforbrydelser.	
 TEMA: DJ Katrine Choe Larsen aka DJ KCL	26
Hiphoppen har været Katrine Choe Larsens store passion, siden hun var ganske ung, og hun blev den første kvindelige Danmarksmester i mix.	
 TEMA: Filminstruktør Sun Hee Engelstoft	32
At gøre sig selv sårbar som dokumentarfilminstruktør forstærker budskabet og styrker skæbnefællesskabet mellem instruktør og medvirkende.	
 TEMA: Billedkunstner Shefali Ranthe	38
En barndom med mange udfordringer har bidraget til, at Shefali Ranthe er blevet eminent til at udtrykke sine følelser gennem kunsten.	
 TEMA: Musiker Niclas Preetam Madsen aka Vincent Wood	46
Med sin sang <i>Finde ro</i> har Niclas Preetam Madsen med kunstnernavnet Vincent Wood ønsket at skabe musik, som andre adopterede kan spejle sig i.	
 BOGANMELDELSER	51
Vi anmelder ny skønlitteratur af adopterede: Eva Tinds nye roman, Sabitha Söderholms roste debutdigte og en fremragende digtsamling af den norske forfatter Brynjulf Jung Tjønn.	
 MINITEMA: Nyt fra Korea	57
Samtale med den danske ambassadør i Korea om adoptionsdebat i landet og med en adopteret om nye tiltag for adopterede, der søger biologisk familie.	
 BOGANMELDELSE: En livsfortælling om alternativ aflastning af traumer ...	64
Vi anmelder en bog om at kombinere lægevidenskab og alternative metoder i behandlingen af traumer.	
Kolofon & kontaktinformation	66
Rådgivning	67



Forsiden viser billedkunstner Shefali Ranthe foran et af sine værker i sit atelier. Shefali Ranthe er født i Bangladesh, bosiddende i Danmark og sælger og udstiller sine malerier i hele verden. Læs interviewet med hende på side 38.

Foto: Alan Thagaard / cool-tour.dk

Afskedigelser i Familieretshuset rammer adoptionsområdet

På grund af et økonomisk bevillingsfald og øgede udgifter til IT-forbedringer har Familieretshuset opsagt 87 medarbejdere foruden det ansættelsesstop, der blev indført tidligere i 2023. Derudover ophører 10 midlertidige ansættelser.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Medarbejderreduktionen rammer alle afdelinger i Familieretshuset. De opsagte medarbejdere fratræder løbende i slutningen af 2023 og begyndelsen af 2024.

Blandt de opsagte er der fem ud af 10 socialrådgivere, som er sagsbehandlere på adoptionsområdet – altså en halvering af medarbejderstaben på området. Medarbejderne arbejder primært med godkendelse af adoptanter i fase 1 og 3.

»Hårdest er det gået ud over adoptionskontoret i København, hvor fire ud af fem socialrådgivere er blevet afskediget, og i Aarhus er den eneste sagsbehandler på adoptionsområdet afskediget, så der fremover ikke længere vil være nogen i Aarhus, der arbejder med adoption,« oplyser en sagsbehandler, som ønsker at være anonym.

Adoptionskontorerne i Familieretshuset er fremover foruden i København fordelt på afdelinger i Odense, Aabenraa, Ringkøbing og Aalborg med en medarbejder i hver afdeling.

»Ud over sagsbehandling i forbindelse med adoptionsgodkendelser i fase 1 og 3 står medarbejderne også for hjemmebesøg efter modtagelsen af barnet,« fortæller medarbejderen fra adoptionskontoret. »Adoptionsområdet er et sårbart område, fordi det kræver en del oplæring, før man er helt inde i arbejdet, og med kun én medarbejder i hver afdeling med ret stor geografisk afstand vil det være yderligere skrøbeligt, når medarbejderne skal dække ind for hinanden i forbindelse med ferie og sygdom.«

Medarbejderne mener, at man uundgåeligt ser ind i længere sagsbehand-

lingstider på adoptionsområdet, specielt på godkendelsesområdet. Det skyldes, at man ikke kan ændre på frekvensen af hjemmebesøg, da den er fastlagt i DIA's aftaler med afgiverlandene. Ligeledes er bortadoption med samtykke et arbejdsfelt, hvor sagsbehandlingen ikke kan udskydes. Her står Familieretshusets sagsbehandlere for samtaler med de biologiske forældre straks efter, at de har bestemt sig for bortadoption, og efter tre måneder, når de skal bekræfte ønsket om bortadoption, før den endeligt finder sted.

Det betyder, at det område, hvor der ikke er skarpe tidsfrister – godkendelser af adoptanter – vil være det, der bliver ramt af ventetider.

»Det er imidlertid ikke uproblematisk i forhold til det ønske, der er udtrykt fra Ankestyrelsen og ministeriet om, at det er vigtigt med en større pulje af godkendte adoptivfamilier at vælge imellem, når der skal matches nationalt adopterede børn,« forklarer medarbejderen.

Familieretshuset oplyser i et skriftligt svar til Magasinet Adoption & Samfund, at de i tilrettelæggelsen af afskedigelserne har haft for øje at sikre, at borgerne på langt sigt ikke vil opleve længere sagsbehandlingstider eller et forringet tilbud: »På den korte bane må vi forvente, at det vil kunne mærkes, at vi siger farvel til et væsentligt antal medarbejdere, men vi har et skarpt blik på at indrette os, så vi fortsat kan løfte vores kerneopgaver – og det gælder også på adoptionsområdet. Adoptionsområdet er en del af kontoret Familiedannelse og forsørgelse, som har 74 medarbejdere. Adoptionsenhedens opgaver vil derfor indgå i den samlede prioritering af kontorets opgaver.«

Familieretshuset forventer, at afskedigelserne på adoptionsområdet vil kunne mærkes frem til sommeren 2024.

DIA er i dialog med Familieretshuset og Ankestyrelsen om implikationerne af afskedigelserne i forhold til varetagelsen af alle deres ansvarsområder relateret til international adoption. ■

Redaktionen er bekendt med den anonyme sagsbehandlers identitet.

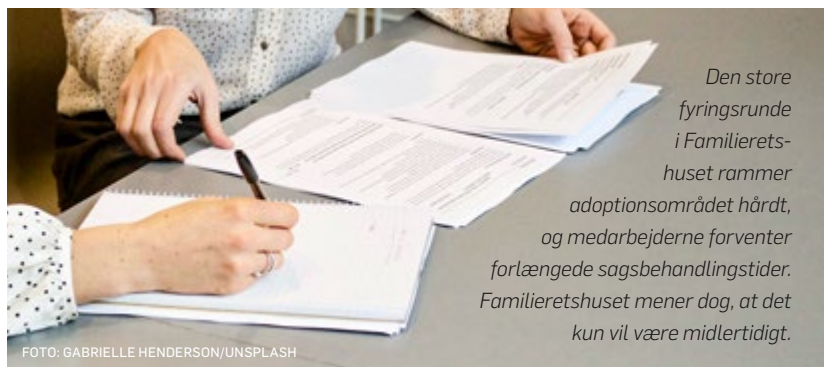


FOTO: GABRIELLE HENDERSON/UNSPLASH

Den store fyringsrunde i Familieretshuset rammer adoptionsområdet hårdt, og medarbejderne forventer forlængede sagsbehandlingstider. Familieretshuset mener dog, at det kun vil være midlertidigt.

DIA opfordrer socialministeren til at skabe bedre rammer for PAS

Danish International Adoption (DIA) har i et brev til social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil den 29. september opfordret hende til at kigge på rammerne for Post Adoption Services.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Med over 20.000 internationalt adopterede danske borgere oplever DIA en stærkt stigende efterspørgsel på Post Adoption Services (PAS), der ligger ud over, hvad DIA og Ankestyrelsen i dag kan tilbyde.

Ifølge Haagerkonventionen, som Danmark har tilsluttet sig, er staten forpligtet til at udvikle relevante tiltag på PAS-området, og det er nødvendigt, at politiske beslutningstagere påtager sig ansvaret for, at det sker.

DIA mener, at retten til identitet skal stå i centrum for den fremtidige danske post adoption-indsats, og PAS-arbejdet skal understøtte retten til kulturel identitet, ikke kun for internationalt adopterede danskere, men også for deres børn og børnebørn. Dette omfatter aspekter som søgning af oprindelig familie, tilbagerejser og adgang til afgiverlandes arkiver.

DIA påpeger over for ministeren, at vi i Danmark er gode til at tilbyde PAS-aktiviteter, der har fokus på inte-

grationen af adopterede børn i familien og understøttelsen af deres danske identitet. Men der er væsentlige mangler i tilbuddene til især voksne internationalt adopterede, som ønsker at afsøge deres kulturelle identitet og biologiske slægt, og som også oplever en tredje identitet, nemlig identiteten som internationalt adopteret, der skal understøttes med relevante tilbud. DIA opfordrer i den forbindelse ministeren til at etablere et uafhængigt forsknings- og videnscenter for international adoption.

DIA administrerer i dag arkiverne fra de tidligere adoptionsbureauer AC Børnehjælp og DanAdopt. I den forbindelse gør DIA ministeren opmærksom på behovet for digitalisering, blandt andet fordi arkiverne henfalder, og det er essentielt at sikre oplysningerne, men også for at etablere en optimal og tidssvarende adgang til dem. Medieafsløringer af tidligere tiders praksis for international adoption viser, at den

i mange sager har været mangelfuld – og i nogle tilfælde muligvis ulovlig. For at de internationalt adopterede kan få et fuldstændigt indblik i forholdene omkring deres adoption, er det derfor ikke tilstrækkeligt, at de får indsigt i deres egne sagsakter; de har også behov for at læse på tværs af generel korrespondance mellem adoptionsbureauer og myndigheder i både Danmark og oprindelseslandet.

DIA fremhæver anbefalinger fra den uafhængige, internationale rettighedsorganisation Child Identity Protection (CHIP) om, at stater bør sikre let adgang til vigtig information, samarbejde internationalt, handle ved mistanke om ulovlig adoption, støtte uafhængige videnscentre og sikre en robust regulering af adoptionsområdet. I forlængelse af dette anbefaler DIA også ministeren, at der skal nedsættes en uvildig undersøgelseskommision i Danmark på samme måde, som man har set det i Holland med Joustra-Kommissionen. Også til støtte for en sådan undersøgelse vil digitalisering af arkiverne fra de formidrende organisationer, ikke bare som indscannede filer, men som søgbare data, kunne udgøre en vigtig vidensressource. Ministeren er ved redaktionens afslutning ikke vendt tilbage til DIA. ■

DIA er i øjeblikket i gang med at etablere et pilotprojekt, hvor voksne internationalt adopterede danskere har behov for Post Adoption Services – ud over hvad der tilbydes i dag – skal afdækkes, oplyser Kaspar Bro Larsen, direktør i DIA. Har man interesse for at deltage som kilde i dette projekt, kan man skrive til Torsten Larsen, vicedirektør i DIA, på tl@d-i-a.dk for nærmere information.

Bedre mulighed for udsat skolestart

Et lovforslag under vedtagelse vil sikre bedre mulighed for udsat skolestart fra skoleåret 2024/25.

Med lovforslaget foreslås det, at lederen af dagtilbuddet bliver ansvarlig for, at der bliver udarbejdet en vurdering af et barn, hvor forhold omkring barnets trivsel, læring og udvikling skaber tvivl, om barnet er klar til at begynde i skole i det kalenderår, hvor undervisningspligten indtræder.

Vurderingen skal inddrage både dagtilbuddets og forældrenes viden om barnet og viden om dagtilbuddets og den modtagende skoles muligheder for at understøtte barnet. Forældrenes vurdering af barnet vil indgå som et centralt element i vurderingen.

Lovforslaget ændrer ikke ved, at forældrene ligesom i dag kan anmode om at få deres barns skolestart udsat, og det ændrer heller ikke ved, at det fortsat er kommunalbestyrelsen, der træffer afgørelse om, hvorvidt barnets skolestart skal udsættes.

Adoption & Samfunds rådgiver vedrørende institution og indskoling, Inger Sørensen, siger, at det i overvejelserne om udsat skolestart er vigtigt at stille sig spørgsmålet: »Hvad får barnet ud af at udsætte skolestarten frem for ikke

at gøre det? Hvad er det, et ekstra år i børnehaven kan give?»

Som tommelfingerregel mener hun, at børn med forsinket udvikling af de sociale kompetencer kan have glæde af udsættelse, mens det ikke altid er en god idé i forbindelse med faglige udfordringer. Og her skal man specielt se på, hvad den modtagende skole kan tilbyde af understøttende undervisning.

Det er i dag forskelligt fra kommune til kommune, hvor stor en del af en årgang der får udsat skolestart, men spændet mellem kommuner med den højeste og laveste andel af skoleudsættelser er faldet i perioden fra 2009/10 til 2022/23. Ligeledes er andelen af elever med skoleudsættelse faldet fra 13,3 % i skoleåret 2009/10 til 5,4 % i skoleåret 2022/23. I bemærkningerne til lovforslaget fremgår det ikke, hvor mange børn der under den nuværende ordning bliver nægtet skoleudsættelse trods forældrenes ønske om det.

Lovforslaget forventes vedtaget i slutningen af november 2023. ■

MØ



FOTO: VICTORIA NAZARUK/UNSPASH

De ekstra midler til udsat skolestart for flere børn skal sikre, at alle børn får den bedst mulige start på skolelivet.

Alvorlig advarsel til DIA

Ankestyrelsen har i sit tilsyn med DIA's adoptionsformidling fra Madagaskar givet DIA en advarsel om, at regelgrundlaget for formidlingsarbejdet skal følges.

Ankestyrelsen har vurderet, at DIA i en række tilfælde mod bedre vidende har handlet i strid med principperne i Haagerkonventionen, adoptionsloven og akkrediteringsvilkårene for DIA's formidlingsarbejde.

I foråret 2023 besluttede social- og boligministeren at stoppe adoptionsformidlingen fra Madagaskar på grund af tvivl om økonomisk vinding og frigivelsesgrundlaget i adoptionsager i Madagaskar. Advarslen får nu Ankestyrelsen til at

skærpe tilsynet med DIA, og styrelsen har pålagt DIA strengere betingelser for dokumentation i forbindelse med regodkendelse af formidlingssamarbejdet med afgiverlandene.

Kritikken tages alvorligt af DIA's ledelse, som er i gang med at iværksætte nødvendige ændringer for at sikre, at DIA fremover lever op til alle krav. ■

MØ

Sammenvævet identitet

Den svenske antropolog David Saad Per Asplund har skrevet et kandidatspeciale i socialantropologi om voksne adopteredes identitetsdannelse: *The Negotiation and Crafting of Identity Among Transnational and/or Transracial Adult Adoptees in Sweden*. Asplunds refleksioner og konklusioner er interessante langt ud over det antropologiske og akademiske felt. Han introducerer vigtige pointer og bidrager med ny indsigt i, hvad transnational og transracial adoption betyder for de adopteredes identitetsdannelse.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

David Asplund, som selv er adopteret fra Israel til Sverige, bringer sine personlige oplevelser med at være transnationalt og transracielt adopteret i spil i specialet, uden at de sættes i centrum eller overskygger specialets principielle observationer og konklusioner.

At Asplund selv er adopteret, har også betydning for gennemførelsen af selve den antropologiske metode i specialet – med aktiv lytning og deltagelse – fordi det giver ham et fortroligt rum, at han på en måde selv er en del af sit undersøgelsesfelt.

I sin opvækst blev David Asplund fortalt, at hans adoption var lukket, og at han derfor ikke ville kunne finde sin

biologiske mor, og hvis han forsøgte, ville han risikere både hendes og sit eget liv. Dette afskrækkede ham fra overhovedet at bringe emnet på bane, indtil han begyndte at skrive specialet. Da han dykkede ned i sine adoptionspapirer, fandt han både navnet på sin biologiske mor og på det hospital, hvor han er født, men hans forsøg på at finde hende er sat på pause på grund af krigen mellem Israel og Hamas.

Asplund fortæller, at han under sin opvækst ikke har lært, hvor vigtigt det er at være en del af en *adoptionsdemografi*, og det er han på sin vis ved at indhente dels ved at skrive specialet om adopterede og dels ved de aktiviteter, der har fulgt efter offentliggørelsen af specialet, hvor der i adoptionsmiljøet har



FOTO: EOLE SIDARAVANTE/UNSPASH

En adopteret kvinde fra Sri Lanka fortæller David Asplund, at hun aldrig har været specielt interesseret i at finde sin biologiske familie, før hun selv fik et barn. Så blev det meget påtrængende, og da hun rejste til Sri Lanka og fandt sin biologiske mor og fik sin adoptionshistorie fortalt, følte hun sig fuldstændig hjemme.

været stor interesse for hans analyse og konklusioner, og han er flere gange blevet inviteret til at dele ud af dem.

Asplund præsenterede sine resultater på NAC's (Nordic Adoption Council) internationale møde i Reykjavik i september 2023.

Enhver adoptionshistorie er unik

Asplunds hovedformål er at vise mangfoldigheden og kompleksiteten i voksne adopteredes adoptionserfaringer. »Mennesker er unikke og forskellige, og man kan ikke automatisk slutte fra én adoptionshistorie til en anden,« fastslår han.

Et andet formål er at undersøge, hvordan de forskellige adoptionserfaringer påvirker identitetsdannelsen. Her er Asplunds vigtigste pointe, at identitet er afhængig af tid, sted og kontekst. Identitet er derfor nuanceret, kompleks, elastisk og foranderlig over tid.

Identitetsdannelse er en kompliceret sag for de fleste mennesker, men ofte endnu mere kompleks for adopterede, fordi deres identitet er mere sammensat og trækker på input fra forskellige oplevelsessfærer. Hver gang en oplevelse tilføjer et nyt lag af 'anderledeshed', bliver identitetsdannelsen mere kompleks og sammensat.

Det nøglebegreb, som Asplund bruger, er *translocational positionality* – hentet fra Floya Anthias, professor i sociologi ved Roehampton Universitet i London. Man skal ikke lade sig afskrække af det svære ord. Det betyder helt enkelt, at identitetsspørgsmål belyses ud fra den forudsætning, at tid, sted og kontekst skifter, og det skaber grobund for en både foranderlig og modsætningsfyldt identitet.

Tre typer identitet

Ifølge Asplund er der tale om tre typer identitet hos adopterede: svensk identitet, adoptionsidentitet og etnisk identitet.



David Asplund er født i Israel og adopteret til Sverige. Han har studeret antropologi i både USA og Sverige. I forbindelse med sit kandidatspeciale har han fået kontakter i et adoptionsmiljø, som han ikke tidligere var involveret i, og det har også sat skub i en proces med at forsøge at opspore sin egen biologiske familie.

Man kan tale om flere andre former for identitet, men det er de tre typer, Asplund har valgt at fokusere på, fordi de udkrystalliserede sig i samtalerne med adopterede i den empiriske del af specialet. De tre identiteter er sammenvævede og kan have forskellig vægt og betydning i forskellige perioder i den adopteredes liv. Ingen internationalt adopterede nøjes med livslangt kun at have én af de tre identiteter. Tværtimod vil de sameksistere med forskellig dominans i forskellige livsfaser.

De tre identiteter krydser hinanden, og man taler om *intersektionalitet* til at beskrive, hvordan forskellige sociale sfærer og markører (køn, etnicitet, klasse) mødes og interagerer i det levede liv. Ordet stammer fra det engelske *intersection*, vejkruds.

Afbrydelser i selvopfattelsen

Asplund beskriver, at adopterede ofte opdrages til at opfatte sig selv som en del af det svenske majoritetssamfund, men når man som adopteret så møder omverdenens reaktioner på én som ikke-svensk, sker der et sammenstød mellem selvopfattelsen og andres opfattelse af ens identitet som én, der ikke hører til flertallet. Det sker ofte i form af *afbrydelser*, hvor den adopterede mødes med kommentarer eller spørgsmål, der viser, at vedkommende opfattes som ikke-svensk. Det klassiske spørgsmål er: »Hvor kommer du rigtigt fra?« Men signalerne om, at den adopterede ikke opfattes som en del af majoritetssamfundet, kan også komme til udtryk på mere subtile måder, for eksempel i kropssprog eller mimik. Asplund kalder dette fænomen for *misinterpellation*, og det er noget, han også tydeligt husker fra sin barndom:

»Jeg blev opdraget af mine forældre til at tro, at jeg var lige så svensk som alle andre. Men da jeg fyldte seks år og startede i første klasse, blev jeg snart mindet om, at jeg ikke var lige som mine kammerater. Holdninger til mit udseende blev fokuspunkt for, at jeg blev kategoriseret som outsider. For at imødegå deres mening om mit udseende prøvede jeg at bevise mit tilhørsforhold ved at demonstrere min dygtighed til det svenske sprog og svenske interesser og værdier, skønt det slet ikke var nok til at få dem til at holde op med at udelukke mig.«

»Jeg kunne aldrig leve synkront med mine venner, for jeg blev konstant afbrudt. Jeg kunne aldrig blot være til.«

Det kan være et stort chok og meget forvirrende, første gang man oplever denne afbrydelse eller *misinterpellation*, fordi man bliver konfronteret med andres opfattelse af, at man ikke er den, man selv mener, man er og føler sig som. Hele ens selvopfattelse og identitet rystes.

Blandt Asplunds deltagere i det empiriske materiale – otte adopterede i aldersgruppen fra starten af 20'erne til oppe i 60'erne – er det meget forskelligt, hvornår i livet og på hvilken måde de første gang blev konfronteret med det at være adopteret og/eller det at være anderledes end flertallet af svenskere. Nogle af Asplunds deltagere har vidst, at de er adopterede, så længe de kan huske, mens en af dem først fandt ud af det i forbindelse med en udredning for ADHD som 47-årig – hun er også den eneste af deltagerne, der er hvid ligesom adoptivforældrene. Hun er adopteret fra USA. I hendes tilfælde handler chokket selvsagt ikke om at blive mødt

med andres opfattelse af, at hun ikke er en del af flertallet, men at hun først så sent i livet får at vide, at hun er adopteret.

Tre strategier

Asplund taler om tre forskellige strategier, adoptivforældre benytter i deres tilgang til det, at deres barn er adopteret fra et andet land:

- Clean break – der lukkes helt af for alt, hvad der har med oprindelseslandet at gøre.
- Dyrkelse af oprindelseslandets kultur – madskikke, tøj-skikke og musik, deltagelse i kulturarrangementer og måske rejse til oprindelseslandet indgår i den adopteredes opvækst.
- Fiktive slægtskaber – der etableres relationer eller samvær med andre fra oprindelseslandet eller -regionen. Det kan for eksempel være børn adopteret fra samme land eller andre mennesker fra landet.

Der er imidlertid ikke nødvendigvis en-en-til-en-sammenhæng mellem, hvor meget eller hvor lidt den adopterede i opvæksten møder inspiration fra oprindelseslandet, og hvor svensk eller 'etnisk' vedkommende føler sig. Blandt Asplunds deltagere er der både et eksempel på en adopteret, der føler sig meget svensk på trods af, at forældrene gennem barndommen har sørget for, at der var andre fra oprindelseslandet at spejle sig i, og omvendt en adopteret, der på trods af en rent svensk opdragelse slet ikke har internaliseret et billede af sig selv som svensk.

Panoptikon og minoritetsstress

Mange transnationalt og transracielt adopterede oplever *minoritetsstress*, som skyldes den konstante overvågning, man føler, at man er ude for ved visuelt at adskille sig fra majoritetsbefolkningen – og jævnligt blive gjort opmærksom på det. Her er der tale om et traume, der kan nedarves til den adopteredes børn, hvis udseende også skiller sig ud fra mængden.

Asplund introducerer begrebet *panoptikon*, som egentlig betyder 'et sted, hvor man kan se alt'. Panoptikon er blandt andet knyttet til overvågning i fængselssystemet, og den franske filosof Michael Foucault beskrev fænomenet i sin bog *Overvågning og straf*.

For adopterede og andre minoriteter med et andet udseende end flertallets er følelsen af konstant at blive iagttaget og overvåget en stressfaktor, fordi man hele tiden skal være bevidst om sine handlinger og bevise, at man hører til.

Pointen omkring panoptikon er, at selv om man i virkeligheden måske ikke bliver iagttaget hele tiden, internaliserer man omverdens blik på sig selv og bestræber sig derfor på hele tiden at agere tydeligt i overensstemmelse med flertalskulturens normer. Man overvåger sig selv.

Asplund har et eksempel med en voksen adopteret, der i bussen formaner sine børn om at opføre sig pænt, fordi der bliver kigget ekstra på dem på grund af deres udseende. På den måde nedarves minoritetsstressen til næste generation.

Denne minoritetsstress i det offentlige rum er måske nok ens for etniske minoriteter og internationalt adopterede,

men i modsætning til den øvrige minoritetsbefolkning har de adopterede ikke umiddelbart nogen i deres familie at dele de erfaringer med.

Genstande med symbolværdi

Asplund beskriver, hvordan bestemte fysiske genstande kan have en særlig symbolsk betydning for den adopterede. Han forklarer det med en metafor: De materielle genstande kan danne en slags bro, så den adopterede kan foretage en rejse fra sin nutid tilbage til sin fortid og lære noget om fortiden, men når man først er gået tilbage og har fået noget at vide om sin fortid, kan man ikke længere udviske den viden.

Det er især adoptionsdokumenterne, der har den funktion at danne en passage mellem præ-adoption og post-adoption i den adopteredes liv, fordi man via adoptionsdokumenterne måske kan finde nye oplysninger, der hjælper en til at rekonstruere sit liv forud for adoptionen. Det samme gælder lægerapporter – som måske er en del af adoptionsdokumenterne.

Disse betydningsfulde materielle genstande, som Asplund samlet kalder *materialitet*, kan også omfatte for eksempel fotos, videooptagelser, tøj, legetøj eller andre genstande fra oprindelseslandet. Alle kan de bidrage til at vække minder og genskabe følelser fra fortiden. Asplund deler et eksempel fra sin personlige historie:

»For nylig fik jeg det tæppe, jeg var svøbt i, første gang mine adoptivforældre mødte mig. Når jeg rører ved tæppet, føler på det, lugter til det og ser på det, føler jeg mig indlejret i historien om en tid, før jeg blev adopteret, og materialiteten hjælper mig til at udforske og sætte ord på disse tanker og følelser.«

Fotografier spiller nok en særlig rolle med hensyn til at genfrekaldte en fortid. Også i en helt praktisk forstand med at genkende andre mennesker som sin oprindelige familie og måske bekræfte, at det virkelig er dem, er fotos et sikrere sandhedsbevis end for eksempel skrevne dokumenter.

Det er især de af Asplunds deltagere, der er blevet forældre, der tillægger det vægt at have fotografier fra deres tidlige barndom – fra før de blev adopteret. Med disse fotografier kan de sammenligne deres udseende som baby med deres børns og dermed knytte stærkere bånd.

Også det *ikke* at have fotografier fra den spæde barndom kan have betydning. Den af deltagerne, der først som 47-årig fik at vide, at hun var adopteret, har allerede som barn haft mistanke om, at det var tilfældet, fordi der ikke fandtes billeder af hende fra før treårsalderen. Hun har først for nylig fået et foto af sin biologiske mor, og når hun nu ser sig i spejlet, ser hun både sine børn og sin mor – en slags slægtshistorie.

Asplund peger på det særlige fænomen, at de fysiske genstande også kan have en særlig igangsættende eller besluttende kraft. Det kan for eksempel være adoptionspapirer, som igangsætter søgning efter biologisk familie eller tilbagerejse til oprindelseslandet; eller det kan være en slags 'dialog' med lægerapporter om, hvorfor man selv eller ens børn har en eller anden sygdom; eller det kan være et fotografi af den biologiske mor, der kan igangsætte behovet for at finde hende og fortælle hende, at hun ikke skal føle skyld.

Kort og godt giver fotografier den adopterede mulighed for at rejse både tilbage og fremad i tiden og sammenligne

En af de adopterede, som David Asplund har interviewet, er fra Taiwan, og hun fortæller, at hun har besøgt landet fire gange siden 2017. Hun har dannet tilknytning til mange forskellige mennesker, hun har mødt i landet, og dannet 'fiktive slægtskaber' og derved styrket sin etniske identitet.



sig selv med sine biologiske forældre og sine børn og finde ligheder i udseende og dermed skabe sin slægtshistorie og styrke sin identitet.

Tilbagevenden

Tilbagevenden til oprindelseslandet kan være et potentielt led i styrkelse af den etniske identitet, men der kan også ske det modsatte, at det er den svenske identitet, der styrkes ved mødet med oprindelseslandet – og det er heller ikke alle adopterede, der føler deres etniske identitet styrket ved at møde den biologiske familie.

Asplund taler om tre måder at knytte an til oprindelseslandet: ved tilbagerejse, ved at lære det oprindelige modersmål og ved at gøre sig forestillinger om oprindelseslandet. Der behøver ikke at være tale om fysisk tilbagerejse.

Der er forskel på, om de adopterede i det hele taget ønsker at rejse tilbage, og der er tale om stor variation i måden at gribe det an på. For nogle af Asplunds deltagere har det været tilstrækkeligt at lære oprindelseslandets sprog, for andre har det at lære sproget været en forberedelse til tilbagerejse, og andre igen er rejst tilbage uden at lære sproget. Og nogle har foretrukket bare at tænke på og forestille sig oprindelseslandet – uden at ønske en tilbagerejse.

Nogle adopterede forbereder sig til tilbagereisen ved for eksempel at grave dybere i adoptionsdokumenterne og måske indhente nye dokumenter.

Andre forbereder sig ved at tage sprogkurser i oprindelseslandets sprog og også lære noget om landets kultur. En motivation til at lære sproget er, at man så kan kommunikere med de biologiske familiemedlemmer, hvis det skulle lykkes at finde dem.

For nogle bliver det at lære det oprindelige sprog målet i sig selv. Det kan være en måde at hele sorgen over sin tabte historie på eller udfylde nogle af hullerne i sin historie.

Blandt deltagerne er der en, hvor en videosamtale med den biologiske mor bidrager til at gøre hende mere parat til at foretage tilbagereisen og møde den biologiske mor.

Selve tilbagereisen styrker som nævnt ikke altid den etniske identitet eller tilhørsforholdet til den biologiske familie. Der er i specialet et eksempel på, at en biologisk mor – efter den første kontakt er etableret – vælger ikke at mødes al ligevel, hvilket er en kæmpe skuffelse for den adopterede. Et andet eksempel på, at tilhørsforholdet ikke styrkes, er en adopteret, der efter mødet med sin biologiske mor føler, at det er en belastning at have to mødre og af den grund finder det vanskeligt at opretholde kontakten.

En tredje af de adopterede oplever, at indisk mad får hende til at føle sig mere etnisk indisk – men mest når hun spiser den i Sverige. I Indien oplever hun derimod, at skikke og kultur får hende til at føle sig særligt svensk, og at der er en dissonans mellem hende og de indiske skikke.

En fjerde deltager er et eksempel på det modsatte: at tilhørsforholdet styrkes ved mødet. Denne adopterede, som opsøger den biologiske familie efter selv at være blevet mor, føler, at den biologiske mor er langt mere hendes mor, end hendes adoptivmor nogensinde har været.

Endelig er der et par af deltagerne, som ikke ønsker at rejse tilbage. Den ene føler sig ikke parat, men udelukker ikke at gøre det senere. Den anden ønsker ikke at få ødelagt sin fantasi om oprindelseslandet og om sin biologiske familie.

Så erfaringerne er vidt forskellige, og billedet er meget sammensat.

»Selv om man rejser tilbage, er det ikke sikkert, at man finder den fred, man søger, eller måske finder man den et andet sted – eller måske slet ikke,« siger Asplund. »Og det er det unikke ved hver adoptionshistorie, som det er vigtigt at erkende. Hvis vi ikke erkender forskellene mellem adopterede og ser, hvordan identiteter er sammenflettede, ser vi ikke den adopterede som et hele.« ■

Terminologi

David Saad Per Asplunds speciale handler – som titlen angiver – om identitetsdannelse hos *transnationalt og/eller transraciale adopterede*.

Magasinet Adoption & Samfund har spurgt ham, om han har fået reaktioner på, at han med ordet *transraciale* henviser til ordet *race*, som det ikke rigtig er passende at benytte i Danmark, hvor man snarere siger *racialisering* eller bruger eufemismen *etnisk*.

Asplund fortæller, at det samme stort set gør sig gældende i Sverige, men ingen har reageret på det. Til gengæld har der været reaktioner på, at han bruger præfikset *trans* i ordene *transnational* og *transraciale* frem for at bruge ordene *international* og *interracial*.

»Jeg har ikke brugt meget tid på at overveje ordenes komplikationer. Det vigtigste var, at folk var klar over, at det ikke kun handlede om nogle, der var adopteret fra en anden nation, men at det var nogle, der ikke så etnisk svenske ud – bortset fra den ene, der var hvid. Men flere har haft problemer med ordet *trans* og ikke med ordet *raciale*,« siger han.

»Måske på grund af min mangel på viden om ordenes oprindelse bruger jeg ordene *transnational* og *international* som synonymmer. Når jeg taler med folk, forstår de, hvad jeg mener, og hvis nogle føler sig fornærmede, har jeg ikke noget imod at bruge et andet ord for at få mit budskab igennem. Jeg vil hellere have en sund diskussion frem for at hænge mig i semantik. Men jeg mener, at folk faktisk lægger stor vægt på sprog, og det at bruge *inter* eller *trans* kan være afgørende for, om folk ønsker at lytte til dig. Alt i alt har ordet *trans* været mere problematisk end ordet *race*.« ■

TEMA:

Kunst og kreativitet

Når man ser på den kunst, der er skabt af internationalt adopterede i Danmark, er det bemærkelsesværdigt, hvor nyskabende og ofte grænseoverskridende den er. Det gælder i særdeleshed værker af de adopterede fra Korea, som naturligt nok også er den gruppe, der fylder mest i det kunstneriske og litterære landskab; der er langt flere adopterede fra Korea end fra noget andet land, og mange af dem tilhører årgange, som nu for længst er voksne og har haft tid til at etablere sig som kunstnere.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Adoption har sat spor i adopteredes kunst på flere planer.

For der første kan selve det at være adopteret være et tema i nogle værker – mest tydeligt i litteraturen, hvor der kan sættes eksakte ord på adoptionen og de følelser, der er forbundet med den. Nogle kunstnere tematiserer adoptionen direkte og eksplicit, mens andre gør det i subtile vendinger eller forskudt til andre emnefeltter, der er beslægtet med adoptionen, eksempelvis identitet, eksil, migration, racisme, længsel, savn, sorg, vrede, fortabthed og tomhedsfølelse m.m. Flere skriver kritisk om adoption blandt andet med afsæt i den stigmatisering, som adopterede udsættes for i Danmark på grund af racisme. De adopterede forfatteres racismekritik vedrører imidlertid ikke kun den racisme, de selv oplever, men også den, der rammer andre minoritetsgrupper.

For det andet har international adoption også sat sig spor i kunsten i form af temaer og æstetiske valg, der har med oprindelseslandet at gøre. Der kan være tale om indtryk og oplevelser fra landet og om kunstnerisk inspiration fra dets kunst og kultur. Den hybrididentitet og det mentale eksil, adoption kan afføde, kommer til udtryk i mangefacetterede, multikulturelle kunstneriske udtryk.

Et træk, der går igen i flere adopterede kunstneres værker, er, at de arbejder multidisciplinært – at de udtrykker sig på tværs af forskellige kunstformer. Det gør de enten ved at kombinere flere medier i samme kunstprojekt eller ved at pendle mellem forskellige kunstformer i deres samlede *oeuvre*. Inden for de enkelte discipliner er de ofte udforskende og eksperimenterende, blander genrer, udtryk og virkemidler – eller opfinder med deres kunstneriske praksis nye genrer.

Nogle af billedkunstnerne har foruden en billedkunstnerisk uddannelse også en akademisk uddannelse, og det fornægter sig ikke i deres værker og udstillingsprojekter, som ofte har en intellektuel, konceptuel skriftlig overbygning i værktitler og andre tilhørende tekster.

Ud over de multidisciplinære kunstnere, der er omtalt i dette tema, kan man også nævne Jette Hye Jin Mortensen, der arbejder med kæmpe installationer, lyskunst, landskabsteater og perma-kultur, og Yong Sun Gullach, der laver performances, tekst, skulpturer, film og lyd ud fra et feministisk, aktivistisk perspektiv med sloganet »My Body Is Political«.

Hybridgenre

I 2006 udgav Maja Lee Langvad, som er uddannet på Forfatterskolen, bogen *Find Holger Danske* – en bog, som ikke

lader sig sætte i bås. Man kan kalde det en collagebog eller en hybridtekst, idet den er en sammenstyknings af mange forskelligartede tekster og dokumenter, heriblandt forfatterens adoptionsdokumenter. Ikke alt er nyskrevet, men såkaldte *readymades*, dvs. genbrug af eksisterende tekster for eksempel fra ordbøger eller artikler. Maja Lee Langvad sætter dem ind i bogen og fabulerer over dem, giver dem en lille drejning eller lader dem stå ukommenteret, hvorved det groteske springer ekstra i øjnene.

*Kineserpik
Kineserpis
Kinesersnot
Kineserskæg*

Disse ord er 'almindelige' opslagsord i Politikens Slangordbog fra 1997, men det finder læseren først ud af, når Maja Lee Langvad på bogens næste side skriver dem ud med ordbogens definitioner – hvilket ikke gør dem mindre groteske.

Det emnemæssige fokuspunkt i *Find Holger Danske* er danskhed og udanskhed, og hvordan det kommer til udtryk i sproget. Et af Maja Lee Langvads greb er, at hun tager faste sproglige udtryk og bytter enkelte elementer ud med andre, hvorved de enten får ny mening eller udstiller en meningsløshed.

Denne tekst bevæger sig fra udtrykket 'pæredansk' til metaforen om den adopterede fra Asien som en banan: gul udenpå, hvid indeni.

*Pæredansk
Æbledansk
Blommedansk
Banandansk*

En anden af bogens teksttyper er spørgeskemaer med valgmuligheder, for eksempel:

Hvilken nationalitet er du efter din mening?

- Dansker?*
- Koreaner?*
- Både dansker og koreaner?*
- Hverken dansker eller koreaner?*



Med bogen 'Hun er vred' skabte Maja Lee Langvad en helt ny litterær skabelon for temaet vrede og indignation. Den var for eksempel forlæg for 45 forfatteres fælles langdigt for et frit Palæstina, 'Jeg er vred', publiceret i Dagbladet Information den 27. oktober 2023.

Med så få ord er Maja Lee Langvad i stand til at illustrere det fænomen, at adopterede ikke føler sig helt som en del af det nationale fællesskab, hverken i Danmark, hvor de ikke deler udseende med flertallet, eller i oprindelseslandet, hvor de ikke længere deler sprog eller kultur med befolkningen.

Tilfældighed og collage

I 2009 debuterede Eva Tind med bogen *Do*. Ligesom *Find Holger Danske* er *Do* også en hybridgenrebog sammensat af forskelligartede elementer: små prosastykker, digte, ordforklaringer, madopskrifter, erindringsfragmenter, tegninger og fotografier. Eva Tind er uddannet arkitekt og har også arbejdet som scenograf, og det var lidt af et tilfælde, at hun blev forfatter. Bogen *Do* startede som et fotoprojekt, hvor hun tog opstillede familie billeder af andre adoptivfamilier og derefter et næsten tilsvarende foto, hvor hun selv var med som erstatning for det adopterede familiemedlem. Billederne anskueliggør det tilfældighedsprincip, der afgør, at et adoptivbarn havner i en bestemt adoptivfamilie. I sit forfatterskab udforsker Eva Tind flere steder temaet tilfældighed, ligesom den amerikanske forfatter Paul Auster kredser om temaer som tilfældighed og uskiftelig identitet.

Ordet 'Do' er et koreansk ord, som kan have 121 forskellige betydninger, blandt andet provins, distrikt, bydel, religion, sandhed retfærdighed, årsag, menneske, flok, gruppe og bande.

Over for det sætter Eva Tind den danske betydning af 'do': »jysk udtale-måde af *du*«.

Bogen har i det hele taget mange sammenstillinger af dobbeltheder med noget koreansk og noget dansk over for hinanden, blandt andet en opskrift på henholdsvis hundesuppe og grisetæer.

Collageformen, som bruges af flere af de adopterede forfattere og kunstnere, kan ses som en slags metafor på adoption: et element er klippet ud af én sammenhæng og sat ind i en anden. Eva Tind beskriver det således:

*adoptivbarn
find et familie billede af en
lykkelig familie. find et billede
af dig selv, som du husker, du
så ud som barn. fotokopier dit
eget billede op eller ned, så
det har en passende størrelse
i forhold til det familiefoto, du
har valgt. klip dit ansigt ud og
påfør bagsiden et tyndt lag lim.
placer dit ansigt på den person
i billedet, du helst vil være. lad
det tørre*

Forskellen til adoption er dog, at den adopterede ikke selv vælger sin familie, som man kan gøre i collagen.

Do blev starten på Eva Tinds mangesidede forfatterskab, som omfatter digte, flere romaner og to biografisk inspirerede bøger om enestående kvinder: skuespilleren Asta Nielsen og zoologen Marie Hammer, der indsamlede og studerede dyrearten mosmider i hele verden og forbandt sine studier af de mikroskopiske dyr med en teori om, at kontinenterne engang har været sammenhængende. Bogen om Marie Hammer, *Kvinden der samlede verden*, er en fiktionsbog skabt over et biografisk materiale, og den blev Eva Tinds gennembrud til en bredere læserskare.

Adoptionsorg

Joan Rang Christensen, der er både forfatter og dramatiker, har ligeledes udgivet en bog i hybridgenren, *Omkring floden Han*. Også her tematiseres eksistensen som transnationalt adopteret – det at være i en østasiatisk krop i en hvid verden og at være et menneske uden historie og uden begyndelse.

*Jeg har ingen begyndelse.
Alle andre har en historie,
der starter lang tid før dem,
og de ved, at den fortsætter.
Bagud.*

*Deres ansigt er et, de har fået.
Øjnene er farens,
mund og næse er morens,
de ligner hinanden.*

*Mit ansigt er bare mit.
Det starter her.
Det er bare min næse.
Min latter er kun min.
Den kommer ingen steder fra.
Den er der bare.
Ingen historie.
Prototype.*

Joan Rang Christensen kommenterer lige som Eva Tind det element af tilfældighed, der kendetegner adopteredes familiemæssige livsbane. Her beretter hun om et besøg på det koreanske adoptionsbureau i Seoul:



FOTO: NATASCHA RYDVALD

Eva Tind har blandt andet skrevet flere romaner om tilbagerejse til oprindelseslandet Korea – både Sydkorea og Nordkorea. Se anmeldelsen af hendes seneste roman 'Citronbjerget' side 32.

De viser os ind på et kontor og lader os vente. Vi venter og venter og venter. Efter lang tid kommer de tilbage. De har mine danske forældres adresse med. Den har jeg. Så giver de mig en tromme.

Jeg mangler ikke en tromme.

Så viser de mig et hvidt ringbind, hvori de har et billede af mig og af mine forældres gule parcelhus i Korsør. På billedet ved siden af er der et andet barn. Han er amerikaner. På det næste billede er der en pige. Hun er tysker. Det kunne lige så godt have været mig. Jeg kunne lige så godt være blevet amerikaner eller tysker.

At jeg blev dansker, er tilsyneladende et tilfælde.

Bidende humor

Ligesom situationen på adoptionsbureauets kontor er skildret med humor, formidles også indignationen over ti-

dens herskende udlændingediskurs på satirisk vis i Maja Lee Langvads parafisering af Dansk Folkepartis *Danmarks fremtid – dit land, dit valg*:

Vi vil bringe diskriminationen af Holger Danske til ophør. Dagligt diskrimineres Holger Danske i sit eget land. Mens Holger Danske må finde sig i at være boligløs eller i årevis være på venteliste til en ny og bedre bolig, springer Holger Udanske boligkøen over. Det har Holger Udanske ret til, men for Holger Danske findes der ingen sådan ret. (...) Holger Udanske flytter ind i en boligblok, hvor alle kender historien om, hvordan Holger Udanske sprang alle boligkøer og al anstændighed over. (...) og efter et stykke tid har Holger Udanske overtaget hele boligblokken.

Også Joan Rang Christensens beskrivelse af adoptionsvreden og -sorgen i sin omskrivning af frugtmetaforen 'gul udenpå, hvid indeni' har et glimt i øjet:

Nej, i dag er jeg mere som en mango

*Gul på indersiden
og grøn af raseri på ydersiden*

Nej, i dag er jeg mere som et kirsebær

*Rød på ydersiden og
hvid af sorg på indersiden*

Nej, i dag er jeg mere som et umodent stikkelsbær

*Bitter og sur og hård
med små brune kerner indeni*

Nej, i dag er jeg mere som en kokosnød

*Brun og ubrydelig
med tre behårede øjne der
stirrer ondskabsfuldt på dig*

Adoptionskritik

En del af kunstnerne har taget aktivt del i den adoptionspolitiske debat og stået på en adoptionskritisk linje – både i deres kunst og ved deltagelse i adoptionsdebatten og med et adoptionspolitisk engagement ved siden af kunsten. I dette

tema er det kun den adoptionskritik, der er indlejret i kunsten, der er i fokus.

Det adoptionskritiske litterære værk par excellence må være *Hun er vred* af Maja Lee Langvad.

Ligesom debutbogen er også denne bog en genre helt for sig: Den er en kombination af et langt prosadigt, et essay, en (delvist) selvbiografisk erindringsstekst og en dokumentation af kollektiv krænkelse af internationalt adopterede. På én gang fiktion, autofiktion, non-fiktion og dokumentation med et stort noteapparat som i en afhandling. Alle bogens afsnit, også ganske korte afsnit, begynder med ordene »Hun er vred«. Og vreden rettes i alle retninger: ud mod omverdenen, mod familien, mod samfundet og mod skæbnen og livet. Og den rettes indad mod fortæller-jeget selv. »Hun er vred på sig selv over, at hun er vred.«

Hun er vred er et originalt og vedkommende litterært manifest om adoptionskompleksitet.

Også andre forfattere har hudflettet international adoption; både den måde, den i praksis har fundet sted

med svigt og bedrag, og også adoption som idé eller koncept. 'Verdens største sociale eksperiment' kalder Joan Rang Christensen det.

Joan Rang Christensen har skrevet radioserien *Når jeg engang kommer hjem*, som blev sendt på DR Radiodrama i 2016, om adoptionsdebatten og -kritikken. Serien har form som en dybdeborende journalistisk afdækning af adoptionsområdet med en stribe kilder og aktører. Foruden seriens to journalister er karaktererne adopterede, adoptanter, adoptionsformidlere, rådgivere, psykologer, politikere og mange flere. Både adoptionstilhængere og adoptionsmodstandere.

I den trykte version af serien skriver Joan Rang Christensen i sin introduktion: »Alle personer, cases, institutioner og foreninger omtalt i seriens nutidsunivers er fiktive, men ligheder med virkelige personer, herunder jurister, politikere og nøglepersoner i adoptionsindustrien er tilstræbt og tilsigtet.«

Seriens detaljerede grundighed bygger på omfattende research i virkelige forhold, og mange af replikkerne forekommer også virkelighedstro. Men der er også eksempler på udsagn, der må være tale om sarkastisk stramning i forhold til 'forlægget'. For eksempel denne udtalelse fra en 'sagkyndig' på rådgivningsfeltet:

*Men efter vores opfattelse kan åbenhed også bare være, at man holder sit barn og kigger det ind i øjnene og siger:
'Jeg tror nok, at dine forældre ikke havde råd til at have dig og lagde dig i rendestenen.'
Det kan jo også være 'åbenhed'.*

Omvending

Også billedkunstneren og filmskaber Jane Jin Kaisen har lavet et adoptionskritisk værk i form af en såkaldt *mock documentary* – en imitation af tv-interviewgenren, så det fremstår næsten ægte.

Loving Belinda består af tre 'tv-interviews' med det unge middelklassepar Mr. og Mrs. Anderson fra Minneapolis i Minnesota om deres adoption af pigen Belinda fra Danmark. Parret, som har adopteret Belinda, har asiatisk



Joan Rang Christensen har som forfatter og dramatiker skabt en række værker, der spidder racismen og ser den fra minoritetens perspektiv. Hun blev i 2023 tildelt den fornemme dramatikerpris Det danske Akademi's Kjeld Abell-pris, blandt andet for at have fornyet og beriget dansk teater med nye tematikker og eksperimenterende, cirkulære dramaturgier.

udseende (Jane Jin Kaisen spiller selv rollen som Mrs. Andersen).

Loving Belinda benytter en såkaldt *verfremdungseffekt* (kendt fra den tyske dramatiker Bertolt Brecht), hvor man får publikum til at se noget, som man ellers betragter som naturgivet og hverdagsagtigt, i et nyt lys. Omvendingen, hvor Danmark gøres til afgiverland i adoption, og hvor adoptanterne har asiatisk udseende, mens barnet er etnisk dansk, har den effekt, at det bliver tydeligt, hvor groteske parrets ret almindelige udsagn egentlig er. For eksempel i overvejelserne om at adoptere et barn fra Danmark.

MR. ANDERSON:

And there is also this issue with... Well, in Denmark... you know that...I mean, they drink a lot... especially young people... and... it's a country where even women smoke a lot. So, they have... well, there are those parents who have problems. So, it's not only that we're helping Belinda. In a way we're also helping the Danish people because she'll... I mean her chances of getting a good life... You cannot compare with if she would have stayed in Denmark, it's impossible, with such a, I mean... Of course we feel kind of grateful to her Danish mother, but...

MRS. ANDERSON:

We also feel that we're helping an unfortunate young woman... And that was also why we went through the whole process of getting a child from Denmark, because here in Minnesota there are so many Danish things still... so she wouldn't miss her cultural identity.

Seriens to næste afsnit foregår otte år efter adoptionen, hvor de blandt andet taler om Belindas biologiske mor, 'Denmark-mother', og om de tilknytningsproblemer, forældrene mener, Belinda har fået i sin spæde barndom i Danmark.

Udskriften af dialogen findes i publikationen *Loving Belinda*, hvor der også

er udskrift af samtaler mellem Jane Jin Kaisen og andre kunstnere og forskere – både om emnet transnational adoption og om arbejdsprocessen med videoprojektet. Dette at foretage metasamtaler og få dem transskriberet og udgivet på tryk er en arbejdsmetode, som Jane Jin Kaisen ofte bruger i forbindelse med sine værker og udstillingsprojekter, så publikum bliver inddraget i hendes refleksioner over sine kunstneriske valg.

Adoption og racisme

International adoption har vist sig at være mere intimt forbundet med oplevelser af racisme, end nogen havde forventet og bryder sig om.

Den racisme, som de internationalt adopterede oplever, er et af de centrale temaer i adopteredes kunst, og racismekritikken rettes også mod den generelle racisme og den helt selvfølgelige hverdagsracisme. Her et eksempel fra Joan Rang Christensens *Den hvide mand – en kompliceret kærlighedserklæring*:

1981. Jeg er fem år og til familiefest. Min kusine har fødselsdag, og vi er samlet hos min moster og onkel. Vi får kaffe og lagkage. Børnene leger, og de voksne snakker. Fjernsynet kører i baggrunden. Min moster og onkel har lige været i London. Jeg spørger, hvad London er, og voksne svarer, at det er en by; den ligger i England, og det var en dejlig tur. Bortset fra alle de farvede. Det siger min moster. 'Hvor ER der mange farvede i London', siger hun, 'ALT for mange FARVEDE'. Jeg er fem år og ved nu, at for mange farvede kan ødelægge en hel by og en ellers dejlig tur til London.

Men racismens sammenhæng med international adoption drejer sig ikke kun om den racisme, der opstod efter, at der kom internationalt adopterede til Danmark. Den internationale adoption opstod på grund af racisme. I Danmark var de første internationalt adopterede børn af tyske kvinder og amerikanske soldater, der var udstationeret i Vesttyskland efter 2. Verdenskrig. Mange af soldaterne var sorte amerikanere, og i

Vesttyskland oplevede de et land, hvor der ikke var den samme raceadskillelse som hjemme i USA, hvor en sort ikke engang måtte sidde ved siden af en hvid i bussen. Og det kom der børn ud af. Men eftersom blandede ægteskaber var forbudt i USA, efterlod soldaterne deres børn og tyske kæresten i Tyskland, da de rejste hjem. Og en del af disse børn blev bortadopteret, blandt andet til Danmark.

Stort set det samme skete i Sydkorea, hvor den første bølge af internationalt bortadopteret børn i høj grad var raceblandede børn af amerikanske eller FN-soldater og koreanske mødre. Da soldaterne forlod landet, var børnene en ubehagelig påmindelse om den nationale underordning til en fremmed militær magt, og børnene og deres mødre blev udstødt.

Jane Jin Kaisen kalder det et interessant eksempel på, hvor kompleks race og racisme er:

»Det viser også, hvordan transnational adoption siden sin begyndelse har været dybt forankret i forskellige racistiske, men også nationalistiske og patriarkalske diskurser og fremmed militær intervention,« siger hun i en samtale med en anden billedkunstner, Morten Goll, i publikationen *Loving Belinda*.

Korea i hjertet

De koreansk adopterede kunstnere kredser på mange forskellige måder om oprindelseslandet: De beskriver tilbagerejser, de tematiserer landets tragiske historie, de er inspireret af koreansk kulturtradition og filosofi, de indoptager kunstneriske eller sproglige virkemidler fra Korea i deres værker og så videre.

Solidaritet med det hærgede, tvedelte land og det martrede folk er der også. For eksempel indleder Joan Rang Christensen sin bog *Omkring floden Han* med Koreakrigen og landets efterfølgende opdeling:

Mit hjerte græder.

Ens hjerte græder når man er koreaner.

Det er en del af den koreanske natur.

Krig er krig

og efter en krig

skylder alle alle alt.

Også Jane Jin Kaisen har i sin kunst beskæftiget sig med en koreansk tragedie. I videoinstallationen *Reiterations of Dissent* (2011) tog hun udgangspunkt i sin egen fødeø, Jeju, og skildrede *Jeju 4.3-massakren*, et brutalt massedrab på anslået 30.000 mennesker på øen Jeju den 3. april 1948. Installationen bestod af fem skærme, som hver især fortalte et lille fragment af historien om den blodige begivenhed, der stadig er omgærdet af fortielser. I fem årtier var det forbudt for sydkoreanerne overhovedet at nævne datoen, og der dukker stadig massegrave op med ofre. Der er fortsat ikke enighed om, hvordan hændelsen skal forstås: som nedkæmpelse af et kommunistisk oprør eller en massakre som svar på et demokratiske, folkelige protester. Jane Jin Kaisens installation spændte fra traditionelle interviews over dokumentation af politiets voldsomme behandling af anholdte demonstranter til smukke naturskildringer af øen. Som et personligt element inddrog hun også sin bedstefars dagbog fra perioden, *Light and Shadow*. Installationen skildrede massakren fra et nutidigt perspektiv med fokus på befolkningens forsøg på at bearbejde traumet.

Havet som medie

Jane Jin Kaisen er en internationalt anerkendt billedkunstner og filmskaber og professor ved Skolen for Mediekunst, Det Kongelige Danske Kunstakademi. I sin kunstneriske praksis kombinerer hun film, videoinstallation, fotografi, performance, indsamlede artefakter, historisk dokumentation og tekst, og hendes kunstprojekter er baseret på en omfattende tværfaglig forskning, som formidles i tilhørende artikler, interviews eller foredrag.

Korea og især fødeøen Jeju har en særlig plads i Jane Jin Kaisens kunst, og interessen går både på øens natur og mytologi og dens geopolitiske historie. I udstillingen *Currents* på Fotografisk Center i foråret 2023 var Jeju ligeledes omdrejningspunktet, især naturen, havet og lavakysten omkring øen. Udstillingen udfoldede et tilbagevendende tema i Kaisens *œuvre*: havet, naturen og menneskets forbundethed med mytologi og kosmologi.



FOTO: JANE JIN KAISEN

I havet er alt forbundet. Når man dykker, er mennesket og havet i samspil med hinanden i langsomme, glidende bevægelser, og havet bliver således ikke bare et sted, hvor filmen er optaget, eller et objekt for billederne, men en levende samarbejdspartner i kamerabevægelserne; havet er også bestemmende for farverne, fordi farver ændrer sig, jo dybere man kommer ned.



FOTO: JANE JIN KAISEN

Som et symbol på livets og dødens cyklus er 'sochang' – det hvide bomuldsklæde – en integreret del af overgangsritualer på tværs af trosretninger. I Jejus shamanistiske ritualer for fødselsgudinden symboliserer 'sochang' fødsel og passagen mellem levende og døde. Når man binder et 'sochang' i en knude og efterfølgende løsner det, bliver det et symbol på at lindre de dødes klager.



FOTO: JANE JIN KAISEN

'Haenyeo' er Jejus særlige dykkerkultur forbeholdt kvinder, der har det som deres levebrød at dykke efter dyr og planter. Pigerne begynder træningen på lavt vand som 11-årige, og det tager otte år at blive fuldt udlært dykker. Dykkerne bruger våddragt, dykkermaske og finner, men ikke ilt. De kan dykke op til 30 meter og holde vejret i mere end tre minutter.

Værkerne tog afsæt i Jejus shamanistiske traditioner og matriarkalske kosmologi og myter – især sammenhængen med øens særlige dykkerkultur, *haenyeo*, et erhverv, som er forbeholdt kvinder, der dykker efter bløddyr og søgræs. Selv om de fridykker – uden iltbeholder – kan de dykke 30 meter ned.

Centralt i udstillingen stod videoværket *Offering – Coil Embrace*, en firekanals videoinstallation filmet med undervandskameraer ud for Jejus kyst. I værket ses kvinder dykke med et langt hvidt bomuldsklæde, *sochang*, der bruges både til nyfødte og til begravelsesceremonier og derfor symboliserer livets og dødens cyklus, overgangen mellem levende og døde og broen til guderne.

I videoen virker mennesket og naturen symbiotisk forbundne, idet mennesket er omsluttet af et af naturens primære elementer, vand. Kvinderne fremstår tvetydige: på en gang mennesker, der har brug for ilt, og samtidig

som organisk forbundne med havets element; referencen til livmoderens omsluttende, flydende og livgivende univers ligger lige for.

Offering – Coil Embrace henviser til en erkendelse af, at alting er forbundet – en animistisk verdensforståelse, hvor menneske og natur sameksisterer i en ligeværdig relation. En verdensopfattelse, der står i modsætning til den hierarkiske og antropocentriske opfattelse af mennesker som centrum med ret til at drive rovdrift på naturens og havets ressourcer.

Således forbinder Jane Jin Kaisens værk den traditionelle mytologi med de senere års økokritik.

Koreansk spiritualitet og sangtradition

Den koreanske indflydelse er stærk i bandet Meejahs kompositioner. Også selve navnet Meejah er koreansk og betyder noget i retning af 'medium for en form for klarsyn'.

Meejahs frontperson Mai Young Øvlisen, der er adopteret fra Korea, fortolker sit ophav og sin transnationale identitet gennem sine kompositioner, blandt andet ved inspiration fra den traditionelle koreanske sang- og fortællekunst *pansori*.

Sori betyder lyd, og *pansori*-sang imiterer eller lader sig inspirere af naturens lyde, som for eksempel vindens susen eller vandets brusen i en flod eller et vandfald. Derudover formidler *pansori*-sang følelser som vrede eller sorg – uden at lytteren nødvendigvis behøver at kunne forstå ordene. Der er ofte et dramatisk narrativ i *pansori*-sange, og sangeren bruger en traditionel vifte til at understrege dramatiske effekter. I klassisk *pansori*-sang udgør sangeren, percussionisten og publikum en treenighed.

Meejahs musik er imidlertid ikke bare traditionel koreansk folkemusik. Den er tværtimod et møde mellem det traditionelle og en række hypermoderne elementer og genrer inden for den rytmiske musik: eksperimentel, alternativ, ambient, post-rock, post-metal, hiphop og *shoegaze* med forvrængede guitareffekter. Dertil kommer blandt andet brug af tibetanske syngeskåle, og lyd billedet er ekstremt sammensat og mangefacetteret.

Bandets første plade, *Queen of Spring*, er struktureret over de otte *trigrammer* fra asiatisk filosofi og mytologi, som også findes i det koreanske flag. *Trigrammerne* repræsenterer grundelementerne himmel, jord, vand, ild, vind, torden, bjerg og sø. Dette er også titlerne på pladens otte numre.

Kombineret dansk og asiatisk filmsprog

Også i filmens verden har den koreanske inspiration vundet indpas, nemlig i Malene Chois film *Stille liv*, der havde premiere i foråret 2023 og er anmeldt i Magasinet nr. 1/2023.

Filmen handler om en ung mand, Carl, som er adopteret fra Korea, og den foregår på et definerende tidspunkt i hans liv: Han skal vælge mellem at overtage sine forældres gård i Østjylland eller forfølge en anden vej og udforske sin koreanske identitet og oprindelse. Filmen er indholdsmæs-



Meejah spillede til støttekoncerten for Danish Korean Rights Group i 2022 og ved Korea Adoptee Gathering i Seoul i 2023. De tre musikere Andreas Isbrandt Løvenskjold, Mai Young Øvlisen og Daniel Nayberg fotograferet ved komponisten Nancy Dalbergs (1881-1949) gravsted på Vestre Kirkegård.



Malene Choi under optagelserne til filmen 'Stille liv', som hun håber vil bidrage til at gøre de internationalt adopteredes skjulte liv synlige.

sigt spændt ud over denne dobbelthed: Carls forbundethed med det danske og længslen efter at knytte an til sin koreanske baggrund.

Også i sine visuelle og filmsproglige virkemidler rummer filmen denne dobbelthed. Den er på den ene side en lavmælt, naturalistisk fortælling om dagligliv i en dansk bondekultur, som knap findes mere, med veneration for jorden og omsorg for dyrene, og på den anden side klip til mystiske, symboladede hændelser med en meteorit, der falder ned på marken og siden får sit eget liv og måske magiske kræfter på Carls værelse. Og midt i de danske hverdagskulisser sker der pludselig imaginære hændelser, som da Carl begynder at se spøgelsesagtige udgaver af sin biologiske mor og af en ung adopteret kvinde fra egnen. Disse referencer til østasiatisk film rummer en fortælling om, at hovedpersonen ikke har samme tilknytning til stedet som sine adoptivforældre, og de mange stilistiske lag, der blander sig med hinanden og nogle gange skurrer imod hinanden, er i sig selv en pointe i en film, som handler om en hybrididentitet, der endnu ikke har fundet sin endelige form og plads.

»Som adopterede lever vi som en skjult minoritet blandt majoriteten – i hvide adoptivfamilier,« siger Malene Choi. »Mit håb med *Stille liv* er at indskrive os og vores sameksistens i Danmarkshistorien, gøre vores skjulte liv synlige og fra en 'insiders' perspektiv vise nogle af de uforudsete konsekven-

ser, som denne usædvanlige form for migration skaber.«

Det andet køn

Det springer i øjnene, at næsten alle danske skabende kunstnere med baggrund i international adoption, som vi har kunnet finde, er kvinder. De adopterede mænd, der markerer sig inden for de kunstneriske brancher, er typisk udøvende og performende kunstnere, som for eksempel skuespillerne Thomas Hwan og Hyo Cortzen og Simon Jul Jørgensen, der både er skuespiller og musiker.

I *Det andet køn*, den franske forfatter og feminist Simone de Beauvoirs store

værk fra 1949 om kønnenes roller og muligheder i samfundet, skelnede hun mellem de skabende kunstformer, som kræver originalitet, fordi kunstneren udtrykker sine egne tanker og ideer, og så de reproducerende kunstformer, som går ud på at gengive eller fortolke eksisterende værker. De skabende kunstarter er for eksempel litteratur, maleri og komposition af musik, mens de reproducerende blandt andet er skuespil og sang. Ifølge de Beauvoir har kvinder historisk set været henvist til de reproducerende og fortolkende kunstarter, mens den virkelige kunst var forbeholdt mænd.

Det har ændret sig siden 1949, og det er interessant at se, at inden for kunst skabt af internationalt adopterede i Danmark i det 21. århundrede er mændene åbenbart 'det andet køn'. Men måske er også det kun et spørgsmål om tid, før de gør sig gældende på lige fod. For eksempel har Hyo Cortzen instrueret kortfilmen *Otosan* (omtalt i Magasinet nr. 2/2020), og Christoffer Jorge Thomasen, adopteret fra Colombia, har instrueret novellefilmen *Importvare* (omtalt i magasinet nr. 2/2021). Og her i temaet fortæller Niclas Preetam Madsen med kunstnernavnet Vincent Wood om sit arbejde med sangen *Finde ro*. Måske er en generation af unge adopterede mænd på vej som skabende kunstnere. ■

Omtalte og citerede værker

Eva Tind: *Do*. Gyldendal 2009.
 Eva Tind: *Kvinden der samlede verden*. Gyldendal 2021.
 Jane Jin Kaisen: *Reiterations of dissent*. Kunsthallen Brandts, 2011.
 Jane Jin Kaisen: *Loving Belinda*. Udgivet i samarbejde med Galleri Image 2015.
 Jane Jin Kaisen: *Currents*. Fotografisk Center 2023.
 Joan Rang Christensen: *Omkring floden Han*. Rebel With a Cause 2020.
 Joan Rang Christensen: *Når jeg engang kommer hjem*, trykt i *Stykker af natten*. Rebel Drama 2020.
 Maja Lee Langvad: *Find Holger Danske*. Gyldendal 2006.
 Maja Lee Langvad: *Hun er vred*. Gyldendal 2014.
 Malene Choi: *Stille liv*. Manna Film 2023. Kan ses på Filmstriben.
 Meejah: *Queen of Spring*. Soon Records 2021.

Kunstnerens hjemmesider

Eva Tind: evatind.dk
 Jane Jin Kaisen: janejinkaisen.com
 Jette Hye Jin Mortensen: skyejin.com
 Maja Lee Langvad: leelangvad.dk
 Yong Sun Gullach: hypersensitive.dk

Med døden som rådgiver

Døden er til stede på mange planer i June Jins værker. Hun beskriver døden som en rådgiver og følgesvend, men den er også tematiseret i værkerne. June Jin har arbejdet som billedkunstner siden 2007, og foruden oliemalerier på lærred og plexiglas arbejder hun også med kunstprojekter med street art og happenings.

AF MARIANNE ØSTERGAARD, VÆRKFOTOS AF JUNE JIN



June Jin har tegnet i hele sit liv. Som billedkunstner arbejder hun med både klassiske og helt moderne materialer.

»Jeg kan ikke huske et tidspunkt i mit liv, hvor jeg ikke har tegnet eller malet. Jeg har gjort det, lige siden jeg var barn,« fortæller June Jin. »I sin tid overvejede jeg også, om jeg skulle være forfatter, fordi jeg skrev enormt meget om alle de ting, jeg ikke kunne tale om. Men det, synes jeg, var for nøgent. Og så var maleriet noget andet, fordi der kunne jeg male indre stemninger og indre forestillinger og ligesom holde det egentlige tema sådan lidt skjult. Og det var netop det der med at være adopteret og ikke have nogen at tale med. Jeg havde det ret svært som barn med alle de ting, jeg ikke måtte tale om, og så maledede jeg dem for at drømme mig væk til en verden, der så anderledes ud – en verden uden racisme, diskrimination, mikroaggression og hadforbrydelser.«

Den omkringliggende verden ville gerne se det at være adopteret som en succeshistorie.

June Jin uddyber: »Jeg tog virkelig meget hensyn til mine forældre. Jeg ville ikke gøre dem kede af det. Det var sådan en slags hensynbetændelse. På overfladen skulle det bare se godt ud, og jeg følte et ansvar for, at det gjorde det. Jeg kunne ikke tillade sig at gå rundt og have det skidt, for det kunne jeg simpelt hen ikke bilde mig ind, når jeg nu var så heldig at være her. Så det havde jeg behov for at male i stedet for.«

På spørgsmålet om, hvor 'hensynbetændelsen' kom fra, svarer June Jin:

»På en eller anden mærkelig måde kom den bare ind med vandet. Det var ikke et krav fra mine forældre.«

Rejse til Korea

I hele June Jins barndom og ungdom tog hun afstand fra andre asiater og adoptionspørgsmål, for hun var jo 'hvidagtig', som hun kalder det. Den historie, hun fik at vide, var, at hun var blevet fundet på gaden en iskold februarnat, og at Korea var et udviklingsland, hvor alle var ekstremt fattige.

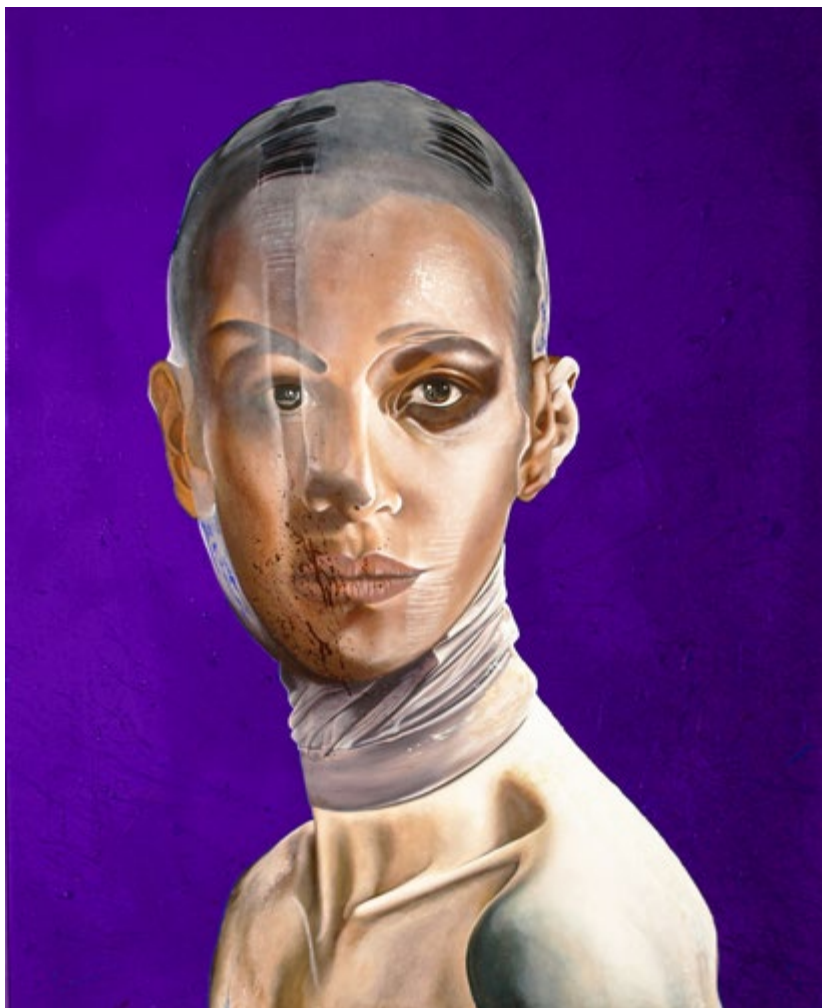
»Det faldt først på plads, efter jeg selv havde besøgt Korea. Der faldt det til ro i mig. Korea er så meget mere og andet end kun fattigt og i dag slet ikke i nærheden af at være et udviklingsland,« siger hun.

June Jins første rejse til Korea i 2011 var lidt af et tilfælde. Via venner, der også var adopterede, kom hun med til et Korea-arrangement og meldte sig ind i Koreaklubben, og hun tilmeldte sig en tilbagerejse, en legatrejse arrangeret af Global Overseas Korean Adoptees Link, GOAL, den eneste post-adoptionsorganisation, der er grundlagt og styret af koreanske adopterede.

Hun havde ikke taget stilling til *birth search*, før hun tog afsted, men pludselig var der sørget for biler og tolke og nogle, der havde kigget på hendes journal og fundet nye oplysninger.

De kørte ud til det sted, hvor hun efter sigende var fundet, og derefter til et sted, hvor en præst og hans kone havde taget sig af hittebørn, og de havde passet June Jin, fra hun var 10-12 dage gammel, til hun var tre måneder og boede hos adoptionsorganisationen KSS inden bortadoptionen til Danmark et par måneder senere.

»Og der lå mit babybillede, og jeg græd og græd og græd og græd. Og det var så voldsomt. Og der har jo ligget et latent behov for at finde ud af, hvad der skete dengang. Og lige pludselig stod jeg og havde fået en helt ny fortælling, fordi jeg slet ikke var fra Busan, men halvanden times kørsel syd for Seoul,« fortæller June Jin. Hun tilføjer, at der også er noget med hendes navn, der ikke stemmer, for normalt får man efternavn efter dem, der har taget sig af én, men June Jin hedder Jin, mens de hedder Yoon.



Fra serien 'Double Faces': '...& glimpse of identity'. Olie på plexiglas og lærred.

June Jin er sikker på, at babybilledet faktisk var et billede af hende, men hun strandede i sin søgning og har lagt sin profil i en DNA-database i Korea.

June Jin har siden besøgt Korea flere gange, ofte med kunstudveksling som ærinde.

Faktisk var hun allerede under sit første besøg med til at lave en elektronisk kunstudstilling på kæmpestore skærme. Senere har hun været på tre-fire rejser, der havde med kunst at gøre. De var arrangeret af en anden post-adoptionsorganisation, InKAS, som organiserede kulturrejser og begyndte at have fokus på adopterede, der var kunstnere. De arrangerede to-tre udstillinger kaldet SISO (Space-in Space-out) i Seoul og en i København med en stand på Kunstmessen Art Copenhagen i 2015. Meningen var også at hjælpe etablerede koreanske kunstnere til ud-

landet, men det er dog kun blevet til den ene af sin slags indtil videre. June Jin var tovholder på projektet i København.

June Jin fortæller, at hun af diplomatiske årsager plejer at sortere i sine billeder til de koreanske udstillinger:

»Nogle af mine værker har ret meget kant, og også for meget kant til Korea,« fortæller hun. »Nogle af dem handler om homoseksuelle og om køn. Og det er stadigvæk ikke helt socialt acceptabelt i Korea.«

Adoption tematiseret via noget andet

June Jin mener ikke, at hendes kunst i særlig grad er inspireret af Korea, men helt sikkert, at selve adoptionen spiller en rolle.

»Mange af mine værker handler om noget eksistentielt, om ensomhed. Og også derfor har jeg valgt i en periode at



'...& a young girl became a successful man, in Copenhagen'. Olie på plexiglas og lærred.



PRIVATFOTO

June Jin sammen med de to modeller, som hun havde fundet i det københavnske queermiljø.

fokusere på noget, der er kontroversielt, altså på homoseksualitet og queer. For de oplever det samme, som adopterede gør, fordi vores samfund skal modnes i forhold til minoriteter. Så på den måde spiller det ind. Adoption tematiseres ikke direkte, men ved tematisering af identitetsdannelse.«

»I serien *Double Faces* spiller det at være internationalt adopteret ind, selv om det også handler om os alle sammen.«

Et af værkerne i *Double Faces* hedder *...glimpse of identity*.

»Det er det der med, at vi har så mange lag og så mange identiteter. Så det er, som om vi kun ser nogle bitte-

små glimt af hinanden,« forklarer June Jin. »Altså, der er huller i de der lag, vi har uden på os, og det kan have noget at gøre med det at være koreansk adopteret, men det kunne være os alle sammen. Vi har forskellige masker på i forskellige kontekster. Men det der med at være 'bananen', at være hvid indeni og gul udenpå, det spiller helt sikkert ind i den række af portrætter,« siger hun.

June Jin ser også sin optagethed af alle slags minoriteter som noget, der kan være udsprunget af adoptionserfaringerne.

»Der er rigtig meget privilegieblindhed i vores samfund, og det kan man jo

ikke gøre for. Men derfor er det også, jeg synes, at det er meget vigtigt, at man gør opmærksom på det, for ellers opdager man det jo netop ikke. Og blandt andet omkring homoseksuelle har jeg været med til at dokumentere nogle demonstrationer mod hadforbrydelser og gøre opmærksom på, hvor stort et problem det i virkeligheden er. Jeg inviterede nogle fra det københavnske queermiljø omkring Warehouse 9, et queer performance- og fristed for LGBTQ-personer, med ind på Art Copenhagen, en stor kunstmesse i 2013. De var malet i ansigtet, som om de havde været udsat for en hadforbrydelse. De skulle bare cirkulere rundt på messen fuldstændig ligesom alle andre og kigge på kunst, men så bare have 'blod' i hovedet. Folk sagde: 'Undskyld, men er du okay? Du ser ud, som om du er okay, men du er bløder.' Og så kunne de fortælle, hvorfor de havde det her 'blod' i ansigtet. Og det var meget effektfuldt.«

»Kunstprojektet gjorde noget, som kun kunst kan, tror jeg... at åbne for en snak, som man ellers aldrig vil have med fremmede. Men fordi der er en firkant på væggen eller anden kunst, kan man italesætte nogle ting. Og det, synes jeg, er det fede ved at lave kunst – det er, når den har en effekt på andre mennesker, som er mere, end at de bare synes, det er pænt, eller at det er rædselsfuldt. At det faktisk bygger en bro mellem mennesker.«

Lag på lag

Du arbejder med olie på lærred, olie på plexiglas og foto. Hvorfor har du taget de valg – og især kombinationen?

»Det handler igen om lag,« siger June Jin. »Man kan ikke umiddelbart se, at plexiglassene er farvede, men de har alle sammen forskellige farver, så det er, som om man lægger et filter hen over motivet. For mig afspejler det måden, vi også ser verden på: gennem et kulturelt filter, alt efter hvor vi kommer fra – socialt, klasse og så videre,« forklarer June Jin.

»Samtidig vil jeg gerne tilføje noget nyt til olie på lærred, for det har man brugt i hundredvis af år. Det med at smide et samtidigt materiale på synes jeg har været interessant – som et møde mellem fortid og nutid – og man

får en interessant effekt ud af det. Det giver ekstra dybde, og når man maler uden på det, så får man håndværket uden på plexiglasset. Det skaber en kontrast mellem noget, der er helt glat og støbt, og noget, som er håndens arbejde. Afhængigt af lyset afsløres der flere detaljer bag ved plexiglasset.»

Fotografiet kommer ind i starten af processen. June Jin fotograferer sine modeller, fordi hun ikke har råd til at få nogen til at sidde model over en længere periode.

Modellerne er typisk nogle, hun kender i forvejen fra sit meget brede netværk. Men det er afgørende, at de foruden at være individer også er en type. Det hænder også, at hun udfører bestillingsopgaver på portrætter, og så lægger hun vægt på selv at tage billederne af modellen og møde vedkommende flere gange for at få en fornemmelse af det menneske, der skal portrætteres. June Jin har blandt andre portrætteret musikeren Thomas Buttenshøn.

Nogle af sine modeller har June Jin fundet på et queer performance-sted i København. Hun var ude efter at finde essensen af kreativitet – 'core creativity' kalder hun det. Et af de billeder, der kom ud af det, er et billede af to mænd fra queermiljøet i et favntag, hvor den ene ligger henslængt i skødet på den anden.

Grøn, dødelig indretning

Et af June Jins projekter hedder *...& deadly decor* og består af en række portrætter af (ældre) mænd og kranier holdt i grå-grønne farver. De portrætterede mænd er alle for længst afdøde videnskabsmænd.

Hvad drejer den serie sig om?

»I starten ville jeg bare undersøge, hvad det var med den grønne farve, jeg ikke kunne få til at fungere for mig selv,« fortæller June Jin. »Og jo mere jeg dykkede ned i det, og jo mere jeg læste om det, jo større blev historien. Der udfolder sig en hel kunsthistorie omkring dekoration, fordi den svensk-tyske kemiker og farmaceut Carl Wilhelm Scheele fandt ud af, at hvis man putter arsenik i den grønne farve, falmer den ikke.«

»Hundrede år senere blev tapet noget, man kunne masseproducere, og man kom arsenik i den grønne farve i

tapeterne. Folk klistrede tapet op på deres vægge, og dengang havde man jo ikke varmeapparater, så det hang der, og der kom mug indenunder.«

Der opstod en forhøjet børnedødelighed, der var uforklarlig, indtil den italienske forsker Bartolomeo Gosio i 1891 opdagede en gasart, der udviklede sig af mug og arsenik og kom ud i stuerne.

»Den grønne farve var højeste mode, og alle de, der sagde 'Stop, folk dør, for det er giftigt', skulle jo holde mund, fordi der var penge i det. Andre sagde, at alt var OK og ikke noget at være bange for. Vi har præcis de samme mekanismer i dag, bare med nogle andre stoffer, for eksempel ftalater, så vi er ikke blevet klogere.«

June Jins malerier forestiller blandt andre Scheele og Gosio og også den tyske digter Goethe, der er kendt for sin



June Jin i forbindelse med kunstprojektet 'Art Against Hatecrimes', hvor hun havde kreeret 72 stykker blodig interaktiv 'street art' som symbol på de 72 lande, hvor homoseksualitet er forbudt.



Fra serien 'Double Faces': '...with armour of transparency'. Olie på plexiglas og lærred.



'...& arsenic'. Olie på lærred. Maleriet forestiller den svenske kemiker Carl Wilhelm Scheele, der gjorde en række opdagelser inden for kemien og fandt ud af, at man kunne gøre den grønne farve holdbar ved at tilsætte arsenik.



'...& Paris green'. Olie på lærred. Paris green er et af flere navne for den giftige grønne farve, der blev anvendt til tapetproduktionen. Maleriet forestiller den tyske industrifyrste Wilhelm Sattler, som producerede tapeter og maling.



'...& Gosio's gas'. Olie på lærred. Maleriet forestiller den italienske medicinforsker, Bartolomeo Gosio, der opdagede og lagde navn til den gas, der opstår ved mødet mellem arsenik i tapetet og mug på væggen.



'...& darkness'. Olie på plexiglas og lærred. Maleriet forestiller Johan Wolfgang von Goethe, den tyske forfatter, filosof og videnskabsmand, som udviklede en farvelære, der beskæftiger sig med farverne som kunstnerisk virkemiddel.

farvelære, og den britiske naturvidenskabsmand Newton.

Både dengang og nu repræsenterer den grønne farve noget positivt, fordi den er associeret med naturen, men samtidig står den også for noget negativt: det giftige, det sygelige og dødelige.

»Emoji'en, der kaster op, er jo også grøn!« siger June Jin.

Titlernes åbenhed

I serien ...& deadly decor starter alle titlerne med tre prikker og et &-tegn, for

eksempel ...& Scheeles green, ...& arsenic, ...& Gosio's gas og ...& zur Farbenlehre. Altså efterlader prikkerne i titlerne noget for beskueren at udfylde. I visse tilfælde kan man med større eller mindre besvær tænke sig til at indsætte et navn i stedet for prikkerne; i andre tilfælde kan det også være noget andet, der kan sættes ind.

»Jeg har ladet titlen stå lidt åben med de der prikker, så man kan putte sit eget ord ind, og så kan man ligesom selv blive en del af værket,« forklarer June

Jin. Der opstår et rum mellem værket og beskueren, hvor det, som beskueren har med i rygsækken, kan læses ind.

Samtidig med at der efterlades en plads i titlerne til beskuerens input, synes June Jin, at det er blodfattigt at udstille malerier uden nogen titel, så det gør hun meget sjældent. Billedets samspil med ordene er vigtigt for hende.

Døden som rådgiver

Mange af dine billeder er morbide – dødsorienterede. Du siger, at udgangspunktet var den grønne farve, men er der også andet, der har bragt dig til det?

»Døden har altid været noget, jeg har været optaget af. Også da jeg var barn,« fortæller June Jin. »Man kan bruge døden som rådgiver i nogle situationer og perioder i ens liv. For mig bliver ting meget, meget klare, hvis man bruger døden som rådgiver.«

Hun fortæller, at i de senere år, hvor hun har haft en alvorlig – potentielt dødelig – sygdom, har døden været allestedsnærværende, fordi hun ikke vidste, hvor det ville ende henne.

»Og da jeg var barn, var det en form for løsning. Hvis det gjorde for ondt inden i mig, blev jeg nødt til at sætte det op imod døden, for man kan jo slutte det. Det bestemmer man selv. Så kunne det være en løsning på at få en smerte til at gå væk. Og det er der jo ikke noget nyt i. Masser af kunstnere skriver om



'...& quick fixes'. Olie på lærred.

det og bruger det som drivkraft i deres værker. Døden er noget, som jeg ikke er bange for. Den er næsten en slags følgesvend, jeg har med mig.«

Samarbejde og inspiration

June Jin ser selv et vist kunstnerisk slægtskab med billedhuggeren, grafiker og performancekunstneren Christian Lemmerz, og hun har da også for nogle år tilbage arbejdet som assistent for ham.

Samarbejdet kom i stand ved et tilfælde.

»Jeg havde værksted sammen med nogle special effects-drenge. Og de producerede skabeloner til Lemmerz, som han slæbte med til Italien og huggede efter. Og så blev jeg rodet ind i det, fordi jeg var lige ved hånden.«

Lemmerz betalte for en uddannelse til June Jin, hvor hun lærte, hvordan man laver *full body life casts* – afstøbninger af mennesker i helfigur.

»Underviseren var en engelsk special effects-guru, John Schoonrad, som bliver brugt til de store Hollywood-produktioner. Han er pissedygtig til at lave lig og sådan noget, og han var i Danmark og underviste i, hvordan man gør det. Efter at jeg havde lært det, kunne Lemmerz hyre mig ind som assistent på nogle af sine værker,« fortæller June Jin.

Støv

Vi opstår af støv, består af støv og forgår til støv. June Jin er meget optaget af støv og har lavet både en serie malerier med titlen *...& dust* og et kunstprojekt med støv.

»Vi består af partikler, som kun hænger sammen ved universets tilfældigheder. Lige som universet er vi opstået ud af støv, og vi er i virkeligheden bare sådan nogle bitte, bitte, bitte små støvprikker, og vi bliver alle sammen til støv igen,« fastslår hun.

På sin hjemmeside skriver hun: »Støv er det generelle navn for små faste partikler med en diameter på mindre end 500 mikrometer.« Støv er ikke bare fejemøg, men også partikler fra mennesker, dyr og planter.

I støvprojektet har June Jin lavet pillekapsler og små glas med forskellig slags støv. Ideen kom fra en artikel om fæcestransplantation.



Støvprojektet '*...& dust*'. Forskellige slags støv samlet i pillekapsler i pilleglas.

»Jeg tænkte, at hvis man kan gøre en syg tarm rask ved at give den noget fra en rask tarm, så kan man jo også gøre det, hvis man har homofobi. Så var jeg rundt og finde forskelligt støv fra forskellige steder, blandt andet homostøv.«

»Og så tænkte jeg, at hvis du har homofobi, så får du bare en pille med det homostøv, jeg har samlet ind. Og det vil sige, at hvis du så tager en af de her piller, så får du noget homostøv ind i dig, og det bliver jo optaget af din krop og er i din krop i syv år. Så kan du jo ikke længere have homofobi, for så har du selv en del af det inden i dig,« forklarer hun.

I støvprojektet arbejder June Jin med modsætningspar – ikke nødvendigvis antagonistiske modsætninger, men dog fænomener eller begreber, der i en eller anden forstand står i et modsætningsforhold, for eksempel muslimsk støv og bøssestøv, kristent støv og prostitutionstøv. Der er adskillige eksempler på (modsetsnings)par bestående af religiøse og seksuelle kategorier.

Også naziststøv er koblet med homoseksuelle kategorier: *Gay dust + Nazi dust + Dyke dust*.

Nazisterne dræbte homoseksuelle i deres koncentrationslejre, men ved at blive omsluttet af homoseksuelle kategorier fra to sider opløses nazismen.

Ondskaben kan opsluges, indkapsles, fortæres og destrueres.

»Og igen, så er vi alle sammen bare sådan nogle små partikler,« siger hun. »Og vi er lavet af det samme stof, uanset hvilken farve vi har. Og hvis man

skræller det yderste lag af, så er vi stort set ens indeni. Vi har de samme muskler, og skelettet er det samme. Så det der med at være uenige om alt muligt er noget pjat. Og krige og alt muligt på grund af den ene religion eller den anden religion, det er jo simpelthen fjollet. Altså, at slå mennesker ihjel på grund af overbevisninger.«

Ser du dig selv som en aktivistisk kunstner?

»Det afhænger lidt af værkerne og udstillingerne. Der er også nogle af dem, der slet ikke vil flytte noget som helst, men bare være rare at kigge på,« siger June Jin og tilføjer efter en lille pause: »Måske lidt aktivistisk i nogle henseender. Jeg maler, når der er noget, der optager mig, og hvor jeg synes, der er et ekstra lag, jeg har lyst til at dykke ned i.« ■

June Jin

Billedkunstner. Uddannet fra Seminariet for Formgivning i 2000 og har blandt andet arbejdet som setdekoratør på museer, filmproduktioner og over 10 år på Hotel D'angleterres store juledekoration. Har arbejdet som selvstændig billedkunstner siden 2007 og udstillet i ind- og udland. Har samarbejdet med blandt andre billedhugger Christian Lemmerz og fotograf Jacob Holdt.

Født i Sydkorea i 1977.

junejin.com



Katrine Choe Larsen blev i en ung alder grebet af alle dele af hip-hopkulturen: breakdance, graffiti, rap og DJ, men det er som rapper og DJ, hun har skabt sig et navn inden for hip-hoppen.

Reddet af hiphoppen

DJ KCL fik for alvor slået sit navn fast, da hun i 2013 som første kvinde vandt Danmarksmesterskabet i mix og som første kvindelige DJ i den vestlige verden vandt et nationalt mesterskab. Fra 2011 til 2019 optrådte hun som DJ rundt om i Europa. Derudover har hun haft en alsidig karriere inden for hiphops scenen, blandt andet som koncertarrangør. Kvinden bag kunstnernavnet DJ KCL er Katrine Choe Larsen.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Hiphoppen har spillet en altafgørende rolle i Katrines liv. Men da hun var en lille pige i Høje Taastrup, var der andre musikgenrer i hendes liv. Hun imite-rede tyske Grand Prix-sangere til perfektion uden at kunne sproget, og hun begyndte at gå til klaverundervisning, fordi hendes mormor også spillede klaver. Men snart syntes hun, at klaverundervisningen var for kedelig, fordi repertoireet var klassisk musik.

»I dag fortryder jeg, at jeg ikke holdt ved«, fortæller hun. »Klassisk musik er rigtig godt til at lære at spille klaver, men det forstod jeg ikke dengang. Jeg ville bare have noget med rytme.«

Som barn var Katrine også glad for at tegne, og klassisk kunst var en del af hendes verden: Hun var begejstret for van Gogh og Chagall.

Men så mødte hun hiphoppen. Det var omkring 1984, da Katrine stadig var barn, og hiphoppen var helt ny. Et par år senere begyndte hun at overspille plader til kassettebånd, blandt andre en rapper, der hed Big Daddy Kane.

»Jeg var helt vild med det, og det var det, der fik mig 500% ind i hiphop-

pen,« siger hun. »Det var hele hiphoppakken, jeg elskede.« Hiphoppen bestod af fire kunstformer: breakdance, graffiti, rap og DJ.

»Da jeg opdagede hiphoppen, var det især breakdancen, der fangede mig, men jeg elskede også musikken. For eksempel er der i Queens *Radio Ga Ga* et b-stykke lige efter omkvædet, hvor der kommer et instrumentalt stykke, som er sådan en robotdans. Og det var jeg helt syg med, og det der ene stykke med de fire takter, det måtte jeg bare høre igen og igen,« fortæller hun.

Også graffitien var hun opslugt af, men fra slut firserne var det rappen, der blev det vigtigste.

»Jeg blev simpelthen så bidt af det, at jeg sad med en dobbeltbåndoptager og loopede en eller anden rapplade, hvor der var et instrumentalt stykke ét sted. Og så var det at trykke STOP, men man skulle jo gøre det lige på det rigtige tidspunkt. Så spolede jeg det andet bånd tilbage og gjorde det igen.«

Kort efter fik Katrine øjnene op for scratch, og i ungdomsklubben var der en DJ-pult. »Man måtte ikke scratche

på pladerne, men det gjorde man da alligevel. Og så røg mit DJ-kørekort der, for jeg blev jo taget på fersk gerning.«

Det næste, der blev taget i brug, var søsterens konfirmationspladespiller, for Katrine havde ikke selv en pladespiller dengang. Men man kunne kun køre frem og tilbage et par gange, inden pickuppen røg.

Den københavnske hiphops scene

Som ung teenager begyndte Katrine at søge ind mod København, og hun fik sine forældre overtalt til, at hun måtte tage 9. og 10. klasse på den katolske privatskole Niels Steensens Grundskole og Gymnasium.

»Det syntes mine forældre var en god idé, for det var en dejlig konservativ skole.«

Men Katrines motivation var, at hun havde hørt fra en veninde, at der gik mange rappere på skolen. Kammeraterne fra Niels Steensen tog hende med til jam sessions, og snart havde hun også sin gang i Klub 47 på Amager, hvor unge i det spirende hiphopmiljø kunne øve sig og holde koncerter.



Man kan mixe hvilken som helst slags musik, men det er ofte rap, der er udgangspunktet.

»På det tidspunkt var Klub 47 det eneste sted, der havde noget med hiphop at gøre. Og de holdt jo fester med nogle af de bands og musikere, som man måske kender i dag: Natasja, Den Gale Pose og Karen Mukupa. Der var også rigtig mange DJs, blandt andre DJ Noize, som senere gik hen og blev verdensmester i mix,« fortæller Katrine.

»Så blev jeg integreret der og lærte at lave hiphoparrangementer. Jeg synes faktisk, at meget af det, jeg lærte i Klub 47, er stor del af mig i dag. Man kan sige, at jeg har været hele paletten rundt med, hvad end jeg nu kunne. Så længe det var noget med hiphop, så var jeg glad,« siger hun.

I midten af 90'erne havde Katrine en rapgruppe, der hed Insekterne, og hun begyndte at arbejde med at lave hiphoparrangementer, alt imens hun levede af skiftevis at være indskrevet på diverse uddannelser, kontanthjælp eller uflaglærte jobs.

»Men jeg har aldrig været vild med autoriteter, så jeg blev som regel hurtigt fyret igen.«

Til gengæld blev hun som koncertarrangør en slags fødselshjælper for en ny generation af musikere i slutningen af 90'erne og starten af 00'erne. Selv om det var sjovt, var det også et hårdt liv, især fordi økonomien ikke altid hang

sammen, og Katrine var tæt på at blive udbrændt. Så da hun i 2006 fik tilbudt at købe en tøjbutik med *street wear*, slog hun til, og det blev et vendepunkt for hende, fordi hun blev selvstændig og har været det siden. Butikken blev et populært samlingspunkt for musikere i rap- og hiphopmiljøet. Det var også i denne periode, at sangen *Til banken* blev til sammen med Natasja – omend den først blev udgivet i 2020. Katrine havde butikken i fem år, men da finanskrisen kom, besluttede hun at lukke den.

Danmarks mester i mix

Nu kastede Katrine sig ud i den drøm, hun virkelig gerne ville forfølge, nemlig at blive en anerkendt DJ. Hvor hun før i tiden ikke rigtig havde fået øvet, fordi hun ikke havde udstyret til det, gik hun nu fuldt og helt ind i det, øvede sig mange timer hver dag og stillede op til Danmarks mesterskaberne i mix i 2011.

»Jeg blev meget *hypet*, bare fordi jeg var kvinde. Og pludselig havde jeg forsiden af Politikens kultursektion. Det syntes jeg var lidt mærkeligt, fordi de vidste jo ikke, hvad jeg kunne. Jeg kunne lige så godt være røvdårlig. Men efter to år vinder jeg faktisk.«

Hvordan var det så at være kvinde i en mandeverden, som det miljø vel var?

»Altså, jeg har da aldrig tænkt over det, fordi jeg jo altid bare har gjort mine

ting. Men jeg tror også, det skyldes, at jeg på en måde har været frontfigur for mange ting. For eksempel – mens jeg lavede alle de der koncerter, lavede jeg Danmarks første freestyle rap battle-turnering, og det blev senere kæmpestort. Så jeg har flere gange været *first mover* på nogle ting herhjemme.«

Men ved DM i mix oplevede Katrine for første gang en uvilje, fordi hun var kvinde.

»Mændene havde det rigtig svært med at tabe til en kvinde. Ja, det var sådan, at i stedet for at sige tillykke, så bitchede de mere over det. 'Det var da bare for overvurderet, og jeg skulle da i hvert fald ikke have vundet'. 'Det havde jeg ikke fortjent'. Så jeg nød faktisk ikke engang den sejr,« fortæller hun.

Vandt på kreativitet

En af de ting, du vandt på, var din kreativitet. Kan du beskrive, hvad kreativitet er i forhold til DJ?

»Ja, normalt har man to eksemplarer af den samme plade, og så kan du loope, men du kan også lave en helt anden rytme ud af det. Det hedder *beat juggling*. Okay, altså du spiller den samme plade, men du gør et eller andet med den. Jeg brugte to forskellige plader. Men så skal man jo alligevel lave noget, der harmonerer,« forklarer Katrine.

»Og jeg tror også, at selv om jeg ikke spiller verdens bedste klaver, så kan jeg jo godt høre toner. I forhold til mange, som måske ikke er inde i det musikalske og ved, hvordan et keyboard eller et klaver fungerer med toneintervaller og sådan noget, har jeg måske haft en fordel.«

»Hvis man skifter tempo på en pladespiller, skifter tonen. Jo langsommere man spiller, jo dybere bliver tonen, og hvis jeg for eksempel tog en hyletone og satte på en pladespiller, så vidste jeg godt, hvad for nogle toneintervaller den ramte med et bestemt tempo. Derfor kunne jeg også spille melodier med en plade med en hyletone – fordi det bare handlede om tempo. Så jeg havde ret mange kreative ting med.«

Katrine fortæller, at man faktisk kan mixe hvilken som helst slags musik, selv om det ofte er rap, der er udgangs-

punktet: »Det kan være disko, det kan være et trommebeat fra en funkplade, og det kan selvfølgelig også være rap, fordi der jo er nogle ord, man kan bruge. Det gælder også om at finde sjove ord, der passer sammen.«

I årene fra 2011-2019 rejste Katrine rundt i Europa og optrådte som DJ, men på et tidspunkt blev det for ensformigt med de samme klubber og koncertsteder, så hun besluttede at holde op. Hun optræder dog stadig som DJ for Karen Mukupa og for rapperen Skyggesiden med det borgerlige navn Maria Thoms, som også er blevet en nær ven og samarbejdspartner. Sammen har de et plade- og produktionsselskab, Proud Pussy Productions, hvor de udgiver Skyggesidens musik og producerer T-shirts og andre typer merchandise.

Spist af med kultur

I forlængelse af et arbejdsophold i Cambodia i 2019 tog Katrine på sin første rejse til Sydkorea.

Hun havde altid i sin barndom og ungdom fået at vide, at Korea var et land, man ikke kunne rejse til, og derfor var planen mange år om at modnes.

Forud for rejsen var hun i kontakt med KSS, som var det adoptionsbureau, der havde formidlet hendes adoption. I en mail fra KSS fik hun at vide, at hun alligevel ikke var født i Busan, som der ellers stod i hendes papirer. De ville undgå, at hun ulejlignede sig unødigt med at rejse til Busan.

På opholdet i Korea, som kun varede 8-10 dage, var hun først og fremmest turist. Hun havde dog også et møde med KSS, men det kom der ikke meget ud af:

»Der sad bare en bare sød dame og spiste mig af med en masse gammel kultur,« fortæller Katrine. »Men selv om turen var alt for kort, fattede jeg så meget kærlighed til landet. Og jeg følte mig hjemme. Det havde jeg egentlig aldrig oplevet før. Jeg følte mig virkelig,

virkelig hjemme, på trods af at jeg aldrig havde været der før.«

Krise

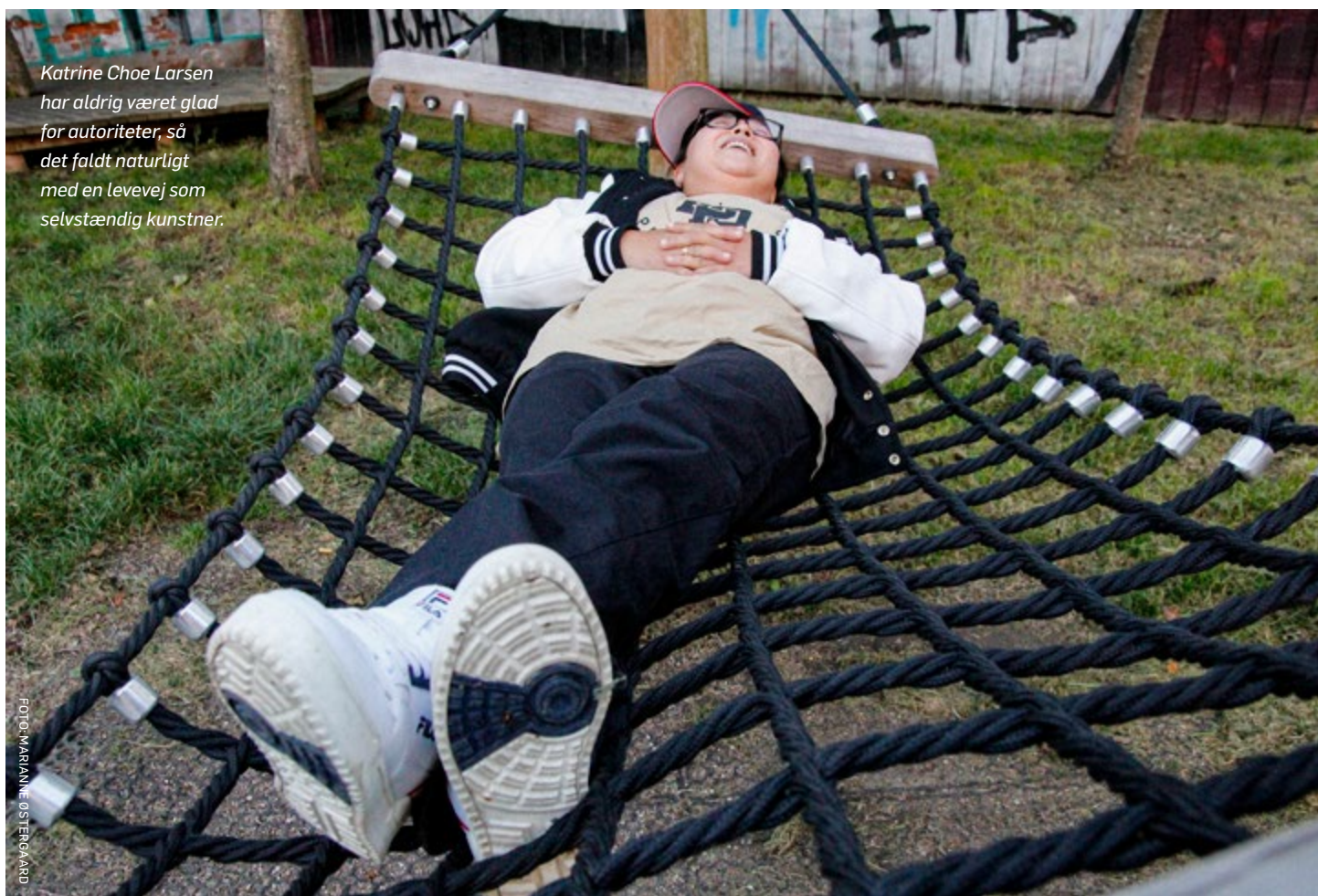
Katrine tog tilbage til Cambodia for at møde vennen Maria og arbejde med videooptagelser. Her fik hun det meget dårligt og følte sig utilpas, og efter hjemkomsten til Danmark ramte krisen massivt. Hun var klar over, at det var udløst af besøget i Korea, og hun havde kun lyst til én ting: at tage tilbage til Korea.

Så kom corona, som hindrede rejser, og de omsiggribende aggressioner mod asiater under coronakrisen ramte ekstra hårdt, fordi Katrine i forvejen var ude af balance.

»Så bliver man også lige pludselig påmindet om, at man ikke er dansk, fordi man er asiat.«

Det mærkede Katrine rigtig meget, for eksempel hvis hun gik på bar uden for hiphopmiljøet.

»Jeg blev simpelthen mentalt angrebet. Man føler, at bare det, at man



Katrine Choe Larsen har aldrig været glad for autoriteter, så det faldt naturligt med en levevej som selvstændig kunstner.

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD



Det er hiphoppens rummelighed, der har gjort, at Katrine Choe Larsen har følt sig så godt tilpas i den kultur.

er til stede, trækker al opmærksomheden, fordi en eller anden dum idiot kalder en for alt muligt. Det var så voldsomt at blive mindet om, at du ikke er en del af Danmark, som du ellers har troet. Så det gav da selvfølgelig også en kæmpe bid til den der identitetskrise. Og i slutningen af 2020 kunne jeg helt

enkelt ikke arbejde med musik. Jeg fik sceneskræk og alt muligt og blev nødt til at aflyse alt. Og så er det simpelthen gået op for mig, at adoptionen har haft en kæmpe indvirkning på hele mit liv.«

»Jeg tror, at når man ikke har nogen biologisk forbindelse, så mangler der et bånd, som de fleste andre familier har.

Der er ikke noget bånd, der er stærkere end andre. En person er en person,« siger hun. »Min mand har jeg selv valgt; han er min familie. Maria Thoms, som har været der hele vejen for mig i denne proces, hun er min familie. Mine adoptivforældre har jo sandelig ikke sat mig ind i tingene i forhold til min adoption, og hvor jeg kommer fra. De har gjort det bedste, de kunne, men de havde nok mere en ambition om, at jeg skulle gøre det, som alle andre gjorde. Det har været et savn – også da jeg var barn – at de ikke har hjulpet med at finde min familie eller genskabe forbindelsen til Korea. Det er ikke noget, der lige er opstået. Det har ligget og spøgt hele tiden,« siger Katrine. »Og det har været rigtig svært at skulle *deale* med. Hvorfor står jeg her som offer? Hvor skal jeg placere min vrede? Eller er der noget at være vred over? Alle de der spørgsmål om eksistentielle ting.«

Gensyn med Korea

Maria kunne se, at Katrine havde brug for at komme til Korea igen, og i 2023 rejste de til Korea sammen. Denne gang blev turen planlagt i god tid, og der var også afsat længere tid til selve opholdet i Korea – tre en halv uge.

»Det var en helt anden oplevelse denne gang,« siger Katrine. »Bare at se landet. Det der med at have nogle at spejle sig i. Det der med, at jeg kan genkende mange af mine personlighedstræk. Igen følte jeg mig virkelig hjemme, og jeg tror, det har været nogle af de mest afstressende øjeblikke i hele mit liv, selv om jeg ikke kendte sproget. Bare det at være der.«

Katrine og Maria mødtes med KSS som opfølgning på mødet i 2019, og Katrine fik lidt flere papirer og fik endelig sat en rigtig eftersøgning i gang, hvilket KSS ikke havde gjort i 2019. KSS indrømmede også, at der er en mulighed for, at Katrine slet ikke er den person, som hun er ifølge papirerne. Maria var en stor hjælp, fordi hun ikke var så følelsesmæssigt involveret, så det var nemmere for hende at stille svære spørgsmål. Men med hensyn til at finde Katrines familie kom de ikke meget længere end første gang. De fik nogle navne, der svarer til Jensen og Larsen i Danmark.

Igen begyndte medarbejderen bare at tale om kultur og sagde, at Katrine skulle være glad for, at hun var adopteret, for hun ville aldrig have overlevet i Korea, hvor det er så svært at være enlig mor osv.

Og Katrine tænkte: »Hvordan kan du sidde og give mig dårlig samvittighed over, at jeg prøver at finde min kulturelle baggrund, som I har pakket væk?«

»I det hele taget var jeg glad for bare at være tilbage. Det var den fedeste tur,« siger Katrine, selv om det ikke lykkedes at finde hendes familie, som hun rigtig gerne ville for at kende sandheden om sin baggrund.

»Jeg vil sige det sådan: Jeg vil bare gerne have ro i min sjæl. Måske skal jeg tage og flytte derover, når nu jeg har været så glad for at være der,« siger hun. »Jeg vil bare gerne kende sandheden om, hvem jeg egentlig er, og det kræver, at jeg møder min familie; men jeg forventer ikke, at jeg skal have kontakt med dem resten af mit liv, hvis vi overhovedet ikke klinger rent kulturelt.«

Et tilflugtssted

Tænk du, at din adoption har en betydning for, hvordan du er kommet ind i musikken?

»Ja, det tror jeg, for hiphop er jo det perfekte tilflugtssted. Hiphop var mit liv. Når man kommer til en familie, som ikke helt forstår, at når man adopterer et barn fra en helt anden kultur, så er der også nogle ting ... Jeg kan også høre på andre adopterede fra Korea, at der har været noget, man skulle leve op til som adoptivbarn. Så det har jo været et enormt pres. Og der synes jeg, at hiphoppen har været perfekt, og det er nok også derfor, at jeg kan så meget med hiphop og har været så dedikeret til det. Der havde jeg et tilflugtssted, hvor jeg både kunne få mine tanker ned på papiret med rappen, og hvis jeg havde lyst til at male graffiti, så var der noget med farver. Hiphop er så fantastisk, fordi du kan bruge alle sanser – hele det menneskelige spektrum.«

Katrine peger på hiphoppens rummelighed som en årsag til, at hun har følt sig så godt tilpas i den kultur.

»Hiphop kommer selvfølgelig fra de sorte og latinoer fra USA, men det



FOTO: DANIEL BERNARD/UNSPLASH

Rejserne til Korea har haft kolossal betydning for Katrine Choe Larsen, og hun håber, at den dag vil lykkes hende at finde sin koreanske familie.

er samtidig et multisamfund. Nogle af de bedste DJs er faktisk oprindeligt fra Filippinerne. Fordi det er så multikulturelt, er der jo plads til alle. 'Hiphop mod racisme' rummer alle grundværdierne. Der kan man passe ind. Det er det, jeg synes er så spændende med hiphop, og det er derfor, det har reddet mit liv.«

»Det fede ved hiphoppen er, at man kan tage al mulig musik ind. Selv om der er større forbindelse til nogle musikgenrer end andre, så kan du grundlæggende sample alt og lave det til hiphop.«

Adopterendes kunst

I samtalen om adopteredes kunst falder talen på Sun Hee Engelstof's film *Forglem mig ej* om de unge koreanske mødre, der bliver presset til at bortadoptere deres børn, og Katrine fortæller, at filmen gav hende en stor trøst.

»Den fik mig til at tænke: 'Selvfølgelig er jeg savnet!' Før følte jeg mig kasseret. Filmen vendte op og ned på mit perspektiv omkring min adoption.«

Katrine har tænkt over, hvad der ligger til grund for, at mange adopteredes kunstneriske udfoldelse er så mangefacetteret – eller er »ud over det hele«, som hun kalder det.

»Det bunder måske i en rastløshed, der ligger i vores kroppe,« siger hun.

»Der er en tomhedsfølelse, som skal dulmes, hvad enten det er med mad eller at hænge ud med en masse venner og fyre den af og feste. Det er sjovt i øjeblikket, men i sidste ende er du bare tom. Så jeg tror, det er en tomhedsting, vi har inden i os, som vi må lære at leve med.«

Katrine ser også sine egne mange skift – omend inden for den samme hiphops scene – som noget, der delvis er drevet af rastløsheden og et tomrum, hun har brug for at fylde ud. ■

Katrine Choe Larsen

DJ, producer og musiker under kunstnernavnet DJ KCL. Kåret som Danmarks bedste i mix i 2013 og har optrådt internationalt som DJ i 2013-2019. Har skrevet sange og været rapper, koncertarrangør og ejer af en butik med *street wear*. I dag medindehaver af plade- og produktionselskabet *Proud Pussy Productions*, som udgiver musik, producerer merchandise og arrangerer hiphopevents.

Født i Sydkorea, 1976.

facebook.com/KCLMUSIC

DJ KCL kan findes på Spotify.

Skæbne- fællesskab

– bundet sammen af sorgen

Ved at sætte sig selv i en sårbar position har Sun Hee Engelstoft skabt et stærkt budskab med sin film *Forglem mig ej*. Da filmen havde premiere i 2019, var det med forbløffelse og forfærdelse, at vi blev vidne til noget, vi troede var fortid: at mødre i Sydkorea blev presset til at bortgive deres børn til adoption. At det også sker i dette årtusind, kom sikkert bag på de fleste. Ved at skabe en fortælle-mæssig ramme med sin egen søgen og sorg som voksen adopteret fra Korea peger instruktøren på et skæbnefællesskab mellem mødre i dag, mødre dengang og de bortadopterede børn gennem årene. Og også et skæbnefællesskab mellem instruktøren og mødre i filmen.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Sun Hee Engelstoft blev både kendt og anerkendt for sin meget specielle og gribende dokumentarfilm *Forglem mig ej*, som havde premiere på CPH:DOX i 2019. I filmen følger man en gruppe gravide kvinder på en afsides beliggende institution, hvor gravide kan tage diskret ophold, indtil de har født.

Ideen til filmen fik Sun Hee under sin første rejse til Korea i 2003, hvor hun på en arrangeret gruppetur besøgte sådan en institution for gravide. Hun fandt ud af, at der var over 50 af den slags internater for gravide kvinder rundt om i Korea, mange af dem ejet af adoptionsbureauet Holt. Da Sun Hee fik ideen til at lave en film om kvinderne på sådan et internat, ledte hun efter et sted, hvor hun kunne flytte ind og leve sammen med kvinderne og filme for-

holdsvis frit, og det fandt hun på øen Jeju. Og på dette hjem var det ikke på forhånd en given ting, at børnene skulle bortadopteret, men i praksis blev det stort set alle sammen alligevel, hvilket kom som et chok for Sun Hee.

Retraumatiserende

»Jeg var måske ret naiv, men jeg havde jo en tro på, at hvis en kvinde gerne ville beholde sit barn, så kunne hun få lov til det. Hver gang der var en kvinde, der sagde, at hun gerne ville beholde sit barn, tænkte jeg, at det ville jeg gerne se. Jeg ville gerne se dem blive sammen. Det var det lykkelige scenarie, jeg gerne ville se og var personligt nysgerrig efter. Hvordan er den mor-barn-relation, når de får lov til at blive sammen? For det er dét,



jeg ikke selv har. Men det var ikke det, der skete. Igen og igen og igen var det ikke det, der skete. Og så kunne jeg jo se, hvor systematisk det egentlig var, og hvor stor en mekanisme det er, der bliver sat i gang for at få børnene bortadopteret. Jeg var trådt ind i en Pandoras æske af uhyrligheder, og derfor har det på mange måder været retraumatiserende at lave det projekt.«

Opvækst

Sun Hee er født i 1982 i Sydkorea og vokset op som enebarn i en lille by uden for Aarhus. Hendes far, som var tømrer og bygningsinstruktør, lærte hende noget om mursten og tømmere, og det vildeste, hun som barn kunne forestille sig, var at blive arkitekt. Hun havde en enorm udlængsel og flyttede



Mor og baby i filmen 'Forglem mig ej'. I hele filmen er mødrenes og babyernes ansigter slørede, og det får mærkværdigt nok en rørende effekt.

STILL FRA FILMEN 'FORGLEM MIG EJ'

til København straks efter gymnasiet og drømte om at komme på en kunstske i udlandet. Men sådan kom det ikke helt til at gå.

Mens hun gik på den danske fotokunstske Fatamorgana, blev hendes far syg af lungehindekræft, og hendes mor passede ham under sygdommen.

»Og så var fotografiet ikke nok. Stillbillederne var ikke nok. Jeg blev nødt til at filme ham og se deres interaktion og høre ord. Og jeg lavede en lille film, som blev et afskedsbrev til ham,« fortæller Sun Hee. Hendes far døde, da hun var 24 år gammel, og hun søgte ind og blev optaget på Den Danske Filmske med den lille kortfilm, hun havde lavet om sine forældre.

»Det var virkelig voldsomt at miste min adoptivfar. Jeg er opvokset som

enebarn, og vores familiekonstellation var sådan en treenighed,« fortæller hun. »Når jeg nu ser tilbage, så har det haft drastiske konsekvenser for mit liv efterfølgende, at han døde på den måde, og at døden blev så nærværende i mit liv. Det at miste en adoptivforælder satte en hel lavine i gang, som mindede mig om at miste min første familie, min familie i Korea. Det var virkelig skelsættende at miste ham, og tabet af mennesker omkring mig blev meget præsent.«

Redningsplanke

»Det blev på en eller anden måde en redningsplanke, at jeg landede på filmskolen,« fortæller Sun Hee. »Det var et vigtigt sted at lande, fordi skolen for mig videreførte den tradition, som jeg



Den engelske plakats for filmen, hvis oprindelige titel var 'Forget Me Not'.

PLAKAT TIL 'FORGET ME NOT': FINAL CUT FOR REAL OG MINCH & FILMS



FOTO: SUN HEE ENGELSTOFT

Filminstruktør Sun Hee Engelstoft tog dette selvportræt, da hun sad i coronakarantæne i 14 dage før sin koreanske biografpremiere i 2021.

havde oplevet på Fatamorgana med at arbejde med det personlige udtryk, det personlige billedsprog og den personlige fortælling. Ikke at man nødvendigvis skal lave film om sig selv eller sine nærmeste. Men at man skaber ud fra en tro på, at hvis der er en fortælling i en selv, der er meget præsent, så er den også relevant for andre. For vi er som spejlinger af hinanden.«

Sun Hee gik på filmskolens dokumentarinstruktørlinje med den navnkundige dokumentarist Arne Bro som lærer, og »det var i det forum, jeg fik lov

til at undersøge adoptionsspørgsmålet i mig selv og havde en åben kanal for hele tiden at være i gang med det,« siger hun.

Sun Hee fortæller, at hun »på en måde kan se adoptionsrelaterede emner i alle historier, for eksempel når noget handler om migration, eller hvordan man forholder sig til hjem, eller hvordan man forholder sig til nære relationer.«

At gøre sig sårbar som instruktør

I *Forglem mig ej* er historien om de koreanske mødre sat ind i en fortæl-

lemæssig ramme, hvor Sun Hee i en voiceover taler til sin biologiske mor.

I starten af filmen viser billedsiden et ungt par, der løber hinanden i møde og overstadigt svinger hinanden rundt, og fortællerstemmen siger:

Som barn forestillede jeg mig, at jeg var resultatet af en smuk kærlighedshistorie. Men jeg ved kun ganske lidt om mine forældre. Hun var nitten, og han var tyve. De arbejdede i den samme kontorbygning. De var ikke gift.

Jeg er taget tilbage til Sydkorea for at finde ud af, hvorfor min mor gav mig væk til adoption. Jeg opsøger kvinder, som står i samme situation, som min mor gjorde dengang. (...)

Og i slutningen af filmen kører kamerateamet gennem et kuldslået koreansk landskab:

Mor ... jeg tror, at jeg kan forestille mig dig lidt bedre nu. Jeg ved ikke, om jeg skal sige farvel. Det er, som om det aldrig stopper. Men nu ved jeg i det mindste, hvad det er for en sorg, jeg må leve med og følges med. Det er den sorg, vi har tilfælles, og som vil binde os sammen – for altid.

»Helt ærligt, jeg havde slet ikke lyst til at inkorporere min egen historie, men på en eller anden måde blev det en del af den fortælle-mæssige kontrakt, at publikum vidste, hvem jeg var, og hvorfor jeg fortalte disse kvinders historie,« siger Sun Hee.

Det var ikke et krav fra producenten, at hun skulle inddrage sin egen historie, men fra Det Danske Filminstituts side blev hun flere gange spurgt til den danske vinkel i filmen; ikke desto mindre var det et valg, der først og fremmest voksede ud af den kreative proces.

»Jeg har fulgt de her kvinder og dokumenteret dem i en af de mest sårbare perioder af deres liv, så jeg synes, at det var fair, at jeg også gjorde mig selv sårbar. Det gjorde jeg jo selvfølgelig i situationen, når jeg snakkede med dem og levede sammen med dem. Men det med at vise det til et publikum var det rigtige at gøre, tænkte jeg.«

Nutid og fortid forbindes

Som tilskuer oplever man, at filmen på den måde forbinder nutid og fortid, mødre og bortadopterede børn. Filmene, som foregår i dette årtusind, peger tilbage på de adoptioner, der foregik for årtier siden. Ved at vise, hvor intens en pression kvinderne er ude for i dag, tænker tilskueren uvægerligt på, at det må have været endnu voldsommere dengang, de nu voksne adopterede blev

bortadopteret. Og dermed punkteres fortællingen om, at børnene er bortgivet som en frivillig kærlighedshandling fra mødrenes side.

»Men det peger også på, hvordan man har behandlet kvinder mange steder,« siger Sun Hee:

»Også i andre lande end Korea har man haft kvinder i internater. Om det var offentlige, eller om det var kirkelige, så har kvinder været underlagt den her form for pres på forskellige måder – at man er blevet gemt væk, og at man ikke kunne få hjælp, hvis man var blevet gravid og gerne ville beholde barnet.«

Inddragelsen af den personlige historie bidrager således til at forstærke et af filmens budskaber, »fordi det er det, den personlige historie kan«, men Sun Hee ser det også som et led i at tage herredømmet over sin egen historie. Adopterede er tit fanget i, at andre i medierne gerne vil fortælle og vinkle deres historie.

»Det er vigtigt, at jeg beslutter selv at stå frem med *min* historie på *den* her måde og være med til at skabe en fortælling inde fra og ud, i stedet for at vi kun hører de personlige historier fortalt gennem en mediemølle og af nogle, som måske har andre interesser omkring adoptionsemnet.«

»Det er vigtigt, at vi som adopterede selv får lov til at forme vores narrativer, i stedet for at det er noget, vi bliver påduttet. Når adopterede for eksempel går til Sporløs-formatet, fordi man gerne vil have hjælp til at finde sin familie, og man er villig til at vise det på fjernsyn for at få den hjælp, så er det, fordi der er ikke andre, der kan hjælpe en. Men i den proces mister man herredømmet over den måde, historien bliver fortalt på.«

For Sun Hee har en drivkraft i arbejdet med filmen været et ønske om at søge det sande: »Jeg synes, sandheden er blevet forpurret. Det er så svært at finde frem til, hvad der faktisk er sket, og hvilke interesser der har været i spil hvornår.«

Ingen hjælp til at beholde sit barn

På den institution, hvor Sun Hee filmede, boede der kvinder fra alle samfundslag og i alle aldre – fra teenagere

til kvinder oppe i 40'erne. Der var nogle, der havde problemer i deres ægteskab eller deres forhold, andre var enlige, men alle udtrykte fra starten ønske om at beholde deres barn.

»Og det, jeg efterhånden fandt ud af, var, at selv om de udtrykte det ønske, så var der jo ikke rigtig nogen til at hjælpe dem – ud over det midlertidige ophold på det hjem. På længere sigt var der ikke nogen til rent faktisk at give dem den nødvendige hjælp til at beholde barnet. I det øjeblik kvinden tøver og betvivler sit eget værd som mor og som forsørger, er der et helt system, der står klar til at sige: 'Okay, det kan du ikke, du skriver bare under her, så tager vi dit barn, og du er fri. Farvel'. Og så er det uigenkaldeligt. Der er derimod ikke noget system, hvis du gerne vil beholde dit barn.«

»Det handler ikke om økonomi. Nogle af de mest strikse sager var dem fra velstående familier, for der var det vigtigere, at der blev lavet de rigtige alliancer, eller presset var større der for, at alting skulle se pænt ud på overfladen. Og international adoption har været med til at opretholde den meget tilbagestående idé om, hvad kvinden må i Korea,« siger Sun Hee.

Ansigtssløse mødre

Det mest markante stilistiske træk i filmen er, at hovedpersonernes – mødrenes og babyernes – ansigter er slørede, så man ikke kan genkende dem, og så man ikke kan se deres ansigtsmimik. De er et virkemiddel, man typisk ser i korte nyhedsindslag, hvor en medvirkende har brug for at være anonymiseret, men at se det i en halvanden times dokumentarfilm er helt særligt. Og det forbavsende er, at man som tilskuer alligevel bliver berørt og identificerer sig med de ansigtssløse kvinder.

Sløringen af ansigterne havde som udgangspunkt til formål at beskytte de medvirkende mod at blive genkendt nu eller i fremtiden, men som æstetisk greb fik det også en fortælle-mæssig pointe.

»Det helt store spørgsmål, jeg havde, inden filmen fik premiere, var, om det ville blive en udfordring for publikum at forstå historierne. Men



STILL FRA FILMEN 'FORGLEM MIG EJ'

De unge mødre i filmen bliver lige så glade for at se et scanningbillede af deres baby som alle andre vordende forældre.



STILL FRA FILMEN 'FORGLEM MIG EJ'

En af filmens unge mødre efter at hun har måttet give slip på sit barn – nu er hun selv barn igen.

min oplevelse af det er, at historien nærmest bliver mere universel: at det kunne være mange forskellige kvinder. Så på den måde synes jeg, at det kan være en styrke for filmen,« siger Sun Hee, som også fortæller, at det var meget omkostningsfuldt at udføre, fordi

det var en lang animationsproces, hvor man skulle ind i hver enkelt *frame* og sløre ansigterne.

Overvejede du, om det med at sløre ansigterne også kunne bidrage til at opretholde tabuet omkring det at være enlig mor?

»Ja, men der er det *first things first*. Der vægter jeg kvindernes personlige sikkerhed i deres liv højest. De skal ikke lade livet på en pointe, men jeg ville ønske, at alle enlige møder eller enlige fædre kunne lave en stor parade i Korea, hvor de kunne stille sig op og fejre, at

de er enlige forældre. Og det håber jeg også bliver virkelighed, men sådan er det bare ikke endnu.«

Usynlige fædre

I filmen er fædrene generelt ret fraværende – som om de er presset ud af historien.

»Når man taler om adoption, så taler man ofte kun om kvinderne, der bliver nødt til at give deres børn væk til adoption. Nu er vi heldigvis begyndt at tale om, at kvinderne rent faktisk bliver afpresset, så der reelt ikke er noget valg. Og international adoption er i høj grad en motor i det. Fædrene har været usynlige, og fædrene har det underlige privilegium, at de ikke på samme måde bliver konfronteret med et barn, som kvinden gør, fordi de ikke bærer og føder det og som regel ikke knytter bånd til det tidligt. I en af filmens cases ville faren og farens familie dog gerne beholde barnet, men det kunne de jo ikke, uden at morens familie og moren var enige. Hvis ikke begge sæt bedsteforældre til barnet var løsningsorienterede, ville det ikke kunne lade sig gøre.«

Selv om det ofte var svært eller umuligt for fædrene at besøge deres gravide kone eller kæreste på det fjerntliggende hjem, har Sun Hee mødt og talt med flere fædre i forbindelse med *Forglem mig ej*.

»Der er ikke nogen, der er upåvirket af at blive forældre, uanset hvor gammel man er. Fædrene får den nemme udvej til at starte med, men jeg har også mødt og interviewet fædre, som føler, at de er blevet frarøvet deres børn – og som tager ud i verden for at lede efter dem, og som har ledt efter dem i årtier. Og de er fuldstændig skrevet ud af historien. Det er dem, som jeg gerne vil portrættere i mit næste projekt. Traumatet påvirker dem lige så meget, og de er også udsat for et overgreb.«

Eftersom fædrene er sværere at finde og få i tale, har Sun Hee fundet det nødvendigt at gøre filmen om fædre til en fiktionsfilm, der tager afsæt i hendes egen fantasi om en far, der har mistet sit barn til adoption.

Virkeligheden var vild

Sun Hee fortæller, at arbejdet med *Forglem mig ej* har været en langstrakt

proces over otte år, hvor der hele tiden er blevet skrællet et lag af: »Jeg har jo skullet ind til benet af nogle problematikker og bag om nogle narrativer, som jeg selv har troet på. Så jeg har personligt skullet overveje hele mit billede af, hvad adoption er. Jeg satte mig ikke for at lave en særlig politisk film. Men virkeligheden har vist sig at være så meget mere vild og kontroversiel, end jeg nogensinde har kunnet forestille mig. Så det var virkelig et hårdt emne at bearbejde.«

»Den kunstneriske proces går underligt nok i høj grad ud på hele tiden at være i det her politiske landskab,« siger Sun Hee. »Det skyldes, at der er så meget mediedækning af området og så mange personlige følelser indblandet i det.«

Hun anerkender, at hun ikke ville have kunnet lave filmen uden inspiration fra andre adopterede, og at hun har opsamlet viden i kraft af andres research.

»Vi bliver meget påvirkede og berørte af andres fortællinger og af det, som andre laver. Det er, fordi vi har det samme grundvilkår.«

Voldsomt bedrag

Sun Hee har reflekteret en del over, hvad man egentlig kan opnå med kunst og med film, og hun gør sig ikke store illusioner om, at man kan påvirke noget.

»Jeg har ikke nogen forhåbning om, at min danske familie får en undskyldning fra den danske stat for det overgreb, det har været, og den manglende hjælp, der har været til at håndtere de problemer og det efterslæb, vi står tilbage med, og som påvirker vores familierelationer. Man kan sige, at adoptanterne på en eller anden måde har fået, hvad de har betalt for. De har fået et barn; de har fået lov til at være forældre. Men jeg er sikker på, at det for langt de fleste ikke har været nemt at være en adoptivfamilie.«

Du siger, at man som adoptant har fået, hvad man har betalt for, men man havde jo ikke forventet, at ens barn var stjålet.

»Nej, det var ikke den historie, man var blevet fortalt. Og det synes jeg er et voldsomt bedrag. Og hvordan skal man håndtere det som lille familie?

'Nå, nu har vi fundet ud af, at du er blevet stjålet. Din familie har sørget over dig hele deres liv, og de har bare ønsket dig hjem.' Hvad skal man gøre?« spørger hun og svarer: »Jeg synes, at med alle de her sager, der vælter ud om systemiske overgreb, burde adoptanter forene sig og afkræve en afklaring på, hvad de faktiske forhold er. Hvad var det egentlig, der skete, da Korea slap tøjlerne på international adoption til Danmark, Norge og Sverige, og da kvoterne blev brudt? Danmark pressede på for at få flere børn, og det var noget af det, der resulterede i, at børn blev stjålet. Og der blev løjet og bedraget. Det har gentaget sig i alle lande, hvor der har været international adoption.«

Sun Hee mener, at man på mange måder kan sidestille Sydkorea med Japan – udviklingsmæssigt og kulturelt – men den store forskel er, at der i Sydkorea fandtes en adoptionsindustri.

»Og en af de vilde ting, som jeg fandt ud af i forbindelse med premieren i Korea i 2021, var, at Korea har en befolkningstilvækst, der er lavere end Japans. De føder slet ikke nok børn. Og i den sammenhæng virker det jo fuldstændig vanvittigt at give dem væk til international adoption. Så nu er det faktisk kommet på den politiske agenda på grund af demografien.« ■

Sun Hee Engelstoft

Filminstruktør og fotograf. Uddannet fotograf fra Fatamorgana Danmarks Fotografiske Billedkunstskole i 2007 og dokumentarinstruktør fra Den Danske Filmskole i 2011. Sun Hee Engelstoft har instrueret hybridkortfilmen *På balkonen*, filmkoleafgangsfilmen *Uden ord* og dokumentarfilmen i spillefilmslængde *Forglem mig ej (Forget Me Not)* i 2019. Arbejder også som billedredaktør for fotografen Jacob Aue Sobol, Danmarks eneste medlem af verdens mest prestigefyldte fotografersammenslutning, Magnum.

Født i Sydkorea 1982.

facebook.com/SunHeeEngelstoft

instagram.com/sunheengelstoft

Forglem mig ej kan ses på DRTV

Shefali Ranthe ser sin livshistorie som eksempel på, at modgang og udfordringer kan transformeres til styrke og kreativitet.

I kunsten føler jeg mig levende

Shefali Ranthe er autodidakt billedkunstner, og hun udstiller og sælger sine værker i hele verden. I Danmark er hun knap så kendt – måske fordi hun i mange år har boet i Dubai, hvor hendes kunstneriske karriere også tog afsæt. Siden 2018 har hun boet i København.

AF MARIANNE ØSTERGAARD, VÆRKFOTOS AF SHEFALI RANTHE

Shefali Ranthes malerier er koloristiske. Farverne er stærke og vibrerende, uomgængelige og næsten påtrængende.

»De kraftige farver er vigtige,« siger Shefali. »De giver mig energi og lyst til at male og være til. Farver er mit liv, og farver giver liv i mine lærreder.«

Shefali fortæller, at hun som regel begynder på et nyt maleri med en ukontrolleret, intuitiv tilgang.

»I starten arbejder jeg med et kaos af farver, hvorefter jeg søger at skabe ro med en nedtonet, ensartet farve som baggrund. Men ud af det ukontrollerede kaos ser jeg som regel noget dukke op – oftest er det et dyr – som kan bruges i billedets fortælling.«

Shefali arbejder hovedsageligt med akryl- og oliemaling, men er ikke bange for at udfordre sig selv kunstnerisk med andre teknikker, og hun elsker at arbejde med forskellige materialer. Det bliver en collage af mange lag, som foruden akryl- eller oliefarver kan bestå af blandt andet udklip fra blade og aviser, sand, blæk eller tekstil. De mange lag bevirker, at en flade ikke bare er en flade, men der er mulighed for at gå på opdagelse ind i malerierne.

»Jeg forsøger altid at skabe parallelle verdener, hvor man bevæger sig frit ligesom i drømme,« fortæller hun. »Og jeg prøver at putte flere historier ind i samme billede.«

Ud fra en kunsthistorisk betragtning er Shefalıs malerier inspireret af kunstscenen i 1950'erne, især CoBrA. Ligesom CoBrA-gruppens værker er Shefalıs malerier inspireret af børnetegninger og blandt andet afrikansk kunst. Hendes værker indeholder semiabstrakte, naive og spontane kompositioner af skabninger, der kan være både menneskelige og væsener fra dyreriget.

»Dyrene kommer oftest af sig selv, mens jeg skal skabe menneskefigurerne i en mere bevidst proces,« fortæller Shefali.

Allerede med sin allerførste serie af malerier, *Joy of Life*, skabte Shefali en personlig stil, som har været medvirkende til at gøre hende internationalt kendt.

Barndom

Shefali blev adopteret fra Bangladesh og kom til Karup i Danmark, da hun var 6 år – eller måske var hun ældre.

Shefali siger ligeud, at hun var en skuffelse for sin adoptivmor, blandt andet fordi hun var ældre end ønsket, og da forældrene blev skilt 10 måneder efter adoptionen, kom Shefali til at bo sammen med sin far, mens hendes sø-

ster, der også er adopteret fra Bangladesh, fulgte med moren. Shefali har ikke kontakt med sin adoptivmor i dag.

Et par år efter skilsmissen flyttede Shefali og hendes far til Skive. Hendes mor fandt en ny mand, og efter nogle ubehagelige oplevelser i deres hjem havde Shefali ikke længere lyst til at besøge dem. Da var hun ifølge papirerne 9 år gammel, men ifølge loven skulle man være 12 år, for at ens egne ønsker om samvær blev hørt. Hendes far kontaktede kommunen og fik hjælp til at ændre hendes alder med tre år. Dette medførte, at hun måtte springe to klassetrin over i folkeskolen for at



Selv om Shefali Ranthe er fuldtidskunstner, fungerer hendes atelier også som et frirum for hende. Når hun fordyber sig i sit arbejde, er det en form for meditation, hvor hun kan distancere sig fra hverdagens støj og finde ro i skabelsesprocessen.



'The Break'. Dyrene spiller en vigtig rolle i Shefali Ranthes malerier – og de har som regel en betydning ud over den rent dekorative.



'Seeking for Love'. Maleriet fortæller situationen, hvor den lille Shefali er efterladt på gaden og drømmer om en mors kærlighed.

matche sin nye alder, på trods af at hun også havde ordblindhed at kæmpe med.

Shefali var på grund af sin ordblindhed ikke særlig stærk i boglige fag, men hun dansede og tegnede meget som barn, og i 7. klasse havde hun en hollandsk gæstelærer, som opdagede hendes kreative talent. Læreren underviste klassen i kirken, hvor han lærte dem om lys og skygge, størrelsesforhold og perspektiv.

»Jeg blev meget fascineret af Jesus på korset og oplevede, at jeg kunne udtrykke de følelser, som han må have haft, da han hang der,« fortæller Shefali. »Læreren sagde: 'Shefali, du bliver en stor kunstner en dag'. Dengang vidste jeg knap, hvad en kunstner er.«

I 7. klasse skulle Shefali også i erhvervspraktik, og selv om hun helst ville danse eller lave teater, var der ingen praktikpladser i disse kunstformer, så hun endte i stedet som praktikant hos en illustratør i Skive. Det blev startskuddet til hendes kunstneriske karriere, og hun elskede at arbejde med farver, især airbrush-teknikken, som var meget populær i 1980'erne.

Efter endt praktik gav illustratoren hende en kæmpe plade på 150 × 200 cm at male på. Usikker på, hvordan hun skulle begynde, lod hun sig inspirere af graffiti, som hun havde set i bymiljøet i Skive, og malede med store bogstaver sit eget navn, SHEFALI, og hun var stolt af resultatet.

Grafisk designer og bachelor i pædagogik

Efter at have afsluttet folkeskolen i Skive havde Shefali oprindeligt planlagt at følge den traditionelle vej og gå enten i gymnasiet eller på handelskole som sine venner. Men en lærer i 10. klasse foreslog, at hun skulle tage på EFG Grafisk på Herning Tekniske Skole, fordi hun var så dygtig med sine hænder, og han gjorde en ihærdig indsats for at overtale Shefalys far til, at det var den rette beslutning for hende.

Shefali stortrivedes på EFG Grafisk, hvor hun kunne udleve sin kreative side hele dagen, og hun forstod hver instruktion uden at have lektier at bekymre sig om. Hun mindes dette skoleår som det bedste i sit liv.

Efter at have gennemført grunduddannelsen startede Shefali sin håndværksmæssige læretid som reklame-tegner, som det hed dengang, hos Nippin Reklame i Skive. På den tid gennemgik den grafiske branche store ændringer, og alt begyndte at blive digitaliseret.

»Jeg var nysgerrig på alt det nye, så på det tidspunkt var jeg en rigtig computernørd,« mindes hun med et glimt i øjet, fordi hun bestemt ikke længere ser sig som en sådan.

Shefali arbejdede i flere år i den grafiske branche, men da IT-krisen ramte i år 2000, mistede hun sit job som AD'er i Århus. På det tidspunkt mødte hun tilfældigt en iransk billedkunstner, der drev en kunstscole, og hun besluttede sig for at deltage i nogle måneder.

»Jeg lærte at forstå farver og male-teknikker. Som grafiker bruger man en blyant, hvor man kan kontrollere hver eneste streg, men med en pensel kan du ikke lave en perfekt lige streg eller kant. Den frihed til at skabe noget helt unikt tiltrak mig. At bruge mine hænder, penslerne og vandet – og se farverne blande sig – det var en helt anden verden, der sugede mig ind. Det var en verden, der matchede mig perfekt, men jeg betragtede mig stadig ikke som kunstner. Jeg var stadig en grafisk designer, der malede som en hobby, og min inspiration sprang fra japansk stil til abstrakt og afrikansk inspireret kunst.«

I 2003-2008 tog Shefali en bachelor i pædagogik, æstetik og dannelse i Århus, og den uddannelse brugte hun til at arbejde med kreativitet hos børn, der – ligesom hun selv engang gjorde – sad isoleret i et hjørne og tegnede, fordi de enten ikke var bogligt stærke eller ikke følte, de passede ind i fællesskabet.

Det blev et vigtigt skridt på vejen til den position, Shefali har som kunstner i dag.

Opdraget til hvidhed

Selv om Shefali ikke tillægger etnicitet og hudfarve nogen særlig betydning i sine kunstværker, nævner hun flere gange i løbet af interviewet, at hun »jo ikke er hvid som danskere«. Men sådan har hun ikke altid oplevet det.

Da hun kom til Danmark, betonedes hendes mor, at hun ikke længere var mørk, men hvid, som man er i Danmark,



Shefali Ranthe har udstillet tre gange på det nationale kunstgalleri i sit oprindelsesland, Bangladesh.

og Shefali blev overbevist om, at hun var hvid. Det blev først udfordret, da hun som teenager fik kontakt med en anden adopteret pige fra Bangladesh, der tilfældigvis også hed Shefali.

»Den anden Shefali havde mange indvandrervenner, og jeg spurgte: 'Hvorfor vil du være sammen med dem? De er jo ikke hvide som os.' Hun tog vores hænder og sammenlignede og spurgte: 'Er du hvid eller mørk?' Fra det øjeblik indså jeg, at jeg ikke var hvid, og mine øjne åbnede sig for en større verden, for min mor havde altid lært mig at undgå mørke mennesker.«

Tilbage til Bangladesh

Shefali besøgte Bangladesh første gang i 1996, da hun var færdig med sin grafiske uddannelse og tog afsted som backpacker for at rejse verden rundt med sin daværende kæreste. Han ville gerne se det land, hun kom fra.

»Det var ikke noget, jeg selv havde behov for, for jeg var jo bange for Bangladesh, fordi jeg havde hørt en masse grimt om landet fra min mor. Så da jeg ankom til millionbyen Dhaka, troede jeg, at jeg skulle dø,« fortæller hun.

Kort efter ankomsten mødte de en ung mand fra Holland, som også var adopteret, og de rejste rundt med ham og hans kæreste og tog også til Chittagong, hvor Shefali kommer fra. Sammen fandt de hendes børnehjem og mødte Sister Benedicte, som var leder af børnehjemmet, og de fik hilst på børnene, og det hele var et fantastisk gensyn.



I Bangladesh har Shefali Ranthe holdt kunstworkshops for børn i Dhaka.

»Mens jeg var i Bangladesh, blev jeg nysgerrig på at vide mere om mig selv. Hvem var jeg? Hvorfor var jeg blevet bortadopteret? Og hvordan var jeg endt på et kristent børnehjem, når jeg ikke var kristen?«

Shefali ledte efter sin familie, og ved et held fandt hun sin morfar og derved resten af familien. Hun fik at vide, at hendes biologiske mor havde begået selvmord, og da hendes far giftede sig igen med en ung pige, der nærmest selv var et barn og ikke kunne være mor for Shefali, sendte hendes morfar hende på et hindubørnehjem. Men da børnehjemet fandt ud af, at hendes far stadig levede, og hun ikke var forældreløs, blev hun sendt ud på gaden, for at morfaren skulle komme og hente hende.

»Historien fortæller ikke, hvor lang tid jeg var på gaden, men jeg har traumer om det. Jeg kan huske, at der sad en halvnøgen gammel mand på hug under et palmetræ, at der lugtede, og at der var slanger og alt muligt kryb omkring ham. Og så var der en hund. Jeg var bange for det hele. Alligevel var det dem, der gav mig tryghed på gaden. En kvinde fra hindubørnehjemet fandt mig og tog mig tilbage til hjemmet, og det lykkedes dem at finde min morfar, der så sendte mig på et kristent børnehjem. Han har givetvis løjet om min situation, da han ikke selv kunne tage sig af mig,« siger Shefali.

Da Shefali første gang som voksen kom tilbage til Bangladesh, blev hun

konfronteret med følelsen af, at det var svært entydigt at finde sin identitet.

»I Bangladesh var vi alle ens, vi havde samme hudfarve, og jeg passede ind. Men jeg kunne ikke kommunikere med dem på grund af sprogbarrieren. I Danmark er folk generelt højere end mig, og jeg skiller mig ud på grund af min hudfarve, men jeg kan kommunikere med mennesker i Danmark. Så jeg stod der og vidste ikke rigtig, hvem jeg var,« fortæller Shefali.

I de senere år har Shefali genoprettet forbindelsen til sit fødeland, primært gennem sine tre udstillinger på National Art Gallery i Dhaka. Disse udstillinger har givet hende mulighed for at udforske sin identitet og kunstneriske udtryk på tværs af grænser og kulturer.

»Jo flere gange jeg besøger Bangladesh, desto lettere bliver det for mig at etablere forbindelser der,« fortæller Shefali. »I Bangladesh føles det, som om jeg er søsteren, der vender hjem fra Amerika og bydes velkommen. Der er altid nogle, der tilbyder at skabe forbindelser og sætte møder op – også i forhold til medieerne.«

Sabbatår blev til springbræt

I 2008 besluttede Shefali og hendes mand at flytte til Dubai sammen med deres lille datter for at tage et par sabbatår, før datteren skulle starte i skole. Planen var at tilbringe et par år i Dubai, men det blev til 10 år i byen.

Kort tid efter deres ankomst til Dubai fik et galleri øje på Shefalís hjem-



'Mother in Heaven'. Billedet indgår i serien 'Tribute to Mother', som blev skabt for at bearbejde sorgen og vreden over, at hendes mor havde forladt hende som barn ved at begå selvmord.



Collage er en del af Shefali Rantes teknik – her i sommerfuglen i 'Tribute to Mother'.



'Rebirth'. Dyrene i Shefali Rantes malerier har altid en symbolsk betydning. Fisken symboliserer blandt andet genfødsel og transformation, og fuglene symboliserer frihed.

meside, hvor der var billeder af børnetegninger fra nogle af de projekter, hun havde arbejdet med under sin pædagogikuddannelse, og de ville gerne lave en udstilling med værker i den stil.

»De var ligeglade med, at jeg fortalte, at det ikke var min kunst, men billeder, jeg havde skabt sammen med børnene. De ville bare have noget i den stil, hvis jeg skulle have en chance for at udstille,« fortæller Shefali.

Mens hun arbejdede på at forberede udstillingen, satte familien deres lejlighed til salg for at finde noget større, fordi hun var gravid. En amerikansk køber udviste interesse, men i stedet for at kigge på lejligheden rettede han sin opmærksomhed mod malerierne og udbrød: »Interesting! How much?«

Shefali svarede, at værkerne ikke var til salg, for hun havde en udstilling om en måned og skulle have 20 værker klar, men han insisterede: »I don't care! How much?«

Shefali nævnte en meget høj pris, som hun ikke forventede, nogen overhovedet ville betale, og regnede med, at han så ville opgive, men han svarede: »Ok, can you ship them to Miami in the US?«

Shefali blev fuldstændig overvældet, for det var et meget højt beløb, og hun accepterede tilbuddet og pakkede

malerierne til forsendelse. Men nu havde hun kun en måned til at skabe 20 værker til udstillingen, og hun fandt på at involvere sin fireårige datter i processen: »Isabella, kom, vi skal lave kunst sammen!«

»Isabella var vildt begejstret for idéen, og vi begyndte at lave tegninger sammen og projicerede dem op på et stort lærred. Det var under ramadanen, hvor der ikke var andet at lave end male og fokusere på arbejdet. Isabella syntes, det var utroligt sjovt at samarbejde, og hun bidrog også med at finde på titler til værkerne,« fortæller Shefali. »Min første serie af malerier kom til at hedde *Joy of Life*, fordi den udstrålede glæde og afspejlede de stærke bånd, der kan eksistere mellem levende væsener – især kærligheden.«

Joy of Life-serien blev siden udstillet rundt om i verden: i Beijing, Shenzhen, Dhaka, Dubai, New York, Amsterdam, Marseille, Aix-en-Provence, Paris, Barcelona, Madrid og herhjemme på Art Herring og i København.

Det tog Shefali fem-seks år at opnå anerkendelse som kunstner i Mellemøsten. I begyndelsen blev hendes usædvanlige måde at male ansigter på ikke betragtet som rigtig kunst, for et maleri af et ansigt skulle efter deres mening

være et realistisk portræt. Hendes malerier vakte forargelse, men samtidig var de også fascinerede af hendes tilgang til maleri, og hun blev med tiden anerkendt som kunstner og inviteret til at være kurator på store kunstbegivenheder i Dubai.

Mor

Shefali vender gentagne gange tilbage til temaet *Mor* – den mor, som hun selv savnede i sin opvækst. Manglen på en mor til at vejlede hende i overgangen fra pige til voksen kvinde har været en afgørende faktor i hendes liv, og hun mener selv, at hendes traumatiske barndom, hvor hun mistede sin mor til selvmord, har medvirket til en dyb trang til at skabe et lykkeligt familieliv og ønsket om at udforske temaer som lykke og kærlighed i sine kunstværker. Hendes første værker havde ofte titlen *Happy Family*.

En gang fik Shefali en håndlæsning som gave, og håndlæseren, der ikke kendte hendes personlige historie, fortalte, at hun ledte efter en vigtig person, som ikke var til stede, nemlig hendes mor. Selv om Shefali ikke troede på håndlæsning, tænkte hun alligevel ofte over det og spurgte sommetider sig selv: »Er denne kat eller denne hund mon min mor?«

'Together We Can Do It' – en billedserie eller et triptykon om den globale opvarmning. For Shefali er kunsten også en måde at formidle et budskab om miljøbevidsthed og globalt samarbejde for at tackle de udfordringer, som vores planet står overfor.

Senere på en ferie i Kerala i Sydindien besøgte Shefali og hendes børn en sommerfuglefarm. Børnene løb rundt og var glade, men Shefali blev pludselig ramt af en voldsom angst. Hun så ikke sommerfuglene som noget smukt, men som larver med vinger, og hun ønskede bare at komme væk med sine børn. Men børnene modsatte sig og ville blive, og så spurgte hun sig selv, hvad hun egentlig frygtede.

»I det øjeblik følte jeg mig konfronteret med min søgen efter min mor og fik en trang til at tro på noget overnaturligt eller uforklarligt,« fortæller Shefali. »Med lukkede øjne rakte jeg min hånd op og bad min mor om at sætte sig på min finger – selv om jeg ikke troede på, at det ville ske. Og ud af vrirmlen af sommerfugle var der én af dem, der satte sig. Jeg kunne mærke følelsen af larven på min finger og have lyst til at skribe og skubbe den væk, men det kunne jeg ikke, for jeg havde lige kaldt på min mor. Da jeg åbnede øjnene, blev jeg mødt af synet af de smukke vinger i alle de skønneste farver. Jeg snakkede med sommerfuglen og fortalte om mit liv, som om den var min mor, og sluttede med at sige: 'Jeg tror på dig, og nu må du gerne forlade mig'. Så fløj den.«

Shefalisis interesse for moderfiguren drejer sig ikke kun om hendes savn af en mor i barndommen, men også om hendes egen rolle som mor, som hun har været nødt til at arbejde med.

En afgørende oplevelse var, da hendes datter på fem år en dag spurgte: »Mum, why are you so angry?« Shefali indrømmer, at hun ofte blev vred og skældte ud over småting, og kommentaren fra hendes datter fik hende til at reflektere over sin vrede. Hun blev klar over, at vreden skyldtes sorg, og at hun var nødt til at komme af med sin vrede og sorg. Hun malede en ny serie med titlen *Tribute to Mother*. Et af seriens hovedværker, *Mother in Heaven*, hæn-



ger i Shefalisis soveværelse, fordi det repræsenterer en vigtig del af hendes kunstneriske udforskning og personlige forvandling. Den kunstneriske skaben blev en måde at bearbejde følelser og sorg på.

Dyr med symbolsk betydning

I årene efter episoden på sommerfuglefarmen indgik der sommerfugle i mange af Shefalisis billeder. Men der er også flere andre dyrearter i malerierne – fugle, fisk, katte og fabeldyr – og Shefali ser dyr som sine kommunikationskanaler.

I serien *She*, der handler om den voksne kvinde, er sommerfuglene mange steder skiftet ud med fisk, for eksempel i maleriet *Rebirth*.

»Jeg ser dyrene i mine kunstværker som symboler med dybere betydning. Fisken er utrolig følsom og guidende, men samtidig meget sårbar,« siger Shefali. »For mig repræsenterer fisken også genfødsel, en proces, hvor vi genskaber os selv på forskellige måder. Det kan betyde at trække stikket ud, starte forfra eller fejre en fødsel med festligheder, der markerer, at li-

vet fortsætter, når vi selv er borte. Fisken repræsenterer også fornyelse og transformation.«

Fugle og alt med vinger symboliserer frihed for Shefali.

»Frihed er en central værdi i mit liv, og jeg er fast besluttet på ikke at lade nogen binde mig eller tvinge mig til noget,« siger hun.

Global opvarmning

Selv om Shefalisis kunst oftest udforsker personlige temaer fra hendes eget liv, tager hun ind imellem bestillingsopgaver og deltager i konkurrencer. Blandt andet vandt hun en konkurrence om at udstille i forbindelse med Vinter-OL i Beijing i 2022. Som den eneste kunstner fra Norden blev hun udvalgt til at udstille på Beijing International Art Biennale under OL, og hendes udstillingsbidrag var et tre meter langt maleri med titlen *Love Will Always Win*.

Serien *Together We Can Do It* blev i udgangspunktet skabt i 2020-2021 til en tematisk udstilling om global opvarmning, som imidlertid blev aflyst på grund af corona, og for tiden hænger de tre malerier i Shefalisis stue. Vi



siddet foran dem under interviewet, og Shefali kommenterer nogle af maleriernes elementer.

»Maleriet til venstre med titlen *Together We Can Do It* repræsenterer ideen om, at menneskeheden skal stå sammen for at redde planeten. Glo-bussen er et symbol på jorden, og folk fra forskellige lande holder om den. Jo flere hænder – det vil sige lande – der er med i indsatsen for at redde kloden, jo bedre er chancerne for succes. Det er nødvendigt, at store lande som Kina og Rusland deltager aktivt i bestræbelserne på at bremse klimaforandringerne og redde planeten.«

»Maleriet til højre hedder *Time Is Ticking* og henviser til klimaforandringernes acceleration og de konsekvenser, det kan have. Uret, der tikker, symboliserer, at tiden er ved at løbe ud, og hvis vi ikke handler hurtigt, opstår der naturkatastrofer, og verden kan blive oversvømmet og gå under. Jeg har sammenlignet med Noahs Ark, men her er det kun de klogeste og mest erfarne mennesker, som kan bidrage til at genopbygge verden, der får lov til at komme ombord,« siger Shefali.

»Det midterste maleri hedder *Love* og handler om betydningen af kærlighed som grundlaget for samarbejde og forståelse, for uden kærlighed og venlighed mellem mennesker er det svært at tackle de udfordringer, verden står over for,« mener Shefali. »Vi kun kan redde verden ved at samarbejde og vise kærlighed og respekt for hinanden. Vi er nødt til at se ud over forskelle og konflikter og i stedet fokusere på det, der forener os som mennesker.«

Modstand blev drivkraft

Shefali mener, at hendes traumatiske barndom, hvor hun mistede sin mor, har haft en dyb indvirkning på hende som person.

»Det har formet mig på både udfordrende og positive måder,« siger hun. »Selv om min danske familie ikke kunne give mig den støtte og kærlighed, jeg havde brug for, har jeg alligevel formået at finde en indre styrke og modstandskraft, og det har hjulpet mig med at overvinde mange vanskeligheder og forme mig til den person, jeg er i dag. Min ordblindhed og mine boglige

udfordringer har ikke hindret mig i at udtrykke mine tanker og følelser, men tværtimod fungeret som drivkraft til at finde nye og unikke måder at udtrykke mig gennem kunsten.« ■

Shefali Ranthe

Billedkunstner. Er desuden uddannet grafisk designer og bachelor i pædagogik. Har boet 10 år i Dubai, hvor hun slog internationalt igennem som kunstner, og har siden udstillet på store gallerier og museer i hele verden. Blev udvalgt til at udstille ved Beijing Art Biennale i forbindelse med Vinter-OL i Beijing 2022. Blev af firmaet DS Smith i Vejle udnævnt som årets kunstner og fik udgivet Årets Kunstplakat, *Joy of Life 2021*. I Danmark har hun udstillet på Art Herning og flere steder i København og solgt værker til hoffet.

Født i Bangladesh cirka 1972.

shefali.dk

instagram.com/shefali.ranthe



Følelserne udenpå

I august udgav Niclas Preetam Madsen – med kunstnernavnet Vincent Wood – sangen *Finde ro*, der handler om adoption. Sangen er vokset ud af hans egen erfaring med at være adopteret, om indre uro og usikkerhed og om søgen efter en klar identitet, når man føler, man befinder sig mellem to verdener. Sangen er dedikeret til adopterede og andre søgende sjæle.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

»Adoption er noget, jeg har haft med hele mit liv, og noget, jeg længe gerne har villet arbejde med i musikken,« fortæller Niclas.

Finde ro udkom på årsdagen for Niclas' ankomst til Danmark, den 31. august. Han er adopteret fra Bal Vikas i Indien i 1995, da han var 10 måneder gammel, og er vokset op sammen med to yngre adopterede søstre i en lille by med det symbolske navn Løsning i Østjylland.

Hele sit liv har han været tiltrukket af musik, og som 10-årig fik han en guitar af sin mormor, og snart derefter spillede han sammen med nogle venner i et band.

God nok

»Når man som ung søger en identitet, spiller det at være adopteret en stor rolle. Det gjorde det i hvert fald for mig. Og jeg havde det sådan, at hvis jeg skulle lave musik om noget med adoption, skulle det være godt nok. Jeg skulle være god nok! Og det er nok en tematik, der hænger sammen med adoption i det hele taget, det med at være god nok,« siger Niclas.

Han tøvede med at tage fat på adoptionstemaet i en sang, for hvis han skulle lægge så meget af sig selv ud,

ville han være sikker på, at det var godt nok.

»Det er jo også det med at føle, at ting er færdige. Er det nu færdigt nok til, at det er godt nok? Men så kom jeg frem til, at det ikke er et emne, jeg kun kan skrive én sang om. Der er jo mange kunstnere, der laver 20 albums om det samme emne,« ræsonnerer han. »Så tror jeg bare, at det var for vigtigt for mig at sige: 'Okay, så kom i gang med det!' For det var jo noget, jeg rigtig gerne ville skrive om. Jeg har tit prøvet at kigge på, hvordan jeg kunne få en sang om adoption til at fungere,« fortæller Niclas.

Og på den måde kom han ud over præstationsangsten og skrev og indspillede *Finde ro*.

Ro i den kreative proces

Niclas synes, at det faktisk er lykkedes at lave en sang, som han kan være bekendt, og den kreative proces betød, at han også fandt en større indre ro.

»Det var på en måde bare en sang for mig selv, og det gjorde også, at jeg kunne finde ro i en masse andre ting. Den kreative proces i at lave sangen har gjort, at jeg er blevet så glad for det, at jeg har fundet mere ro i mig selv – i det der med, at jeg jo er god nok, og at jeg kan finde ud af det,« fortæller han.

Niclas Preetam Madsen stræber efter at skrive sange, der på én gang er personlige og universelle.



FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Med sangen 'Finde ro' vil Niclas Preetam Madsen gerne give andre adopterede en sang at spejle sig i.

Finde ro

*Kan nogen lige fortæll mig, hvor jeg kommer fra
For mit hoved kan ikke finde ro
Fik et nyt liv, fik en mor og far
Og de gav mig alt, hvad de ku'*

*Men nogen gange rammer ensomme tanker
hører jeg mon til her
Kan nogen lige fortælle mig hvor kommer fra
For mit hoved
kan ik'
kan ik'
kan ikke finde ro*

Hvad betyder den kreative proces i forhold til målet?

»Man siger jo altid, at når man står ved målet, så skal man kigge tilbage på, hvordan rejsen har været. Det er tit det, man får at vide. Men lige nu kigger jeg måske lidt mere på målet og løber efter målet. Og sommetider er der nogle ting, der godt kan være trælse at komme igennem, for eksempel at øve, øve og øve,« indrømmer Niclas.

»Men det er jo altid fedt, når man står på den anden side. Når man ved, man har øvet sig og brugt lang tid på noget, og man så får det til at lykkes. Jeg tror, at folk kender det fra alt muligt andet, man laver. Det der med, at man får noget til at lykkes eller ser sammenhænge og så lige pludselig bare kan skrive hele sangen. Det er den fedeste følelse!«

»Endnu federe er det at komme ud og få andres respons, komme ud og spille foran andre og vise det frem, man har brugt lang tid på i studiet,« siger Niclas. Han kan i det hele taget godt kan lide at optræde og være i front på en scene. Sådant har han haft det, lige siden han var barn, så det betyder meget for ham at komme ud og spille og møde publikum.

»Men der er også det der med, at når man har noget rigtigt på hjerte, og når man skriver noget, der er ægte, så lytter folk lige lidt ekstra,« siger han.

En sang til adopterede

Med sangen *Finde ro* har Niclas helt bevidst gået efter at skabe en sang til andre adopterede, og i den forstand tænker han meget på målgruppen i sangskrivningsprocessen.

Sangen henvender sig til mennesker, der kan relatere sig til det med at have for mange følelser uden på tøjet, og særligt til unge adopterede og andre, som måske mangler et tilhørsforhold og søger en indre ro og leder efter en identitet.

»Det gælder måske mest unge, men det kan også være voksne, der kommer i en midtvejskrise,« siger Niclas. »Jeg tror, at man hele tiden arbejder med at finde ro i sit liv.«

Han ville selv gerne have haft en adoptionssang at spejle sig i, og det er derfor, han har skrevet sangen, som han håber, andre adopterede kan se sig selv i.

Han ville gerne vække den følelse, som man kender fra mange slags musik, følelsen af, at »det her er lige mig, det handler om! Præcis sådan har jeg det.«

»Den følelse kender alle med musik. Jeg kendte bare ikke nogen sang om adoption, der kunne dét, og det er det, jeg gerne ville gøre med den her sang.«

Er det mest dobbeltheden i at være adopteret, eller er det relationen til oprindelseslandet, der er på spil i sangen?

»Det er det at være adopteret og de følelser, det medfører, og som har gjort mig til den, jeg er,« siger Niclas. »Indien er ikke nævnt, og det gør den mere universel, tror jeg, at den ikke nævner et

bestemt land. Den skal kunne tale til adopterede fra alle lande.«

Niclas har i øvrigt ikke været tilbage i Indien, og han har aldrig higet efter det, men meddelelsen om den planlagte lukning af Bal Vikas har givet ham tanken om at rejse ud for at se, om der skulle være flere papirer på hans sag end dem, hans forældre har fået.

Indre uro

På spørgsmålet om, hvorfor han mener, at det at finde ro er et adoptionstema, svarer Niclas: »I hvert fald for mig var der en vis uro i det der med, hvis folk smutter lidt fra ens liv og for eksempel hopper fra på sociale medier, eller at man ikke er venner mere. Jeg har det ret svært med, at ting slutter, og jeg er nok typen, der holder ekstra meget fast i folk. Det er nok altid mig, der rækker først ud, fordi jeg er bange for, at andre ikke rækker ud eller ikke kommer tilbage til mig.«

»Men jeg tror også, at det er noget, jeg bare har skullet lære – at det er fint nok, at nogle relationer og bekendtskaber er lidt på afstand. Bagsiden af



Niclas Preetam Madsen spiller flere instrumenter, men guitar er hans foretrukne. Og det er på guitar eller klaver, at han begynder arbejdet med en ny sang.

FOTO: MARIANNE ØSTERGAARD

Som regel kommer melodien først og derefter teksten, når Niclas Preetam Madsen skriver sange.

medaljen er jo, at jeg måske godt kan blive for meget. Jeg kan lide at være sammen med andre i megalang tid, men nogle mennesker har det sådan, at de har brug for pauser. Og nu har jeg lært, at nogle mennesker altid kommer igen, for eksempel familie og rigtig gode venner. Man behøver altså ikke altid at jage alt,« konkluderer Niclas.

Udgangspunkt i det personlige

Niclas fortæller, at han gerne vil arbejde videre med temaet adoption ud fra andre perspektiver, men aktuelt har han ikke nye sange om adoption på vej. Og det kan også være, at hans næste sang kommer til at handle om noget helt andet.

»Måske en glad sang om at tage i byen igen eller feste med mine venner,« siger han, men skynder sig at understrege, at sangen *Finde ro* ikke skal opfattes som en negativ kommentar til adoption: »For jeg har det rigtig godt i Danmark og med at være adopteret. Jeg synes, at der er meget negativt omkring adoption, det der med ulovlige adoptioner, og folk, der måske ikke har været så glade for deres adoptivforældre. Jeg har altid haft det godt med mine forældre. Men selv om man er glad for det, man har, er der stadigvæk nogle naturlige spørgsmål omkring tilhørsforhold.«

»Det vigtigste i mine fremtidige sange er, at det skal være noget med følelserne uden på tøjet, og jeg synes, det er godt at tage fat i noget personligt, som man kan ramme og røre folk med.« ■

Niclas Preetam Madsen / Vincent Wood

Sangskriver, musiker og musikunderviser. Har i 2023 udgivet sangen *Finde ro*. Har tidligere skrevet og udgivet sangene *Omkring mig*, *Synergi* og *Ovenpå* i samarbejde med Rasmus Gregersen og sangen *Illusion* i samarbejde med producer Kasper Svarre.

Født i Indien 1994.

facebook.com/vincentwoodofficial

instagram.com/vincentwood_

Vincent Woods sang *Finde ro* findes på Spotify og andre streamingtjenester.

Lyrisk hyldest til det tabte

Sabitha Söderholm debuterer som forfatter med bogen *Chellam*. Det er en meget smuk, sansemættet lille beretning om en ung kvindes møde med sin biologiske mor i Tamil Nadu i det sydlige Indien.

AF NINA GATH

Bogen er en blanding af elementer af poesi og små tekststykker, som blandt andet beskriver fakta om de planter og træer, der gror i området omkring landsbyen, hvor den unge kvinde møder sin mor og tilbringer en tid sammen med hende. Gennem mødet med den frodige natur kommer fortælleren tættere på sin mor og den kultur, som hun selv er rundet af – men har mistet. Der er derfor både kærlighed og smerte i dette møde.

Fortællerens mor – hendes *amma* – kalder hende *chellam* ('min kære' eller 'skat' på tamil), og en rejse mod en tættere forbindelse mellem mor og datter begynder. En rejse, som foregår med få ord, da mor og datter ikke længere har noget fælles sprog, men kommunikerer via morens begrænsede engelsk. Moren udtrykker i stedet sin kærlighed gennem små handlinger: »Amma plukker havlavendel i et silkeklæde. Hun knuser de små blomsterhoveder mellem sine fingre og kører fingrene hen over min mund, bag mine ører, stryger min pande«. Og hun udtrykker den, når hun tager fortællerens hånd og introducerer hende til det kvindeliv, som hun lever i landsbyen.

Tab

Herigennem bliver fortælleren imidlertid også konfronteret med det, hun har mistet. Hun oplever smerten ved at have glemt sit oprindelige sprog, ved ikke at kende de religiøse skikke, de lokale råvarer og ved ikke at vide, hvordan man tilbereder dem – som det hedder i et af bogens digte: »Det er meningen, at jeg skal vide alt dette og ikke først nu slå det op, det er meningen, at ammas bevægelser over gryderne skulle være lagret i min krop«.

Den samme smerte og frustration beskriver fortælleren, da hun efter sin hjemkomst forsøger at lave et alter,

som hun har set moren gøre det, og hvordan hun forsøger at købe ingredienser og tilberede dem, sådan som hun har set moren gøre det – men det vil ikke rigtig lykkes for hende. Røgelsen dufter forkert, og maden smager ikke.

Splittelse

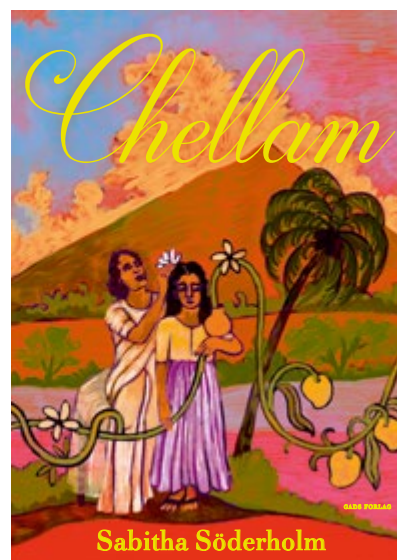
Denne splittelse og følelse af ikke at kunne gøre tingene rigtigt eller ikke at passe ind oplever fortælleren, både hvor hun er vokset op og i Indien. Hun trives ikke i et koldere klima, hvilket kommer til udtryk i fortællerens beskrivelse af sin altid tørre hud på ben og albuer, og hun er nødt til at spise vitaminpiller på grund af den manglende sol. På den anden side er hun ikke en rigtig indisk kvinde som sin mor. Moren vil for eksempel gerne sætte hendes hår som 'an Indian lady', men håret er ikke langt nok til det, så hun må opgive sit forehavende.

Bogen beskriver også de koloniale overgreb, som briterne og også danskere har været ansvarlige for i Indien. Måske der her trækkes en tråd til international adoption? Det siges dog ikke direkte.

Chellam er først og fremmest en bog, som beskæftiger sig med tabet af det biologiske ophav og den smerte, som fortælleren oplever i tilknytning til det. Og det er overbevisende beskrevet. Men det er også et meget romantisk billede, der bliver skabt af landsbyen i Tamil Nadu og det liv, som kvinder lever der. Det er nærmest beskrevet som en Edens Have og har et skær af noget næsten mytisk over sig. Virkelighedens Indien er nok meget mere facetteret, og kvinders muligheder i en indisk landsby er formodentlig begrænsede sammenlignet med den verden, som fortælleren er vokset op i. Men det ændrer ikke på, at Sabitha Söderholm har skrevet en smuk, rørende og tankevækkende beretning med udgangspunkt i sine erfaringer som adopteret. ■



Sabitha Söderholm er født i 1989 i Indien. Uddannet billedkunstner fra Det Kongelige Danske Kunstakademi. Vinder af Årets talent ved Blixenprisen 2023. Tilknyttet Dagbladet Information som kommentator. Har desuden udgivet digtsamlingen *Månens urt* (2023).



Sabitha Söderholm: Chellam. Gads Forlag 2022, 92 sider. Pris ca. 200 kr.

En poetisk fortælling om at indtage sit eget liv

Citronbjerget er en forunderlig roman om en rejse til Sydkorea. Forfatteren Eva Tind er selv født i Pusan i 1974 og blev adopteret til Jylland, så Korea er en del af hendes identitet og historie. Romanen er ikke selvbiografisk, men handler dog om at finde sig selv og sine rødder.

AF ANNA BRIDGWATER

Bogens hovedperson, forfatteren Sui, rejser til Sydkorea, fordi hun arver et hus på Citronbjerget efter sin ukendte koreanske farfar. Hun får arven på et tidspunkt, hvor hun står midt i et vade-sted i livet, fraskilt og med en voksen datter, der er flyttet hjemmefra. Den ukendte farfar er hendes bindeled til Sydkorea – det land, som halvdelen af Suis gener stammer fra, men som hun ikke kender. Hun er ikke adopteret, men hun har fællestræk med adopterede, først og fremmest en fraværende biologisk mor og sydkoreanske rødder, som hun ikke kender. Hun er dermed vokset op i Danmark og er som en fremmed, når hun ankommer til det asiatiske land. Hun er som en gæst i Sydkorea, og hun registrerer detaljerne i hverdagen – kimchi, riskoger, døgnkioskens nudler, de høje stentrin, skydedøre af tyndt papir – som enhver fremmed ville gøre.

Langsomt lærer Sui landet og kulturen at kende, men hun møder forhindringer, både indre og ydre. Som hun siger et sted: »Hvordan tror du, det er, når man som 50-årig står ansigt til ansigt med et fravær, der har runget i én altid, og pludselig skal man forsøge at



FOTO: NATASHA RYDVALD

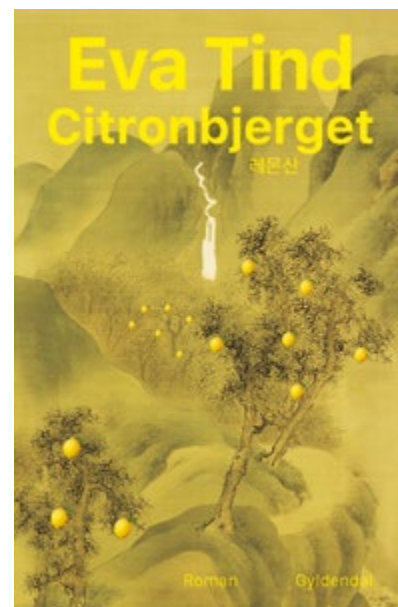
Eva Tind har før 'Citronbjerget' skrevet otte bøger i forskellige genrer.

indhente tusinder og atter tusinder af fraværende familiehistorier, der som ris burde have været indtaget korn for korn gennem et helt liv, men som nu bliver læsset af i kæmpestore sække i ens forhave, blokerer indgangen til det sted, man bor, og tager hele udsigten.«

Sui vælger at blive boende på Citronbjerget for at skrive, og langsomt lærer hun landet og dets kultur at kende. Hun famler sig ind på livet af det land, halvdelen af hende stammer fra. Bjerget er befolket af mennesker, som åbner et nyt univers for hende: en gartner, hans datter, en mystisk elsker, en sydkoreansk kusine, en newzealandsk tilflytter. Den bedstefar, som hun har arvet sin sydkoreanske gener og huset fra, er død, men alligevel føler Sui sig knyttet til stedet, skikkene, sproget og sine rødder: »De fleste er døde, alligevel er der en tilfredsstillelse i at have overvundet adskillelsen og endelig være et led i slægtens uendelige kæde.«

Det er en smuk roman om at finde hjem til sig selv, selv om den ikke vil være noget for læsere, som elsker stramme plots. Overnaturlige elementer og mystiske karakterer væver sig

ind og ud af fortællingen, og drømme og overtro dukker op undervejs. Men *Citronbjerget* er læseværdig som en smuk og poetisk fortælling om at finde sine rødder og om at indtage sit eget liv efter mange år levet på andres præmisser. ■



Eva Tind: *Citronbjerget*. Gyldendal 2023, 252 sider. Pris ca. 300 kr.

Brynjulf Jung Tjønn debuterede i 2002 med romanen 'Eg kom for å elske' og har siden skrevet en række bøger for børn, unge og voksne. To af hans bøger er blevet dramatiseret og sat op på Teater Vestland. Ud over at være forfatter er Brynjulf Jung Tjønn journalist og redaktør. Husdramatiker ved Dramatikkens Hus i 2022 og 2023.

Skriften udfylder huller

Digte om adoptionserfaringer

Læs den! Så enkelt kan det siges. Den norske forfatter og journalist Brynjulf Jung Tjønn har skrevet en fremragende bog, *Hvid, norsk mand*, der i 2022 udkom på norsk, og nu er oversat til dansk. Bogen har vakt berettiget opmærksomhed i Norge med sine digte om norsk opvækst og norsk racisme. Bogen blev kaldt »en knytnæve af en bog«, gribende, rystende og vigtig.

AF LYKKE LAFARQUE PEDERSEN

Bogen bygger på Jung Tjønn's egne erfaringer som adopteret 'genbrugsbarn' og er dybt personlig, men samtidig tager han situationer op, alle kender: forladthed, sorg, kærlighed og død. I bogen stiller han skarpt på temaer som identitet, tilhørsforhold og racisme.

Brynjulf Jung Tjønn blev som 3-årig adopteret til Norge og kom til at bo på en gård på Vestlandet i den lille bygd Feios i Vik Kommune på den sydlige bred af Sognefjorden. Brynjulf Jung Tjønn blev opkaldt efter sin bedstefar, Brynjulf Tjønn, og blev såkaldt 'odelsgut', dvs. enarving til at over-

tage gården ifølge en særlig norsk lov. Forventningerne var således på plads til hans videre livsbane, men det kom til at gå anderledes. Jung Tjønn blev ikke bonde med slægtsgård og traktor på landet, men journalist i hovedstaden blandt andet på NRK og Verdens Gang (VG), senere forlagsredaktør og

prisbelønnet forfatter til en række romaner, digtsamlinger, essays m.v. Han har siden forfatterdebuten i 2002 også skrevet en række børne- og ungdomsbøger blandt andet om at være adopteret og om børn, som svigtes af deres omsorgspersoner.

Jung Tjønn er i dag bosiddende i Oslo, gift og far til fire børn. Desuden er han fra 2023 leder af Den norske Forfatterforening, hvor det litteraturpolitiske arbejde er i centrum.

Alt, hvad jeg ikke ved, bruger jeg til at skrive

Jung Tjønn blev som 2-årig fundet på en jernbanestation i Gyeongsan, Sydkorea. Ingen vidste, hvad han hed, eller hvor gammel han var. Han blev anbragt på et børnehjem i nærheden, og i adoptionsrapporten står kortfattede kommentarer skrevet af personalet på børnehjemmet: »Han spiser godt, men leger dårligt med de andre børn« osv. Flere sætninger som denne kom til at indgå i en af hans digtsamlinger om den første tid. På børnehjemmet fik han navnet Jung Suh-Soo og fødselsdatoen den 15. november 1980. Et år efter kom han til Norge som 3-årig og fik atter et nyt navn. I løbet af et års tid skiftede han således identitet flere gange.

I 2022 vandt han de norske P2-lytteres pris for bedste roman med *Kvar dag skal vi vere så modige* (Hver dag skal vi være så modige), som er en fortælling om en dreng, der vokser op med en psykisk syg mor og må klare alt alene. Jung Tjønn har fortalt, at hans egne erfaringer altid er med, når han skriver om børn, der vokser op

Se interview

På det norske forlag Cappelen Damms hjemmeside kan man se et interview med Brynjulf Jung Tjønn og en anden norsk forfatter, Synne Sun Løes, som også er adopteret fra Korea, om had mod asiater:

cappelendam.no/boktips/video/romaner-og-dikt/synne-sun-loes-og-brynjulf-jung-tjonn-snakker-om-adopsjon-og-asian-hate

på en anderledes måde. Forfatteren formulerer, at han gennem at skrive prøver at finde ud af, hvad der rørte sig i hovedet på den 2-årige, han var engang, og som blev fundet alene på en station. Det er derfor, han skriver. Skrivningen bliver en måde at udfylde de huller, han som adopteret oplever. Alt det, han ikke ved.

Hvid, norsk mand

Bogen er særdeles let af læse, idet sproget er enkelt og direkte, skrevet i jeg-form. Alt er skrevet med små bogstaver, uden tegn. Kun spørgsmålstegn. Digtformen er velegnet til at udtrykke tanker, følelser og oplevelser. Den er inddelt i syv kredse eller afsnit, der strækker sig fra barndommen til den voksne, gifte mand. Nogle af digtene er ultrakorte. Åbningsdigtet lyder i sin helhed således:

*hvad vil du være
når du bliver stor?*

*jeg vil være
en hvid, norsk mand*

Hermed er tonen og tematikken for resten af digtsamlingen slået an. I første omgang længslen efter at være lyshåret og have blå øjne som alle de andre i landsbyen. Være helt almindelig. Undervejs udfoldes barnets tankegang frem til den voksne mands stadige kampe med sig selv og i forhold til andres ageren, når han bliver mindet om ikke at være norsk nok.

Digtene beskriver en livsbue fra barndom, ungdom, voksenliv og ægteskab og om det selv at stifte familie. I digtene skifter han mellem tider og steder, fra lille barn til voksen mand, fra Seoul til Vestlandet i Norge. Og rækken af personer og generationer forbindes. Jung Tjønnns tanker er den voksnes og rækker også ud i fremtiden til hans egne efterkommere, for eksempel hans tipoldebørn i Norge. Hvordan vil de se på ham? Hvordan vil de tænke om ham? Og han tænker over, hvor han egentlig kommer fra. Det er stærkt, og det er smukt.

De enkelte digte er rensat for alle overflødige ord, og med den korte og præcise form går meningen direkte ind.

Jung Tjønnns helt store fortjeneste er at skrive ud fra et konkret perspektiv, ud fra hverdagssituationer, ud fra sin egen barndom, ungdom og liv som voksen med den dimension, det giver at være adopteret og se anderledes ud. Digtene er udvalgte episoder, små glimt og stemninger, der i en nøgtern stil for eksempel forbinder tilsyneladende uskyldige spørgsmål fra omverdenen som *Hvor kommer du fra?* og *Hvor kommer du egentlig fra?* med grænseoverskridende optræden, racistisk vold og endog mord.

Forfærdende

De fleste danskere forbinder Norge med et kært rejsemål med den storlåede, vilde natur. Norge opfattes også som et broderfolk og et demokratisk land, der på linje med Danmark er et land med stor lighed, og som et land, der scorer højt på det internationale lykkebarometer. Men som det fremgår af digtsamlingen, er Norge også noget andet end turisternes blomstrende æbletræer langs den dybe Sognefjord, de fjerntliggende gårde og fjeldenes skønhed.

Det er også et land, der har oplevet afskyelige, racistiske mord på unge mennesker. For eksempel blev den 17-årige Johanne Ihle-Hansen, der var adopteret fra Kina, skudt og dræbt af sin stedbror Philip Manshaus i 2019 som led i en nazistisk terrorhandling udtrykt som en racekrig.

Nogle af bogens mest forfærdende digte omhandler den 17-årige Arve Beheim Karlsens død som følge af to jævnaldrendes jagt på ham med råbene »dræb negeren«, hvorved han druknede i en elv. Han var adopteret fra Indien.

Endelig nævnes 15-årige Benjamin Hermansen, der blev knivdræbt af nazister i Oslo, fordi han havde en ghanesisk far.

Jung Tjønnns digte om disse hændelser begynder således:

*hvem løber i mørket?
tre børn løber i mørket*

Digtet fortsætter:

*jeg skriver dem frem
på det lyse papir det hvide papir*

Det sidste digt i denne afdeling går direkte til værks, idet han henvender sig til læseren:

*stop med at spørge mig hvor jeg egentlig kommer fra
stop med at tale engelsk til mig
stop med at spørge om jeg kan kinesisk*

Der er flere lignende eksempler på den i bedste fald venlige nysgerrighed eller ubetænksomhed, men set ud fra barnets eller den voksne adopteredes perspektiv er den konstante påmindelse om at være 'unorsk' i værste fald ikke blot belastende, men direkte nedgørende og stigmatiserende.

Konkrete absurditeter

Det, der er med til at gøre bogen læseværdig, er dens mange konkrete, nærmest absurde situationer, hvor sikkert velmenende mennesker optræder krænkende – ofte helt uden at vide det. Eksempelvis kommentaren til et bryllup, om han trives i Norge, skolefoto-grafen, der år efter år beder ham om at lade være med at knibe øjnene sammen, eller tandlægen, der tror, han er en anden på grund af udseendet. Nogle opfatter disse kommentarer som uskadelige og venligt ment, men Jung Tjønn er af en anden opfattelse. I tide og utide at få 'morsomme' bemærkninger om sit udseende eller blive talt til på vrøvle kinesisk eller udsat for sjove karatelege behøver ikke i Jung Tjønns optik være uskyldigt og hyggeligt. Snarere tværtimod.

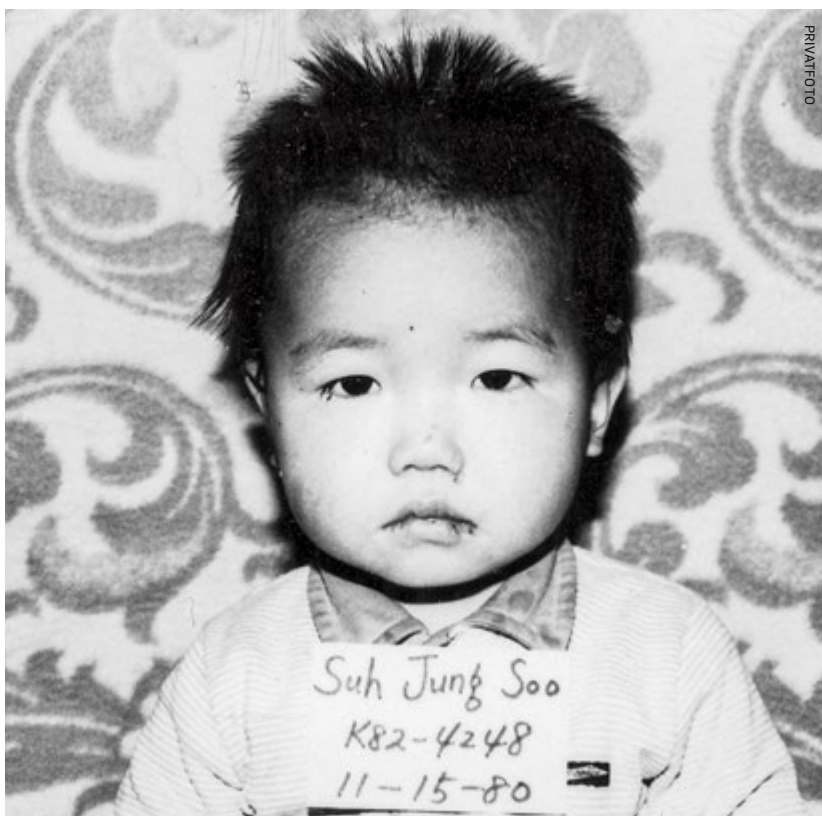
Bogen indeholder flere passager af adoptionskritik. I et digt beskrives adoptivbørn som en vare *made in korea* på lige fod med Hyundai, Samsung, LG og Kia, en eksportvare til en vestlig, hvid verden. Barnet bliver solgt af fødelandet, får varelabel på og ny produktionsdato; der laves reklame-materiale for til sidst efter bestilling at blive sendt afsted. Uden brugsanvisning.

*hvad vil du være
når du kommer til Norge?*

*jeg vil være nogens
søn*

*Brynjulf Jung
Tjønn på cykel
på børne-
hjemmet i
Korea.*





Brynjulf Jung Tjønn som baby på børnehjemmet i Korea.

Et digt om den norske families navngivning af ham lyder således:

*jeg og farfar
hedder næsten det samme
brynjulf tjønn
brynjulf jung tjønn
men den lille forskel
er mellemnavnet
fire små bogstaver
som skaber en hel verden
mellem os*

Men Jung Tjønn kan ikke indfri forventningerne til at overtage gården og blive en respekteret mand i lokalsamfundet som forældrene og før dem bedste-forældrene. Han har allergier, er fumlemfingret og uegnet som bonde. Der er bogstavelig talt en verden mellem dem. Han er en anden.

Skriver på nynorsk

Jung Tjønn skriver på nynorsk, et af de to officielle, sidestillede sprog i Norge. Sproget blev baseret på vestnorske dialekter i 1850'erne som modvægt til det dansksprægede skriftsprog, bok-

mål. Omkring 10-15% af befolkningen udtrykker sig på nynorsk. Jung Tjønn har selv formuleret, at han begyndte at skrive på bokmål, da han flyttede til Oslo, men det fungerede først rigtig for ham, da han begyndte at skrive på nynorsk. Det var hans norske barndoms sprog, der gav de rette ord til erindringer og stemninger. Den norske forfatter Jon Fosse, der har fået Nobelprisen i litteratur i 2023, skriver ligeledes på nynorsk.

Norge – eller Noreg på nynorsk – blev først selvstændig nationalstat i 1905 efter at have været i union med Danmark i 434 år frem til 1814, hvor Danmark ved Kielerfreden måtte afstå Norge til Sverige. Norge havde en vis form for selvstyre med egen grundlov. I begyndelsen af 1900-tallet var Norge et af de allerfattigste lande i Europa, men i kraft af olieudvindingen blev landet efter 1970'erne et af Europas rigeste lande. En dramatisk omvæltning på få generationer, som litteraturen er med til at beskrive.

Norsk litteratur har efter årtusinde-skiftet fået international anerkendelse med en lang række forfattere, der skriver om landet som udkant, om fami-

lien, om storbyidentitet og det norske velfærdssamfund. Jung Tjønn's forfatterskab glider smukt ind i denne perlerække af stærke stemmer, der formulerer det forandrede Norges mange identiteter.

Kan læses af alle

Bogen vil kunne læses alle og vil være egnet som oplæg til samtaler mellem unge, voksne og ældre. Den er som sagt oversat fra nynorsk, og nogle specifikke ord og udtryk går derved tabt, for eksempel betegnelser for traditionsretter og gårdens drift, men budskabet står klart. Jung Tjønn har som en hjælp til de danske læsere skrevet et såkaldt efterdigt, hvor kendte norske personer, der optræder med navn i bogen, kort omtales.

Det sidste ord gives til forfatteren. Digtene samler sig igen om spørgsmålet, hvor han egentlig kommer fra, men nu er det et spørgsmål, han stiller sig selv. Afslutningsdigtet om døden handler om, hvad han skal blive. Det lyder således:

*hvad vil du være
når du dør?*

*jeg vil være mørk
norsk jord*



Brynjulf Jung Tjønn: Hvid, norsk mand. Forlaget Straarup & Co 2023, 104 sider. Oversat fra norsk, Kvit, norsk mann, af Per Straarup Søndergaard. Pris 300 kr.

Adoption på dagsordenen i Korea

Magasinet Adoption & Samfund har mødt Danmarks ambassadør i Sydkorea, Svend Olling, og talt med ham om adoptionsspørgsmålets rolle i mediebilledet og i den politiske debat i landet.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Adoptioner er til debat i Korea – såvel i medierne som i parlamentet. Det gælder både det, der er sket i fortidens adoptioner, og hvordan fremtidens adoptioner skal foregå.

»Især det seneste års tid har det fyldt noget, og det var jo danske adopterede, der startede med at lancere de her sager. DKRG har lavet et fremragende og grundigt arbejde,« siger Svend Olling med henvisning til, at den danske rettighedsorganisation Danish Korean Rights Group (DKRG) i sensommeren 2022 indleverede et større antal adoptionssager fra Danmark og en række andre lande til den koreanske Sandheds- og Forsoningskommission for at få afdækket ulovligheder i adoptionssystemet.

»Der dukker mange sager op i medierne om forskellige former for svigt, overgreb og brud på konventioner, der er foregået i Korea blandt andet under militærdiktaturet, før landet blev en demokratisk stat,« fortæller Svend Olling. »Der er politisager, der er voldssager, og der er fængslings-sager. Og det går helt tilbage til dengang, hvor Korea var besat af Japan. Det er en lang periode, hvor Korea har gennemlevet virkelig hårde år, i første omgang med en japansk besættelse, så 2. Verdenskrig, dernæst Koreakrigen og endelig et autokratisk styre i Sydkorea.«

Imidlertid er det først med DKRG's indlevering af adoptionssagerne, at adoption er kommet på Sandheds- og Forsoningskommissionens opgaveliste. Og det har smittet af i den offentlige debat, hvor adoption er et emne, der nu er kommet mere fokus på i Sydkorea.



Den danske ambassade i Seoul kan hjælpe adopterede med at finde de rette myndigheder at tage kontakt med, når de vil søge deres biologiske familie, men selve søgningen har ambassaden ikke mulighed for at gå ind i.

Fejl i adopteredes papirer

I Korea bliver børn registreret i en særlig 'familiejournal', som er grundlaget for blandt andet adgang til uddannelse og sundhedsydelse. Det har vist sig, at der er fejl i disse fødselsregistreringer hos mange af de børn, der er blevet internationalt bortadopteret.

»Det er tale om alle mulige slags fejl, uregelmæssigheder og også mis-

tanker om dokumentfalsk. Der er ikke én typisk sag,« forklarer Svend Olling. »Fejlene kan betyde, at man ikke er korrekt registreret i forhold til sin biologiske familie i Korea, og når man kommer tilbage, bliver man ikke matchet op med de korrekte familieoplysninger. Og der er så et problem i forhold til identiteten. Hvem er man som koreaner, når man kommer ind i landet? Kan man

blive anerkendt som værende i familie med sin biologiske familie, eller kan man ikke?»

Parlamentshøringer

»Det er en diskussion, man har i Korea, og en diskussion, man har i parlamentet,« fortæller Svend Olling. »Og det er en diskussion, som adopterede fra udlandet – herunder Danmark – også deltagere i. Det er især en problemstilling for dem, der flytter tilbage til Korea, at der er forkerte oplysninger, og det kan give dem nogle udfordringer.«

Adoptionsspørgsmålet bliver også drøftet i bredere forstand i parlaments-

høringer – ikke blot spørgsmål om fejl og forbrydelser i tidligere bortadoptioner til udlandet.

»Det handler for eksempel også om de juridiske forhold for adopterede, der vender tilbage. Det gælder blandt andet dobbeltregistreringsproblematikken. Det vil sige, at man som adopteret i praksis både kan have sin gamle identitet og sin nye i tilfælde af, at ens gamle papirer var forfalskede eller fejlbehæftede. Man kan løbe ind i en del problemer som følge af det. Sådan noget skal der tages hånd om. Og det er noget af det, man diskuterer i det koreanske parlament.«

Svend Olling fortæller, at der desuden er fremadrettede aspekter i debatten, for eksempel spørgsmålet, om det skal være lovligt med anonyme fødsler og anonym bortadoption. Begge synspunkter er til stede i debatten.

»Nogle mener, at det skal være en mulighed, og andre mener, at det ikke skal. Det bliver debatteret, og der foregår rigtig meget i det her kompleks,« fastslår Svend Olling.

Ambassadens rolle

Svend Olling forklarer, at ambassadens indfaldsvinkel i forhold de adopterede fra Korea er, om de danskere, der beder om information og forelægger deres sag, bliver behandlet korrekt. Bliver der lyttet til dem? Bliver der holdt møder, og er de koreanske myndigheder hjælpsomme?

»Og indtil videre – når jeg spørger de adopterede – så svarer de fleste ja. Men ikke alle. Når der er problemer, er det mest i forhold til dokumenter, som ligger hos private virksomheder,« fortæller han. »En ting er, hvordan man bliver behandlet, når man forelægger en sag; noget andet er selvfølgelig de arkiver, som findes i Korea fra den her tid. Kan man få adgang til dem? Og det ser ud til, at man godt kan. Jeg får også den fortælling, at det sådan set er nogle ret præcise og store arkiver. Altså, det er ikke noget med, at 'dem har vi ikke lige', eller 'de papirer er blevet væk'. Det betyder også, at man kan sidde og kigge på de her sager og finde ud af, hvor der er problemer. Hvor er der diskrepans mellem de records, man har kunnet finde gennem aktindsigt i Korea, og de papirer, man selv har? Og så kan man stille spørgsmålet: Hvordan kan det være?«

De problemer, adopterede oplever med at få adgang til egne journaler i Korea, handler imidlertid primært om adoptionsbureauerne, og her har ambassaden ikke nogen viden eller kontakter, for som ambassade er det de koreanske myndigheder, man forholder sig til og samarbejder med – ikke private firmaer, som adoptionsbureauerne jo er.

Det, som ambassaden kan hjælpe de adopterede med, er at pege på, hvor de skal henvende sig for at finde be-



FOTO: DAIYON LIN

Ambassadør Svend Olling lægger vægt på at følge med i den koreanske adoptionsdebat, som finder sted både i parlamentet og i medierne, og på ambassaden ser man frem til rapporten fra Sandheds- og Forsoningskommissionen.

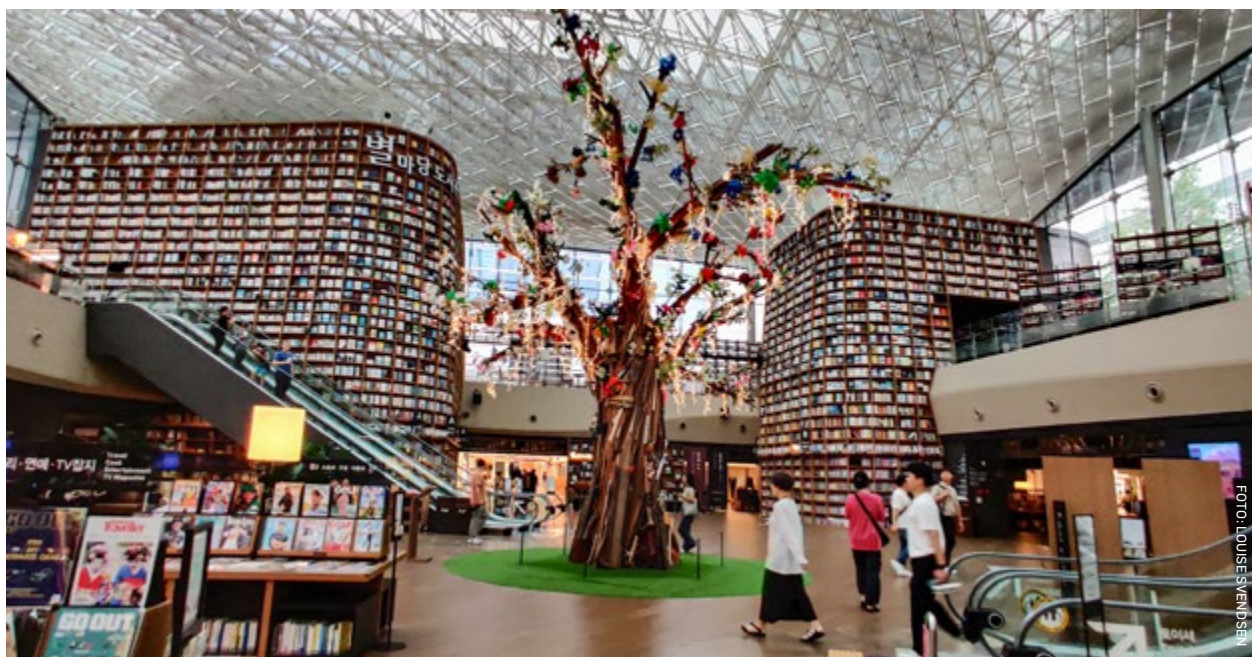


FOTO: LOUISE SVENDSEN

Biblioteket i COEX Mall, hvor årets Gathering fandt sted.

stemte typer af dokumenter. Ambassaden i Seoul kan i modsætning til ambassaden i Santiago ikke hjælpe med den konkrete søgning af slægtninge.

»Ambassaden i Santiago har efter en aftale mellem Chile og Danmark fået til opgave at gå ind i sagerne og hjælpe adopterede med at finde frem til deres biologiske forældre, men vi kan ikke gå ind i sagerne. Det kan man godt synes, at vi skulle, men det er altså ikke der, vi er endnu. Forskellen på Santiago og os er, at der ligger en politisk aftale til grund for, at de går ind i de enkelte sager,« forklarer Svend Olling.

Kommissionsundersøgelsen

Svend Olling fortæller, at ambassaden har god kontakt med Sandheds- og Forsoningskommissionen, og at de blandt andet mødtes med formanden sammen med Ankestyrelsen, som besøgte Korea tidligere på året.

Ligesom der har været en dansk delegation i Korea og tale med de koreanske myndigheder, har der været en koreansk delegation fra Sandheds- og Forsoningskommissionen i Danmark, som holdt møde med blandt andre Ankestyrelsen og DIA.

Ligesom der i Sydkorea laves en undersøgelse af de internationale adoptioner ud af landet, bliver der i Danmark

lavet en undersøgelse af eventuelle ulovligheder i danske adoptioner fra Sydkorea. Tidsmæssigt falder undersøgelseerne nogenlunde sammen, men derudover er der en forskellig tilgang. Ankestyrelsens undersøgelse dækker adoptionsformidlingen fra Sydkorea til Danmark i 1970'erne og 1980'erne.

»I Korea er der tale om en kommissionsundersøgelse, som man også har i andre lande, men i Danmark er det en intern undersøgelse i denne omgang,« siger Svend Olling. »Ligesom den danske undersøgelse ikke er en juridisk undersøgelse, så er den koreanske det heller ikke helt, men de kan godt nå frem til juridiske resultater. Det er en juridisk undersøgelse, men kommissionen er jo ikke en retsmyndighed. Det vil være en beslutning for andre koreanske myndigheder, om man på basis af kommissionsundersøgelsen vil følge et juridisk spor.«

»Man kan sige, at *The Truth and Reconciliation Commission* meget handler om at få tingene frem i lyset. Det ligger også i navnet *Truth and Reconciliation*. Det er ikke en anklagemyndighed. Det er andre, der er anklagemyndigheder, og som kan følge op på kommissionens undersøgelse.«

»Nu skal vi se, hvilken rapport kommissionen kommer ud med. Mit indtryk

er, at de arbejder meget seriøst med det her. Men det er klart, at vi først rigtig kan bedømme det, når vi læser rapporten,« siger Svend Olling.

Rapporten fra den koreanske Sandheds- og Forsoningskommission forventes at komme i begyndelsen af 2024.

»Det holder vi selvfølgelig godt øje med på ambassaden,« lover ambassadøren.

Kontakt med danske adopterede

I forbindelse med sommerens såkaldte *Gathering* arrangeret af International Korean Adoptee Associations (IKAA) holdt ambassaden en reception for de danske deltagere.

»Som ambassade vil vi jo gerne dyrke dansk-koreanske relationer. Og her har vi en ressourcebase af folk, som ved meget om og er interesserede i Korea. Mange har valgt at have aktiviteter med Korea, og det var meget nyttigt for mig at møde alle de mennesker, der har forskellige jern i ilden i forhold til Korea. Det er folk, som aktivt vil arbejde med Korea og kommer med alle mulige professionelle netværk og idéer og sådan noget. Så det er spændende.« ■

Samtalen med Svend Olling fandt sted den 30. august 2023.

Den nye lov om muligheden for anonyme fødsler løser ikke de virkelige problemer med at undgå uønskede graviditeter og at give kvinder bedre mulighed for at beholde deres barn, hvis de ønsker det, mener kvindegrupper i Sydkorea.

FOTO: TRAGRFX/PIXABAY

Lov om anonyme fødsler i Korea

Den 6. oktober 2023 vedtog det sydkoreanske parlament en lov, der tillader kvinder at føde anonymt på koreanske hospitaler.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

Hensigten med loven er at få nedbragt det antal af børn, der hvert år fødes i Korea og ikke bliver registeret, hvilket har alvorlige konsekvenser for dem, fordi de så ikke har adgang til uddannelse eller sundhedsydelser.

Ifølge sydkoreanske myndigheder drejer det sig i perioden 2015-2022 om godt 2000 børn født af koreanske kvinder og 4000 født af kvinder, der ikke er koreanske statsborgere.

Ifølge den nye lov vil børnene ganske vist blive registreret, men ikke med tilknytning til deres ophav, da kvinderne har ret til at holde deres identitet skjult, hvilket betyder, at barnet aldrig vil få mulighed for at finde sin biologiske mor.

Kritikere af loven advarer om, at den kan bevirke, at endnu flere børn bliver forladt, specielt handicappede børn.

»Loven kan risikere at føre til, at endnu flere børn bliver forladt, og den

tyder på, at regeringen intet har lært af fortidens praksis, hvor tusindvis af børn, som reelt ikke var forældreløse, blev gjort forældreløse på papiret med henblik på, at de kunne bortadopteres.« skriver menneskerettighedsorganisationen Human Rights Watch, som foreslår, at regeringen i stedet skulle støtte kvinder og børn ved at sørge for bedre seksualundervisning og sikre aborter og fødsler og god børnepasning.

Loven adresserer ikke de underliggende årsager til de uregistrerede fødsler, nemlig manglende adgang til sikre aborter og seksualundervisning, utilstrækkelige støtteforanstaltninger til gravide og social stigmatisering af enlige mødre.

Kvinderettighedsgrupper i Sydkorea er bekymrede for, at loven vil fremme, at kvinder opgiver deres børn for eksempel til adoption frem for at undgå

uønskede graviditeter eller få en reel mulighed for at beholde deres barn, hvis de ønsker det.

Endelig løser loven ikke problemet med den manglende registrering af børn født af kvinder, der ikke er sydkoreanske statsborgere.

Den koreanske NGO International Child Rights Center har udtalt, at anonyme fødsler i al fremtid fratager børnene retten til at kende deres rødder. ■

Kilder

- hrw.org/news/2023/10/04/south-korea-reconsider-anonymous-birthing-bill
- hrw.org/news/2023/09/24/south-koreas-anonymous-birthing-bill-fails-women-children
- koreaherald.com/view.php?ud=20231008000112
- koreaherald.com/view.php?ud=20230628000731

Nye tilbud til adopterede i Korea

I Sydkorea er der for nylig igangsat nye initiativer til at hjælpe adopterede med at finde deres oprindelige familie. Både staten og en NGO, 325KAMRA, har bidraget. Psykolog Louise Svendsen, der er adopteret fra Korea, deltog i sommer for fjerde gang i konferencen *Korean Adoptee Gathering*, som er arrangeret af International Korean Adoptee Associations (IKAA), som hvert tredje år samler tusinder af adopterede fra hele verden i Seoul. I forbindelse med besøget i Korea fik hun mulighed for at tage de nye tiltag i øjesyn.

AF MARIANNE ØSTERGAARD

»Korea har etableret National Center for the Rights of the Child, hvor det er ambitionen at samle alle journaler, så man ikke behøver at rende rundt til sin organisation eller en nedlagt organisation eller et børnehjem, der ikke længere eksisterer. Ideen er, at man fremover skal kunne rekvirere alle sine dokumenter fra centret,« fortæller Louise Svendsen. »Centret faciliterer også en hjemmeside, hvor man kan søge familiemedlemmer. Det vil sige,

at man simpelthen kan uploade sig selv via deres hjemmeside, hvor andre også kan gå ind og se, at man leder efter nogen.«

Louise Svendsen fortæller, at det nationale center også er involveret i at drive en DNA-database for adopterede og biologiske forældre. Selve DNA-prøverne bliver taget af politiet – og det kan ske på enhver politistation i landet samt på Sydkoreas ambassader i udlandet. Og det er en gratis service.

Louise Svendsen oplyser, at hun faktisk har talt med nogle, som kender adopterede, der har fået taget sådan en test på ambassaden i København, men magasinet *Adoption & Samfund* har ikke kunnet verificere dette.

Alt i alt blev der blandt de internationalt adopterede på *gatheringen* talt meget om det fremadstormende område med at lave DNA-tests: fordele og ulemper, hvilke databaser der er flest koreanere tilmeldt i og så videre.



PRIVATFOTO

Louise Svendsen hos politiet i Seoul for at få foretaget DNA-test.

I den nationale DNA-database, hvor politiet giver gratis test til alle adopterede, der har brug for det, bliver man matchet med biologiske forældre, der i sin tid har meldt et barn savnet.

»Det er jo så den kedelige del af historien, at det er begrænset til dem, der allerede dengang har meldt et barn savnet,« bemærker Louise Svendsen. »Der vil jo være mange, der aldrig er meldt savnet.«

De børn, der er bortadopteret internationalt, kan være havnet i adoption på mange forskellige måder – ud over forældrenes eller morens helt regelrette afgivelse til adoption. Barnets forældre kan være blevet presset af deres egne forældre eller svigerforældre til at bortadoptere, eller bedste-forældrene kan have afleveret barnet til adoption, mens forældrene var på arbejde, eller lignende scenarier. Og i

sådanne tilfælde vil barnets forældre næppe have meldt barnet savnet hos myndighederne.

DNA-tests på NGO-basis

»Ud over National Center for the Rights of the Child er der en NGO, 325KAMRA, som tilbyder gratis DNA-test til både adopterede og biologiske familier, der søger genforening. Her kan alle, der mener, at de kan være i relation med nogen, der er bortadopteret, gå hen og få en gratis DNA-test,« fortæller Louise Svendsen. »Og det gælder, hvad enten man er søskende, onkel, fætter eller kusine, eller man er biologiske forældre, og man aldrig har meldt nogen savnet.«

Og netop denne åbenhed for en større målgruppe er en væsentlig fordel ved 325KAMRA's tilbud.

Begge organisationer og hjemmesider arbejder med krypterede data, så personlige informationer ikke ligger offentligt til skue.

»De gør meget ud af at verificere, at de adopterede er dem, de giver sig ud for at være,« fortæller Louise Svendsen.

»Desuden var man også i gang med at lave en lokal lovgivning, mens jeg var der, som skulle sikre, at alle adoptionsfiler skulle være fuldstændig åbne for adopterede. Og det lød godt, men det var jo ikke det, de mente. For under parlamentshøringen, som også fandt sted, mens jeg var derude, viste det sig, at det stadigvæk var med undtagelse af den del, der vedrører biologiske forældre, for de har jo krav på anonymitet. Så der er fortsat en løbende diskussion om, hvor meget eller hvor lidt man vil åbne for de adopterede.«

Styrkelse af national adoption

Louise Svendsen fortæller, at der også er flere andre forandringer og lovændringer på vej – eller i hvert fald til debat.

Blandt andet har de biologiske mødre i Korea fået en stærkere stemme i den offentlige samtale. Og der er foretaget en lovændring, som gør det muligt for mødre at registrere deres børn legitimt i famileregistret (et offentligt dokument), hvilket er forudsætningen for blandt andet uddannelse. Tidligere skulle børn registreres under farens



Præsentation af en oversigt over de mange DNA-databaser og organisationer, der er særligt interessante for koreansk adopterede, der søger biologisk familie.



Louise Svendsen i COEX Mall, hvor gatheringen blev holdt. Blomsterne var fast navigationspunkt i den kæmpestore mall.



Louise Svendsen foran en skulptur i Dongdaemun Park i Seoul.



FOTO: LOUISE SVENDSEN

Trods et travlt program med gathering, møder på kontorer og DNA-test hos politiet blev der også tid til at besøge Gwangjang Market, Seouls ældste marked, som blandt andet er berømt for dets madboder.

navn, og det kunne være et problem, hvis en far ikke ville kendes ved sit barn.

»Det var noget af det, der gjorde det sindssygt svært at være enlig mor, for du kunne ikke registrere et barn under dit eget navn,« fortæller Louise Svendsen. »Den lovgivning er lavet om, så nu kan mødre godt registrere deres børn. Det er en ret stor lovgivningsmæssig forskel, som gør det nemmere at være enlig mor og nemmere at få registreret børn legitimt, uagtet faderskabet.«

Der er desuden over de seneste år sket en forskydning af fokus fra international til national adoption i Korea, og der bruges flere ressourcer i systemet på national adoption end tidligere, om end det ikke er alle i Korea, der er enige i, at denne udvikling er god. På konferencen fortalte blandt andre en talsperson for mødre, der har bortadopteret et barn, at de savner ressourcer til post adoption services for dem selv samt de internationalt adopterede.

Positive tiltag

Louise Svendsen finder de nye tiltag positive og løfterige, men hun er også opmærksom på, at der kan være andre

adopterede, som ikke har samme tiltro til, at de vil føre til noget.

»Og jeg kan jo ikke vurdere validiteten af det, og om det hjælper nogen eller noget, vel? Jeg kan bare referere, hvordan jeg oplever de tilbud, man har kastet ressourcer i at udvikle, og hvilke muligheder det har givet de mennesker, der blevet adopteret bort fra landet og gerne vil genetablere deres relation.«

»Jeg opfatter faktisk, at det er ordentligt, og jeg opfatter også, at der er tale om et land, der faktisk godt kan finde ud af nogle ting, når de gerne vil. Jeg synes da, det er stort, at de som nation har lavet den hjemmeside, hvor vi kan uploade videofiler og fortælle, hvem vi er, hvis det er det, vi vil.«

Louise Svendsen oplevede også den behandling, hun fik hos politiet, da hun skulle have taget DNA-test, og hos National Center for the Rights of the Child som både ordentlig og imødekommende.

»Jeg tog fra Korea med det indtryk, at selv om man uden held har søgt sin familie for 20 år siden, er alle muligheder ikke udtømt, for der er kommet så

meget nyt, at man er nødt til at revurdere og løbende følge med, hvis man seriøst vil prøve at finde nogen.«

Skønt Louise Svendsen ser meget positivt på de nye tiltag i Korea, bemærker hun også, at dét, som lyder nemt i en opsummering bagefter, i virkeligheden tog et par uger og en del insisteren i Korea at få rede på.

»Det er stort set umuligt at få et overblik, for der er utrolig meget rygtedannelse i adoptionsmiljøet om, hvad man skal gøre og ikke gøre, og meget få fakta,« konstaterer hun. ■

Louise Svendsen er autoriseret psykolog, specialist og supervisor i klinisk børnepsykologi og psykotraumatologi/krisepsykologi og desuden psykologisk rådgiver i Adoption & Samfund.

Websites

- 325kamra.org
- ncrc.or.kr/ncrc_en/main.do
- kadoption.or.kr/en/info/family_search.jsp

Et liv mellem lægevidenskab og alternativ behandling

Psykiater Gitte Retbøll tager læserne med ind i den del af sit private liv, sine tanker og følelser, som har ført til hendes søgen efter en forklaring på og behandling af sygdomme, som ellers længe har stået i stampe. Det er på én gang inspirerende og skræmmende læsning, hvilket har givet denne anmelder tvivl om, hvorvidt denne bog bør anmeldes positivt, negativt eller et miks af de to.

AF DANIEL STAAL NYBOE

For tiden hører vi i nyhederne om lange ventelister, flere og flere udrednings- og behandlingsgarantier og flaskehalse på kræftpakker med risiko for fejl- og underbehandling, og dertil mindre personale og ringere økonomi end hidtil.

Som læge har jeg – ligesom forfatteren til denne bog – desværre også erfaret, at man både under uddannelsen og gennem sit erhverv opdrages til alene at fokusere på de biologiske årsager til sygdomme og tilsvarende medicinske behandlinger. Der er simpelthen ikke plads – eller lyst – til at diskutere behandlinger, hvis virkning ikke er påvist med talrige forskningsartikler, eller som er 'evidensbaserede'.

Relevante tanker i et presset sundhedsvæsen

I et sundhedsvæsen, som aktuelt er presset til kanten, er der behov for nye tilgange til at lære af hinanden. Derfor er det interessant at se på 'alternative' metoder, der både kan spare sundhedsvæsenets ressourcer og give patienterne færre omkostninger i form af bivirkninger og unødigt ventetid. Og det gør denne bog relevant.

Forfatteren er uddannet læge med speciale i børne- og ungdomspsykiatri, og hun beretter ganske fint om sin karriere fra dens spæde start på Medicinerfronten (en privat gruppe af medicinstuderende) på universitetet, gennem flere ansættelser i psykiatrien og til opstarten af egen privat klinik.

I bogen tager Gitte Retbøll fat på en relevant og interessant diskussion. Hun har været modig nok til at søge viden i et felt, som mange ser ned på, og som hendes tidligere arbejdsgivere ikke har tilladt praktiseret. Det var ikke, fordi metoderne ikke virker, men alene fordi de ikke er 'evidensbaserede'. Det er blot et af ordene fra lægernes selvskabte ordbog, og det betyder, at hvis ikke der er skrevet forskningsartikler om noget, så virker det nok ikke, og derfor tør man ikke indføre det i praksis. Og når man ved, at meget medicinsk forskning sponsoreres af medicinalvirksomheder, er det jo heller ikke så underligt, at der ikke er forskningsartikler om



PRIVATFOTO

Læge og børnepsykiater Gitte Retbøll.

'alternative' eller medicinfrige behandlinger, og at de derfor sjældent vil blive 'evidensbaserede'.

Og det er dette 'alternative' univers, Gitte Retbøll har undersøgt, og som hun med succes har lært at bruge i sit virke som læge. Og faktisk er det 'alternative' ikke så alternativt i virkeligheden.

Adoptionsrelevant traumeforløsning

Mange adopterede oplever deres første tid – det at blive fjernet fra deres biologiske forældre, ophav og identitet – som

et psykisk traume, der i et eller andet omfang forfølger dem resten af livet. Dette traume har den medicinske lægeverden kun ringe forståelse for, og der findes kun sparsom hjælp til at bearbejde det. I det univers, hvor Gitte Retbøll har erhvervet sin erfaring, er der dog større forståelse at hente, og særligt den holistiske tilgang hjælper nogle af de patienter, der har svære traumer.

Adopterede hører ofte til i en kategori, hvor de traumatiserende oplevelser og erindringer er lagret i nerver og underbevidsthed og typisk har konsekvenser for deres hverdag og liv i det hele taget. Denne kategori af patienter har en diagnose kaldet 'kompleks PTSD' eller 'c-PTSD', som vi desværre ikke anvender officielt i Danmark, men som psykologer og psykiatere (heldigvis) alligevel arbejder ud fra. Det er blandt andet denne diagnose og disse traumer, der arbejdes med i Gitte Retbølls klinik. Forfatteren kommer næsten med for mange eksempler på de klienter, hun har hjulpet, men eksemplerne er velskrevne, interessante og illustrative. Et af afsnittene tager udgangspunkt i et klassisk adoptionstraume, hvoraf nogle cases med adopterede var hittebørn.

Livsfaser og helbredelsesteknikker

Bogen er delt op i fem dele, som hver repræsenterer en del af Gitte Retbølls liv. I nærmest kronologisk rækkefølge – dog med spring frem og tilbage i tiden – beskriver hun kort sin opvækst, uddannelse, eksempler på traumeforløsende metoder, generelt om metasundhed og slutteligt cases fra sin private praksis, hvor hun har anvendt metoderne.

Undervejs i levnedsbeskrivelsen forklarer hun de teknikker, hun har lært. Ud over at lyde både interessante og relevante fremstår de også begrundede og troværdige. Efter hvad jeg kan læse mig til i denne bog, tager de udgangspunkt i nogle af de ting, vi i forvejen kender fra blandt andet akupunktørens meridianer, muskuludblødende tryk og samtaler fra Body-SDS (en 'alternativ' behandling, hvor massage/akupressur møder samtaleterapi) samt udviklingspsykologien kombineret med embryologien (læren om fosterudviklingen). Jeg kunne dog godt ønske mig en grundigere forklaring på, hvad metoderne går ud på, og hvad effekten af dem rent faktisk er. Jeg står desværre tilbage med mange spørgsmål, som jeg ikke får svar på.

Jeg har altid godt kunne lide selvbiografier, og Gitte Retbøll har med den valgte form skrevet en nem, kort og overskuelig fortælling, hvor hun skildrer de kampe, hun har måttet kæmpe både med det etablerede sundhedsvæsen og med sig selv, fordi hun som læge i udgangspunktet havde svært ved at acceptere alternative behandlingsmetoder.

Dog ville jeg gerne læse meget mere om, hvem forfatteren er, og hvordan hun er landet som en etableret del af det 'alternative' sundhedsvæsen. Det ville være et interessant og relevant perspektiv, som jeg synes mangler i bogen.

Dertil og ikke længere

Som læge ved jeg, at sygdomme sjældent kan forklares alene ud fra psykologiske traumer, og jeg ved også, at sygdomme sjældent kan behandles alene med alternative me-



Gitte Retbøll: Alternativ børnepsykiatri – om mit liv og arbejde som læge, børnepsykiater og 'alternativ' behandler. Forlaget Rosenknop 2021, 252 sider. Pris ca. 200 kr.

to der. Derfor anbefaler jeg, at man læser bogen med en sund skepsis i forhold til, hvilke sygdomme der kan behandles med de omtalte alternative metoder.

Jeg kan følge forfatteren langt hen ad vejen. De fleste traumer – både psykologiske og fysiske – lagres i nerver og underbevidsthed og kan huskes af kroppen i mange år fremover. De kan forsøges løst med alternative metoder og ofte med succes, men jeg finder det imidlertid problematisk at antage, at alle sygdomme (blandt andet kræft) har afsæt i et traume og kan behandles med de omtalte metoder. De fleste alvorligt syge patienter frygter naturligvis for deres liv, og de griber alt i håbet om en behandling, men jeg ville virkelig være påpasselig med at love behandling af svære kroniske (og ofte dødelige) sygdomme med de metoder, der præsenteres i denne bog – og som der lægges op til. Det er dette perspektiv, jeg finder skræmmende ved bogen, og som læge ville jeg frygte at overskride en grænse for, hvornår man kan 'love' en behandling. Har man dette in mente og forholder sig kritisk, er det en spændende livshistorie om en læges møde med alternative behandlingsmetoder. ■

Daniel Staal Nyboe er adoptivfar og læge.

Redaktør:Marianne Østergaard
blad@adoption.dk

30 29 95 53

Redaktionsmedlemmer:Heidi Senderovitz
Lykke L. Pedersen
Nina Gath**Korrektur:**

Heidi Senderovitz

Grafisk produktion:Eks-Skolens Grafisk Design & Tryk 35 35 72 76
Oplag 2.700 stk.Adresseændring, udmeldelse m.v. bedes
meddelt medlemsadministratør på e-mail:
medlemsadm@adoption.dk.Abonnement 450 kr.
Medlemskab inkl. magasin 450 kr.
Annoncepris 10 kr. pr. spaltmillimeterMagasinet modtager altid gerne artikelforslag,
personlige beretninger og billeder. Hvis du ønsker
fotografens navn nævnt, skal det anføres. Vi
bringer ikke længere fotos af medlemmernes
børn, medmindre fotoet illustrerer en artikel
i magasinet. Magasinet (inklusive billederne)
lægges altid efterfølgende på www.adoption.dk.Artikler i magasinet udtrykker forfatterens syns-
punkter og ikke redaktionens eller foreningens.
Redaktionen forbeholder sig ret til redigering af
indkomne artikler. Redaktionen er ikke forpligtet
til at bringe alt indsendt materiale.**Eksterne bidragsydere i dette nummer:**Anne Bridgwater
Daniel Staal Nyboe**Redaktionen af dette nummer sluttede
den 12. november 2023.****Deadline for næste nummer er
den 5. februar 2024.**Du kan melde dig ind i Adoption & Samfund
på www.adoption.dk.

Vil du være med i redaktionen af magasinet?

Vi søger nye redaktionsmedlemmer til at
bidrage med:

- Idéudvikling til artikler og temaer
- Brainstorming om kilder og bidragsydere
- Sparring om tekster og billeder
- Artikler eller anmeldelser

Vi mødes to-tre gange om året til et aften-
møde i hovedstadsområdet. Ud over det
faglige lægger vi også vægt på hyggeligt
samvær.Skriv til blad@adoption.dk eller ring
til Marianne Østergaard, tlf. **30 29 95 53**,
hvis du vil høre mere.

FORENINGENS KONTAKTINFORMATIONER

**Forperson**Michael Paaske
Klanghøj 47
8670 Låsby
mjp@adoption.dk
23 89 71 51**Første næstforperson**Sanne Vindahl Nyvang
Skovlodden 9
2840 Holte
svn@adoption.dk
53 88 28 40**Anden næstforperson**Janet Majlund
Gærdebred 9, st.
2300 København S.
jm@adoption.dk
40 58 66 66**Aktivitetsudvalget**au@adoption.dk
Læs om aktivitetsudvalget og se
medlemmerne på as-event.dk.**Kasserer og
medlemsadministration**medlemsadm@adoption.dk
Fra 1. januar 2024 varetages
opgaverne af firmaet AktivFinans.
Se adresse og telefonnummer på
adoption.dk.**Webmaster**Lene Borg
Knabstrupvej 30B
Knabstrup
4420 Regstrup
lb@adoption.dk
40 60 92 01Se de øvrige bestyrelsesmedlemmer på adoption.dk.

Vi vil så gerne have din mailadresse

Bestyrelsen og aktivitetsudvalget sender løbende nyhedsbreve
ud til medlemmerne, ligesom aktivitetsudvalget løbende sen-
der invitationer til forskellige arrangementer. Men vi har des-
værre en række medlemmer, der ikke har oplyst deres e-mail-
adresse til os.

✓ Mails fra os?

Er du en af dem, der aldrig
hører fra os, men egentlig
gerne vil kunne følge os lidt
tættere, så send en mail til
medlemsadm@adoption.dk
og oplys følgende:

- Fulde navn
- Vejnavn og nummer
- Postnummer og by
- Mobilnummer
- E-mailadresse
- Og gerne dit medlemsnummer

Vi glæder os til at høre fra dig.

✗ Nej tak til mails?

Mener du, at du modtager for mange mails fra os, så gå ind
på vores hjemmeside: adoption.dk og søg på medlemskab. På
denne side kan du få adgang til medlemsdatabasen, hvor du
kan markere, hvilke nyheder du vil have fra os.

Har du brug for ET GODT RÅD OM ADOPTION ?

Den offentlige PAS-ordning tager sig nu af de fleste psykologiske og familierelaterede problemstillinger lige op til og efter afhentning af barn og langt ind i voksenlivet. Derfor har vi nedtonet PAS-delen i vores rådgivning.

Foreningens rådgivere er opdelt i forskellige kategorier:

- **Sagsrådgivere** (sagsbehandling).
- **Faglige rådgivere og temarådgivere:** Professionelle fagfolk med stor adoptionserfaring: læge, speciallærer, talehørekonsulent, psykolog og socialrådgiver; konkrete råd om institutionsliv og skoleproblemer eller eneadoption.
- **Adoptionslinjen:** Rådgivning for adopterede.

Find rådgivernes navne og telefonnumre på adoption.dk.

Som hovedregel anbefaler vi, at du i spørgsmål knyttet til ansøgning og sagsbehandling i forbindelse med adoption kontakter en sagsrådgiver, og at du kontakter en faglig rådgiver eller tema-

rådgiver, når du har brug for professionel vejledning for eksempel i forbindelse med, at du stilles barn i forslag, eller når du har brug for konkrete råd, som PAS ikke tager sig af.

På Adoptionslinjen har du mulighed for at tale med en voksen adopteret.

Rådgivningen er gratis, og alle rådgiverne arbejder på frivillig basis. De fleste rådgivere besvarer rådgivningsopkald i deres hjem. Det er derfor bedst at henvende sig efter kl. 20, og det kan hænde, at du kan blive nødt til at træffe aftale om et andet tidspunkt, hvor det passer rådgiveren bedre.

Alle rådgivere har tavshedspligt, og du kan ved henvendelse være anonym. Det kan dog være, at rådgiveren har 'vis nummer' på sin telefon, så hvis du vil være helt sikker på, at dit nummer ikke kan ses, skal du selv 'skjule' det. Læg en besked, så rådgiveren kan vende tilbage til dig.

Adoption & Samfund har samlet en række praktiske råd om modtagelse af barn. Se siderne på adoption.dk: **I adoptionsprocessen** og **Livet i adoptivfamilien** – begge under menupunktet **Om adoption**.

RING 40 58 66 66 ELLER SKRIV TIL JM@ADOPTION.DK*

Målet for **Adoption & Samfund** er at skabe de bedste betingelser for adoptivforældre og adopterede, både børn og voksne.



Et års medlemskab for hele familien koster kun **450 kr.**

Meld dig ind på **adoption.dk** eller skriv til **medlemsadm@adoption.dk**



HUSK!

Medlemmer skal oplyse deres mailadresse, hvis de vil have nyheder fra foreningen.

Send medlemsnummer sammen med navn og mailadresse til **medlemsadm@adoption.dk.**